

2019

OPERÅ

TIDSKRIFTEN

OPERAPRISET TILL

*Ida Falk
Winland*

FLAMLÄNDSKA OPERAN I
ANTWERPEN & GENT
OLOF BOMAN

tidskriften

40OPERÅR

no. 1 2019
pris 115 kr

763-1

OPERÅ

OPERA I HELSINGFORS

FÖLJ MED PÅ EN TONGIVANDE OPERARESA där vi även besöker konstgallerian Ateneum, Designmuseet och Villa Gyllenberg med dess utsökta konstsamling. På Helsingforsoperan, som invigdes 1993, njuter vi av två operor i det moderna operahuset. Den första är Verdis "Aida", en av världens mest spelade operor och "Wozzeck" av den österrikiske tonsättaren Alban Berg. Musikciceron är NIKLAS LINDBLAD.

26/4 • 3 DAGAR

OPERAFESTIVAL I VERONA

TÄNK ATT FÅ SITTA EN LJUM, SAMMETSSVART NATT i den romerska arenan och lyssna till Anna Netrebkos magnifika stämma i samspelet med Yusif Eyvazov i Verdis "Trubaduren". Att få promenera under Julias balkong i Veronas medeltida stadskärna och njuta av blomornas doft och en svalkande bris från Gardasjöns böljor. Vi gör en båtresa över sjön och ser konsten vid Gardone. Vi bor vid Gardasjöns södra strand i Desenzano del Garda. Ciceron är HELEN DE BARROS.

4/7 • 5 DAGAR

OPERAFESTIVAL I BUXTON

FÖLJ MED TILL GRÖNA DERBYSHIRES LANDSBYGD där den årliga Buxton-festivalen firar 40-års jubileum med opera, musik och litteratur i fokus. Under dagarna i sommarens England ser vi Tjajkovskijs "Eugen Onegin" och mycket sällan framförda "Lucio Papirio Dittatore" av Antonio Caldara.. Utöver föreställningarna gör vi utflykter och får guidade visningar, bland annat på de praktfulla herresätena Lyme Hall och Kedleston Hall. Vi bor mitt i Buxton och musikciceron är NIKLAS LINDBLAD.

15/7 • 5 DAGAR

TJECKISKA MUSIKPÄRLOR

FÖLJ MED PÅ EN MUSIKRESA till Brno, Unescovärldsarvet Telč vid Morava och Prag vid Moldau. Vi njuter av fyra operaverk; "La Gioconda" av Amilcare Ponchielli och Antonin Dvořaks "The Devil and Kate" i Brno samt Prokofjevs "L'amour des trois oranges" i Prag. Vi avrundar i stor stil med "Figaros bröllop" på Ständernas teater i Prag med ett omskrivet gästspel av den tjeckiske världsstjärnan Adam Plachetka i rollen som count Almaviva. Ciceron är CARL RÜSTER.

17/5 • 5 DAGAR

DEN SJUNGANDE DALEN

FÖR NITTONDE ÅRET I RAD arrangerar Jussi Björling-sällskapet sin konsert i Voxnabruks 1700-tals kyrka till minne av den store tenoren. Årets Jussifest: Tenoren Per Lindström, 2019 års mottagare av Jussi Björlingssällskapets pris och sopranen Sabina Bisholt. Vi ser några av de allra vackraste Hälsingegårdarna i trakten med granna förstukvistar och allmogemåleri. I Voxnadalen skådar vi landskapets mest imponerande gårdar, högklassiga allmogebyggnader och sekelskiftesarkitektur. Ciceron är NIKLAS LINDBLAD.

8/7 • 2 DAGAR

OPERAFESTIVAL PÅ MACERATA

OPERA UNDER STJÄRNORNA I SOMMARNATTEN på utomhusscenen Sferisterio i Macerata. Här bjuds vi två operor av Giuseppe Verdi "Rigoletto" och "Macbeth". Kom och njut av två okända landskap – Italiens gröna hjärta Umbrien och vackra Marche vid havet, poolbad och besök i Assisi, den helige Franciskus hemstad, med den världsberömda katedralen, en skönhetsupplevelse och arkitektonisk höjdpunkt. Fina italienska måltider i glad samvaro. Vår ciceron är CARINA MAGNUSSON.

30/7 • 7 DAGAR

FLER RESOR:

Opera i Llandudno | 23/4 | 5 DGR
Musikodyssé i Flandern | 9/5 | 6 DGR
Musik och konst i Berlin & Dresden | 22/5 | 6 DGR
Festspelen i Bergen | 23/5 | 4 DGR
Opera, konst & gastronomi i Baskien | 23/5 | 5 DGR
Den sjungande dalen | 8/7 | 2 DGR
Opera Deluxe i München & Bregenz | 26/7 | 5 DGR

FAVORIT
RESOR FÖR SJÄLEN

info@favoritresor.se
Tel 08-660 18 00
WWW.FAVORITRESOR.SE

INNEHÅLL

OPERAPRISET

10 Sopranen Ida Falk Winland, vinnare av Tidskriften OPERAs pris 2018.

REPORTAGE

16 Ingvar von Malmborg tar oss med till operahusen i Antwerpen och Gent. Den Flamländska operan har nyligen nominerats till "Bästa operahus" av International Opera Awards. Operaverksamheten i Flandern tillhör i dag den bästa i världen – en smältdegel av internationellt och regionalt.

INTERVJU

62 Sören Tranberg har träffat dirigenten Olof Boman som har utsetts till konstnärlig ledare för Confidencen Opera & Music Festival. Ambitionen är att försöka etablera en festival som ska kännas spännande och kvalitativ med goda svenska och internationella krafter.

Fr. v.: Ida Falk Winland i Alcina, Göteborgsoperan 2011.

Foto: Mats Bäcker.

Flamländska operan. Foto: Annemie Augustijns.

Olafur Sigurdarson som Alberich i Rhenguldet,

Göteborgsoperan 2018. Foto: Mats Bäcker.

Jacques Imbrailo som Billy Budd, Den Norske Opera & Ballett, Oslo 2019. Foto: Erik Berg.

Anja Harteros som Desdemona i Otello, Bayerische Staatsoper, München 2018. Foto: Wilfried Hösl.

Olof Boman. Foto: Jonas Roosens.

Theo Adam. Foto: Privat.

Omslag: Ida Falk Winland och Luthando Qave i Pajazzo, Göteborgsoperan 2019. Foto: Lennart Sjöberg.

ALLTID I OPERA

5 LEDARE

6 NOTISER

24 FÖRESTÄLLNINGAR Kungliga Operan x 2, Göteborgsoperan, Malmö Opera, Köpenhamn, Oslo, Hamburg, München, Venedig och Paris.

68 BOKNYTT Opera as Opera – The State of the Art.

70 NYTT PÅ CD Amore non soffre opposizioni, Telemaco, Ragnarök, Salome, Orchestral Music from the Operas (Schreker), Simone Kermes, Christian Gerhaher och Joseph Calleja.

76 NYTT PÅ DVD Léonore, ou l'amour conjugal, Roberto Devereux, Giovanna d'Arco, Trubaduren och Döden i Venedig.

80 IN MEMORIAM Theo Adam, Dorothy Irving, Hildegard Hillebrecht, Gianfranco Cecchele, Wilma Lipp och Sylvia Geszty.

84 KALENDER

86 DIE SCHWEIGSAME FRAU

Savonlinna operafestival

KulturResor

SVENSKA KULTURRESOR AB

Utresor från Stockholm, Göteborg,
Köpenhamn, Oslo och Helsingfors
2019

Påskprocessioner Burgos och Leon

NYÅRSFIRANDE I WIEN 2019/2020

Reguljärflyg/buss: 28/12 2019 - 02/01 2020
Bokning öppen fr o m 20 februari 2019

MÖT VÅREN I LISSABON

Reguljärflyg/buss: 11-15/3 2019

**Historisk sjöfartsstad! Konstnärlig arkitektur! Opera! Konserthus.
Fantastiska muséer!** Museu Calouste Gulbenkian, Centro de Arte Moderna
Museo de Arte Antiga, Fundacao Viera da Silva, Kakelmuséet
National de Azulejo
Barrio, Alto, Belém och Baixa - Guidade promenader och spårvagnsresor i
färgstarka miljöer
Sierra de Sintra - bussflykt till Sintra och Cabo da Roca

Kultursightseeing!

4-5 stjärnt hotell i absoluta centrum. Utsökta måltider.

HOLLÄNSK KONSTSAFARI

Reguljärflyg/buss: 1-5/4 2019

KONSTUPPLEVELSER

Amsterdam – Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Stedelijk Museum
Arkitekturpärlor från Hollands guldålder – **Stor kanalrundtur**
Amstelveen – COBRA Museum. **Haarlem** – Frans Halsmuseum
Leiden – Museum de Lakenhal. **Arnhem/Otterlo** - Kröller-Müller Museum
Den Haag - Mauritshuis Museum, Gemeentemuseum.

Svenskspråkig färdledning från Svenska Kulturresor

*4-stjärnt boende på Hotel Schiller i Amsterdams absoluta centrum
Stor kanalrundtur i Amsterdam.*

SANTIAGO de COMPOSTELA I PILGRIMMERNAS FOTSPÅR

Reguljärflyg/buss: 15-23/4 Påskveckan 2019 **Bokning pågår!**

En resa i pilgrimernas spår genom historia, religion, konst och arkitektur

Bilbao – Pilgrimstrappa och Guggenheim museum
Logrono – huvudorten i vindistriktet Rioja och mötesplats för flera
stora pilgrimsvägar
Burgos och Leon – påskprocessioner.
Astorga – Gaudis biskopsplats
Castrojeriz – Pilgrimsby, en gång i tiden med sju pilgrimskyrkor
Ponferrada – enorm tempelriddarborg.
Foncebadon – Cruetz de Hierro
Santiago de Compostela – Europas Kulturhuvudstad stad 2016 och
slutmålet med mäktigt pilgrimskatedral

Kultursightseeing med licencierade lokalguider.

Svenskspråkig färdledning under hela resan

KULTURRESA TILL ANDALUSIEN

Málaga, Sevilla, Cordoba och Granada

Reguljärflyg/buss: 12-18/5 2019
Program presenteras i februari 2019

KONSTRESA TILL VENEDIG

Reguljärflyg/buss/taxibåt: 16-20/6 2019

Biennale Arte 2019

58:e internationella konstutställningen.

Mer än 80 deltagande länder i de historiska paviljongerna
på Giardini, i Arsenale och i Venedigs stadskärna.

Konstinformatör: Thomas Kjellgren, tidigare chef vid muséet i Kristianstad

SAVONLINNA OPERAFESTIVAL

Reguljärflyg/buss: 21-23/7 2019

Helsingfors: 4-stjärniga Hotel Seurahuone, känt som "societshotellet"

Bussresa till **Savonlinna:** 4-stjärniga Hotel Krunnupuisto

Fästningen Olofsborg, Kärämäki Träkyrka, natursköna åsen Punkaharju
På hemresa besök i Svenskstaden Borgå med Runebergs Museum

OPERAUPPLEVELSER PÅ OLOFSBORG

22/7 "Enleveringen ur Serailjen" av W.A.Mozart

23/7 "Barberaren i Sevilla" av Gioacchino Rossini

Svenskspråkig konstguide

OPERAFFESTIVALEN I VERONA OCH "LA FENICE"- OPERAN I VENEDIG

Reguljärflyg/buss: 4-9/7 2019

Verona – Romarstad med magnifik Arena

Venedig – Kanalernas, Kyrkornas och musikens stad

KULTURSIGHTSEEING och OPERA

På **ARENA di Verona**

4/7 "Trubaduren" av G. Verdi" Anna Netrebko och Yusiv Eyzovoz

5/7 "AIDA" av G. Verdi

OPERA på LA FENICE-OPERAN i Venedig

8/7 "La Traviata" av G. Verdi

ARENA ANIVERSARY NIGHT PLACIDO DOMINGO 50

Reguljärflyg: 3-5/8 2019

Vår hyllning och tack till vår opera stjärna under 30 år

PROGRAM 4/8

Högtidsstunder med Placido Domingo som solist.

Avsnitt ur bl a Verdi-operorna "Nabucco", "I Due Foscari" och "Macbeth"

4-5 stjärniga hotell, festmiddagar och guidad opera sightseeing.

VERDI FESTIVALEN I PARMA

Italien med besök i Busseto-Parma-Modena-Sabbioneta- Mantova-Cremona

Reguljärflyg/buss: 17-22/10 2019

"I Verdis fotspår" – en Musik och Kulturresa fylld av spännande
Operahistoria i unika miljöer.

4 Verdi operor

17/10 "I Due Foscari" på Teatro Regio di Parma

18/10 "AIDA" på Teatro Verdi in Busseto

19/10 "Luisa Miller" i San Francesco del Prato Church

20/19 "Nabucco" på Teatro Regio di Parma

Svenska Kulturresor AB

Davidshallsg 21, Box 17554, 200 10 Malmö Tel 040-10 35 70, 0735-33 41 34

www.kulturresor.se info@kulturresor.se

Segrare Ida Falk Winland

Sopranen **Ida Falk Winland** tilldelas Tidskriften OPERAs pris 2018 för sin tolkning av Adalgisa i **Vincenzo Bellinis** opera *Norma* på Göteborgsoperan. Operahuset vid Packhuskajen har varit en mycket viktig scen för sångerskan alltsedan debuten och genombrottet med Cleopatra i **Händels** *Julius Caesar* för drygt tio år sedan. Här har Ida Falk Winland blivit lite av en "husartist", jämte sin internationella karriär, med framträdanden nästan varje säsong sedan debuten. Strax före jul hade hon en stor framgång med Gilda i *Rigoletto* på Kungliga Operan (uppsättningen recenserar på sidan 24) och nya roller är på gång i Göteborg, Nedda i *Pajazzo* och Grevinnan i *Figaros bröllop*.

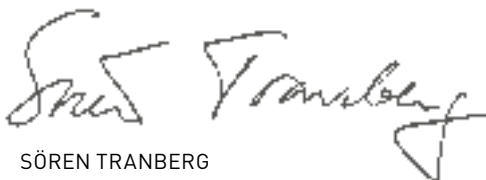
Göteborgsoperan har tillsammans med Deutsche Oper am Rhein (Düsseldorf/Duisburg), Houston Opera, Opéra National de Paris, Opera Vlaanderen (Antwerpen/Gent) och Theater an der Wien nominerats till "Bästa operahus" av Opera International Awards 2019. Den här tävlingen grundades 2012 och är operavärldens motsvarighet till filmens Oscars. Vinnaren tillkännages den 29 april på Sadler's Wells i London. OPERA har faktiskt gjort reportage om samtliga dessa progressiva operahus förutom Houston Opera. Just i det här numret har vi ett reportage om Flamländska operan i Antwerpen och Gent, som sjuder av en fascinerande blandning av internationellt och regionalt.

Vi uppmärksammar också att **Olof Boman** har utsetts till konstnärlig ledare för Confidencen Opera & Music Festival 2019. Han har internationella utblickar, inte minst inom tidig musik efter att ha varit bosatt i Tyskland under åtta år. Boman menar att det finns ett sug efter barockopera, men att man i Sverige är lite rädd för risktaganden och att det krävs mod att spela den här repertoaren.

Under året firar OPERA sitt 40-årsjubileum med en jubileumskonsert på Folkoperan den 25 april. Solister är idel storsångare och flera av våra tidigare operapristagare: **Katarina Karnéus, Anna Larsson, Hillevi Martinpelto, AnnLouice Lögdlund, Michael Weinius, Fredrik Zetterström, Olle Persson** och vår senaste pristagare, **Ida Falk Winland** som får ta emot priset på scenen. Folkoperans orkester spelar under ledning av brittiskan **Alice Farnham**. Biljetterna släpptes redan den 31 januari. Du köper dina biljetter enklast via Folkoperans hemsida www.folkoperan.se. Se även vår helsidesannons på sidan 22. Kom på jubileumskonserten och fira OPERAs 40-årsjubileum!

Förutom jubileumskonserten arrangerar OPERA i samarbete med Folkoperan tre offentliga seminarier, alla med fri entré. Först ut är Ledarskap/Kulturens roll i samhället den 23 april. Här är Berwaldhallens chef **Helena Wessman** moderator. I oktober äger de två andra seminarierna rum. Det första har då Norden som tema (15 oktober). Hur ser kulturpolitiken ut i Norden? Vi kommer också att försöka ta upp nordiska operautbildningar och nordiska samarbeten. Varför görs det så lite samproduktioner mellan de nordiska operahusen? Moderator är **Benny Marcel**, som är direktör för Nordiska kulturfonden. Det avslutande seminariet handlar om Nyskriven opera (29 oktober) och här är Tidskriften OPERAs chefredaktör samtalsledare.

Välkomna!

SÖREN TRANBERG
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Sören Tranberg

Adress Tidskriften OPERA,
Lindvallsplan 10, 117 36 Stockholm
Tel 0709-67 58 63
st@tidskriftenopera.nu
www.tidskriftenopera.se

Redaktion Erik Graune,
Bodil Hasselgren, Ingvar von Malmberg,
Sören Tranberg, Claes Wahlin

Skribenter och medarbetare i numret
Hans L Beeck, Lennart Bromander,
Barbro Eberan, Erik Graune,
Bodil Hasselgren, Ingvar von Malmberg,
Nils-Göran Olive, Sören Tranberg,
Claes Wahlin

Korrektur
Hans L Beeck

Styrelse
Maria Dalayman (ordförande),
Catharina Lyckeberg Heimbürger,
Annica Sand, Paulina Pfeiffer,
Sören Tranberg samt
Cecilia Nygren (suppleant)

Prenumeration
Titeldata, kundtjänst: 08-522 183 20
Online kundtjänst: opera.prensenservice.se
Årsprenumeration 495:- inkl. moms [5 nr]
Tvåårsprenumeration 900:- inkl. moms [10 nr]
Utlandsprenumerat: SEK 600 [5 nr]
och SEK 1100 [10 nr]. Porto tillkommer.
ISSN: 1651-3770

Projektledning Falck & Co
Art director Anki Andersson
Grafisk formgivning Pia Towers

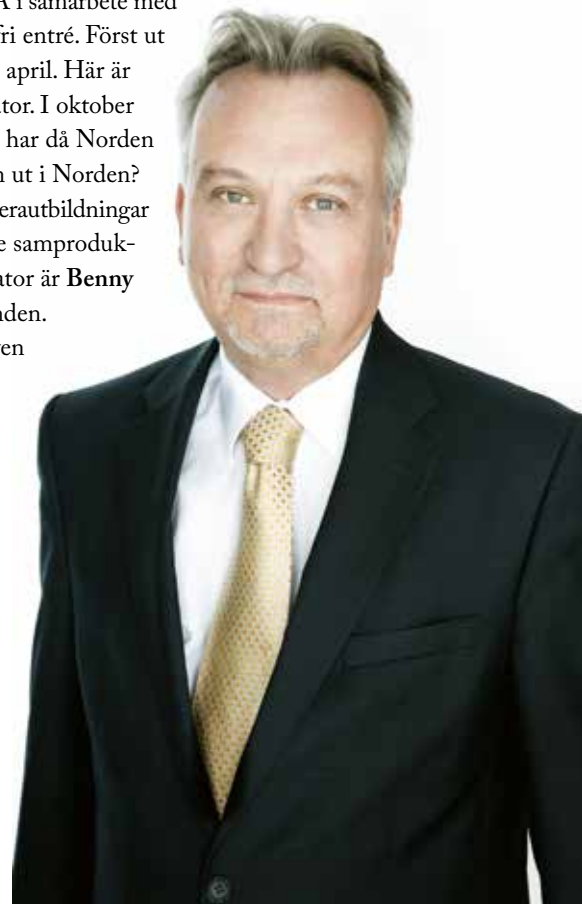
Annonser
Alex Simonsson, Swartling & Bergström
Media, Birger Jarlsgatan 110,
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 63. alex@sb-media.se
www.sb-media.se

Tryck Trydells, Laholm, 2019

Tidskriften OPERA erhåller
bidrag från Statens kulturråd.

Sören Tranberg. Foto: Anna-Lena Ablström.

Ann Hallenberg blir Artist in Residence på Drottningholms Slottsteater

1 I sommar inleds ett tvåårigt samarbete mellan Drottningholms Slottsteater och mezzosopranen **Ann Hallenberg**, då hon kommer att sjunga titelrollen i Händeloperan *Ariodante*. Uppdraget innebär att Hallenberg får möjlighet att sätta sin prägel på teaterns verksamhet och dela med sig av sin stora erfarenhet av barockrepertoaren.

Ariodante får sin premiär den 3 augusti och spelas åtta gånger t.o.m. den 17 augusti. **Nicola Raab** regisserar och dirigent är **Ian Page**. För både dekor och ljus svarar **Linus Fellbom**, medan kostymer formges av **Gesine Völlm**. Koreograf är **Caroline Finn**. Förutom Hallenberg medverkar bl.a. **Christophe Dumeaux**, **Martin Vanberg**, **Johannes Weisser**, **Roberta Mameli** och **Francesca Aspromonte**. Biljetterna släpps den 22 mars. www.dtm.se

NOTISER

Confidencen sätter upp Händels *Acis och Galatea* i sommar

2 Confidencen Ulriksdals slottsteater har engagerat dirigenten **Olof Boman** som konstnärlig ledare för Confidencen Opera & Music Festival 2019. Festivalen äger rum mellan den 26 juli och den 24 augusti, där den klassiska repertoaren möter internationella barockstjärnor och musiker.

Händeloperan *Acis och Galatea* sätts upp av regissören **Elisabeth Linton**. För det visuella konceptet svarar **Steffen Aarving**, medan **Anna Kjellsdotter** ansvarar för kostymdesignen. Solister är **Ylva Stenberg** (*Galatea*), **Hyojong Kim** (*Acis*), **Staffan Liljas** (*Polypheme*) och **Jihan Shin** (*Damon*). Olof Boman dirigerar. Premiär den 1 augusti och sedan följer tolv föreställningar till och med den 24 augusti.

Festivalen inleds den 26 juli med att skådespelaren **Marika Lagercrantz** berättar sagan om kärleksparet *Acis och Galatea* och om den mystiske Polypheme som lurar i kulissen.

Den 3 augusti bjuds på *En confidence* med **Mime Yamahiro Brinkmann** – en livsresa med Johann Sebastian Bachs cellosviter.

Dansföreställningen *Ode for St. Cecilia's day* är en koreograferad konsertföreställning. För koreografin svarar **Satoshi Kudo**. Olof Boman dirigerar sångarna Ylva Stenberg och Hyojong Kim samt lutenisten **Jonas Nordberg** och cellisten Mime Yamahiro Brinkmann. Spelas den 6, 7 och 8 augusti.

Den 10 augusti ges återigen *En confidence* med Jonas Nordberg och Marika Lagercrantz, där morgonlandets persiska poesi möter aftonlandets italienska lutmusik.

Den 11 och 18 augusti blir det en konsert, *Under apelsinträden* – på skattjakt i Europa med Johan Helmich Roman under musikalisk ledning av **Johan Lindström**.

Allsång på Confidencen bjuds det på den 24 augusti under Olof Bomans ledning, som är en hängiven allsångsledare. Han har bjudit in flera av sina vänner, bl.a. barytonen och Taube-kännaren **Carl Ackerfeldt**. Biljettförsäljning via: www.confidencen.se

Vadstena-Akademien spelar Telemanns *Orpheus* i sommar

I sommar bjuds det på mer barockopera på Vadstena slott när Vadstena-Akademien sätter upp *Orpheus* av **Georg Philipp Telemann**.

Regissör och koreograf är **Clara Svärd** och musikalisk ledare **Andreas Edlund**. Clara Svärd har medverkat i Vadstena tidigare, bland annat som regissör till *Enrico di Borgogna* (2010) och som koreograf till *Son of Heaven* (2015). Andreas Edlund har tidigare varit musikalisk ledare i *Les Grandes Nuits* (2015). Sångare och musiker rekryteras nu i vinter. Premiär på *Orpheus* blir det den 19 juli 2019. www.vadstena-akademien.org

Rhenguldet blir sagoopera

Efter flera succéer med svenska nyskrivna kammaroperor sätter Vattnäs Konsertlada, strax utanför Mora, i sommar upp "Siljanringen" – en tolkning av **Richard Wagners** opera *Rhenguldet* med den uttalade ambitionen att locka en yngre publik.

Mattias Böhm dirigerar en 30-mannaorkester där flera av våra främsta operasångare medverkar, som t.ex. **Johan Schinkler** (Wotan), **Anna Larsson** (Fricka och Erda), **Göran Eliasson** (Loge), **Fredrik Zetterström** (Alberich) och **Anders J Dahlin** (Mime). Regissören **Patrik Sörling** och scenografen **Bernd Janusch** kommer att skapa en fantasyföreställning i dalamiljö. "Siljanringen" ges den 5, 7, 9 och 10 juli. www.konsertladan.com

Smålandsoperan spelar Don Pasquale

3 Smålandsoperan spelar i sommar **Donizetti**-buffan *Don Pasquale*. **Björn Elmgren** gör Don Pasquale, **Elin Skorup** sjunger Norina, Ernestos roll görs av tenoren **Michael Axelsson** medan **Joakim Larsson** gestaltar intrigmakaren Malatesta. För regin svarar **Anders Aldegård**, som har förlagt handlingen till Rom i mitten av 1800-talet. Premiär den 20 juli i Åseda Folkets Park. Uppsättningen spelas till och med den 10 augusti. www.smop.se

Ann Hallenberg tilldelades Kungliga Musikaliska Akademiens interpretpris 2018

Så här lyder motiveringen: "Mezzosopranen **Ann Hallenberg** som mitt i en enastående internationell karriär hänför och tänjer på gränserna för den historiska vokalmusiken, genom hisnande koloraturer och ett långsiktigt medvetet arbete".

Kungliga Musikaliska Akademiens interpretpris delas ut till en artist eller ensemble på högsta konstnärliga nivå och som ses som nyskapande på sitt instrument och/eller inom sin repertoar. Prissumman är på 100 000 kronor.

Esa-Pekka Salonen har utsetts till ...

4 ... chefsdirigent för San Francisco Symphony. Han tillträder sin femåriga tjänst i september 2020 och efterträder Michael Tilson Thomas, som avslutar sitt 25-åriga chefskap. Salonen blir den tolfte chefsdirigenten i orkesterns 107-åriga historia. Från och med säsongen 2020/21 kommer Salonen att dirigera sin nya orkester under 12 till 14 veckor per säsong. www.sfsymphony.org

Karin Forseke ny ordförande för Drottningholms Slottsteater

5 Den kända näringslivsprofilen **Karin Forseke** har utsetts till ny ordförande för Stiftelsen Drottningholms Slottsteaters nämnd. Hon började sitt uppdrag i höstas och ersatte **Annika Levin** på ordförandeposten. Karin Forseke har varit ordförande för Föreningen Storasyster och suttit i planeringskommittén på Kungliga Vetenskapsakademien.

Tidigare har hon suttit i styrelsen för Kungliga Operan och Dansens Hus. Hon har även verkat internationellt och fått utmärkelsen CBE (Commander of the most Excellent Order of The British Empire) av drottning Elisabeth II för sina insatser för Storbritanniens finansmarknad. www.dtm.se

Lilli Paasikivi chefar vidare för Finlands Nationalopera

Operachefen **Lilli Paasikivi** har fått sitt kontrakt förlängt med ytterligare tre år och det löper till och med den 31 juli 2023. Paasikivi har varit operachef för Finlands Nationalopera i Helsingfors sedan 2013. www.ooperabaletti.fi

Göteborgsoperan är nominerad ...

... till International Opera Awards 2019 i kategorin "Bästa operahus". Nominerade är också Deutsche Oper am Rhein (Düsseldorf/Duisburg), Houston Opera, Opéra National de Paris, Opera Vlaanderen (Antwerpen/Gent) och Theater an der Wien. Vinnaren tillkännages den 29 april på Sadler's Wells i London. ■ Sören Tranberg

Danska operor i Århus

Den Jyske Opera i Århus presenterar under sin operachef **Philipp Kochheim** åter ett ambitiöst program för säsongen 2019/20. Det stora projektet med uppsättningar av glömda danska operor startar redan nu under vårsäsongen med **August Ennas** *Cleopatra* och fortsätter sedan vid den traditionella lilla augustifestivalen med en opera av den i dag helt bortglömda **Paul August von Klenau** (1883–1946). Klenaus opera bygger på ett desto mer berömt verk, **Heinrich von Kleists** novell *Michael Kohlhaas*. Det finns uppenbarligen politiskt kontroversiella sidor i verket, som uruppfördes i Stuttgart 1933, eftersom Kleists text på slutet är ändrad så att en ny "Führer" hyllas. Om det är rimligt att framföra detta på en dansk (eller någon annan) scen får vi alltså veta i augusti. Det är Kochheim själv som ska göra verket aptitligt för en modern publik.

Höstens turnéopera blir *Eugen Onegin*, som kommer att spelas över hela Danmark i regi av **Hinrich Horstkotte**, medan *Entleveringen ur seraljen* på samma sätt kommer att dra runt i Danmark under våren 2020 med bland annat norskan **Lina Johnson** som Konstanze och svensken **Conny Thimander** som Pedrillo.

Även Århus vill ha sin *Dracula*, och det sker inte som i Stockholm i operaform utan som ett samarbete mellan Den Jyske Opera och Århus Teater. Regissören **Martin Lyngbo** har skapat ett slags drama där Dracula reser genom tiden. Rollerna gestaltas av skådespelare, medan Århus operakör är flitigt verksam som skräckkommentator. www.jyske-opera.dk

Salzburgfestspelen 2019

Antiken kommer att vara ett tema vid sommarens Salzburgfestspel (20 juli–31 augusti). Årets Mozartpremiär blir följaktligen *Idomeneo* som sätts upp av **Peter Sellars** med den dynamiske perfektionisten **Teodor Currentzis** framför Freiburgs barockorkester och med **Russell**

Thomas i titelrollen, **Paula Murrihy** som Idamante, **Ying Fang** som Ilia och med **Nicole Chevalier** som Elettra.

En variant på det antika temat blir **Luigi Cherubinis** *Medea*, där den beryktade barnmörderskan gestaltas av **Sonya Yoncheva** i en iscensättning av **Simon Stone** och med **Thomas Hengelbrock** på dirigentpulten.

Ytterligare en av de stora grekiska tragedierna i operaform är **George Enescus** *Oedipe (Oidipus)*, där **Christopher Maltman** framträder som fadermördare och han får i sin blinda arrogans tungt mothugg av **John Tomlinson** som Tiresias. **Achim Freyer** står för både regi, scenografi och kostym, vilket betyder att ingen konventionell scenrealism är att förvänta. **Ingo Metzmacher** dirigerar. Enescus musik förekommer också ymnigt på festivalens konserter.

Som kontrast till dessa två tragiska operor sätter man upp **Jacques Offenbachs** *Orfeus i underjorden*, regisserad av **Barrie Kosky**, och med **Joel Prieto** som Orfeus och **Anne Sofie von Otter** som Allmänna opinionen.

Händels *Alcina* kan också te sig som en rätt antik historia, delvis inspirerad som den är av en episod i Odyséen, men den utspelar sig ändå under korstågstiden. Premiären på **Damiano Michielettos** uppsättning sker redan vid **Cecilia Bartolis** (titelrollen) pingstfestspel men återkommer i augusti. Bartoli omger sig med förstklassiga sångare som **Philippe Jaroussky**, **Sandrine Piau** och inte minst **Kristina Hammarström** som Bradamante.

Sista premiär har dock ingen antik anknytning, **Giuseppe Verdis** *Simon Boccanegra*, där **Andreas Kriegenburg** regisserar och **Valerij Gergiev** leder Wienerfilharmonikerna. **Luca Salsi** sjunger Simon, som har **René Pape** som mäktig motpart i Fescos roll, medan **Marina Rebeka** är Amelia Grimaldi, Simons återfunna dotter.

Fjolårets succé med **Richard Strauss** *Salome* och **Asmik Gregorian** återkommer med ett par föreställningar, och festivalpubliken får också sin årliga dos **Anna Netrebko** via tre konsertanta framföranden av **Cileas** *Adriana Lecouvreur* och två av Verdis **Luisa Miller** under **James Conlons** ledning med solisterna **Nino Machaidze** (Luisa), **Piotr Beczala** (Rodolfo) och **Plácido Domingo** (greve Miller).

Konsertprogrammet är mycket rikligt. Nämnas bör att vid öppningskonserten med Wienerfilharmonikerna dirigerar **Herbert Blomstedt** **Mahlers** nionde symfoni. Den till sommaren 92-årige Blomstedt kommer också att leda vad annat om inte Mahler Jugendorchester. www.salzburgerfestspiele.at :|| Lennart Bromander

Pesaro i sommar

9 Under Rossinifestivalen i Pesaro den 8–20 augusti ges en ny uppsättning av *Semiramis* i regi av **Graham Vick** med **Michele Mariotti** på dirigentpulten, vidare en ny produktion av *L'equivoco stravagante* i **Moshe Leisers/Patrice Cauriers** regi med **Carlo Rizzi** som dirigent. Och så kommer **Daive Livermores** tidigare uppsättning av *Demetrio e Polibio* tillbaka, denna gång dirigerad av **Paolo Arrivabeni**. www.rossinioperafestival.it :|| Hans L Beeck

1. Ann Hallenberg. 2. Olof Boman. 3. Elin Skorup. 4. Esa-Pekka Salonen.
5. Karin Forseke. 6. Lilli Paasikivi. 7. Exteriörbild Göteborgsoperan.
- Foto: Tilo Stengel. 8. Sonya Yoncheva. Foto: Bernd Uhlig.
9. Interiörbild Teatro Rossini i Pesaro.

MALMÖ OPERA

OPERAVERKSTAN PRESENTERAR LITE STOLT

→ KPIB

KOMEDI PÅ
ENBRO

EN KAMMAROPERA
AV BOHUSLAV MARTINU
REGI MARIA SUNDQVIST
KAPPELLMÄSTARE
LARS LJUNGBERG

PREMIÄR
23 MARS

BILJETTER

malmoopera.se ● ● 040-20 85 00

IDA FALK WINLAND

SPONSOR FÖR OPERAPRISET

Kjell och Märta Beijers Stiftelse

OPERA PRISET 2018

Tidskriften OPERAs läsare röstade fram sopranen Ida Falk Winland som vinnare av Operapriset 2018. Hon får priset för sin insats som Adalgisa i Göteborgsoperans uppsättning av Norma. OPERAs recensent skrev: "Ida Falk Winland kontrasterar perfekt med en fullkomligt kristallklar lyrisk sopran. Den virtuosa hyperprecisa samsjungningen i Normas och Adalgisas båda duetter blev premiärföreställningens ändlösa hjärtpunkt".

SKRIBENT: SÖREN TRANBERG

När Sören Tranberg meddelade pristagaren att hon vunnit Tidskriften OPERAs pris 2018 var hon precis på väg till Kungliga Operan för att sjunga Gilda i *Rigoletto*.

Pristagaren är mycket glad över att hon röstats fram av läsarna.

– Det känns verkligen jättekul att få priset, inleder Ida Falk Winland.

Hon är utbildad i London vid Royal College of Music, Benjamin Britten International Opera School, och vid National Opera Studio. Jag undrar var skillnaderna ligger utbildningsmässigt mellan England och Sverige.

– Den största skillnaden ligger i beteenden. I Sverige är vi mer rättframma och har en rak argumentation, medan man i England hellre löser problemen genom att dricka te och tala om vädret – en slags trygghetsfilt. Britterna går hellre runt den heta gröten än att de angriper problemet på en gång. Man måste anpassa sig för att bli accepterad, vilket utbildningsmässigt var otroligt lärorikt. Först och främst är det en oerhörd konkurrens från hela världen. Sångeleverna i min klass var handplockade från Australien, Sydkorea, Sydafrika, Sverige och Storbritannien.

– En annan stor skillnad när det gäller studierna i London gentemot Sverige är att här hemma säger folk jämt: "Du har tid". Men i London existerade inte det. Där handlade det hela tiden om nu, nu, nu. Nästan samtliga i min klass har gjort världskarriärer. Jag vet inte om det är likadant i Sverige, för det har jag för dålig koll på.

Din snabba lansering i Sverige kom ganska omgående efter utbildningen när du sjöng Cleopatra i Händels Julius Caesar på Göteborgsoperan 2008. Hur gick det till?

– Erbjudandet kom via min förra agent, Askonas Holt. Jag kunde inte rollen, men som tur är läser jag noter snabbt. Jag for till Göteborg från London för att göra en audition för Cleopatra. Jag lärde mig praktiskt taget rollen under flygresan.

OPERA PRISET 2018

2

3

4

Succén med Cleopatra ledde till att du fick engagemang i Göteborg och där har du sjungit en hel del sedan dess.

– Jag har blivit litet av en ”husartist” på Göteborgsoperan när jag nästan omgående efter Cleopatra också fick göra Morgana i *Alcina*. Jag har i princip sjungit där varje säsong i drygt tio års tid. Jag har haft två stycken femårskontrakt och är nu inne på min andra period. Mitt kontrakt innebär att jag ska vara med i en produktion per säsong i ett visst antal föreställningar eller vid någon konsert. I vår uppgörelse ingår att jag ska komma tillbaka varje säsong. Jag känner en mycket stor tacksamhet mot Göteborgsoperan och uppskattar verkligen att få möjligheten att arbeta där.

Att du tog dig an Adalgisa i Norma kändes som ett litet oväntat val ...

– Det var en utmaning och lite oväntat eftersom det inte är mitt egentliga röstfack. Jag fick en förfrågan och jag tänkte varför inte testa en roll som inte enbart ligger i de högre sopranregistren. I duetterna med Katarina Karnéus (Norma) bytte vi sångstämmor på ett par ställen med varandra. Det var jättekul att få sjunga även i de lägre registren, vilket har breddat min röst. Helt plötsligt hände det något med rösten.

Vilka nya roller har du på gång?

– Förutom att jag nyligen gjorde min första Gilda i *Rigoletto* i Stockholm kommer jag tillbaka till Kungliga Operan nästa säsong och gör min första Violetta i *La Traviata*. Närmast väntar Nedda i *Pajazzo* på Göteborgsoperan. I vår sjunger jag min första Grevinna i *Figaros bröllop* där. I samma uppsättning har jag tidigare gjort Susanna.

Har någon roll varit speciellt besvärlig att tackla?

– Gilda är en svår roll, för där gäller det att bygga upp sin egen tåga. Rollen kräver också ett mycket långt förberedelsearbete. När jag har intensivstuderat roller som Gilda, Violetta och Nedda är det bra om man låter dem vila ett tag och sen går på dem igen. Bäst är om man jobbar med rollerna i olika etapper. Genom de här rollerna har jag lärt mig mycket. Att jag nu får göra Nedda har att göra med att min röst har breddats och att den passar mig rent åldersmässigt, som ett led i en utvecklingskurva i karriären.

Har du några önskeroller?

– Ja, Violetta och Fiordiligi i *Così fan tutte*, den senare har jag sjungit på Parisoperan. I samma uppsättning medverkar jag åter när den om två år kommer att spelas på Flamländska operan i Antwerpen och Gent. Fiordiligi är en roll som har ett krämigt mellanläge och stora intervallsprång, vilket är en stor utmaning. Det är något att bita i och det är utvecklande att inte bara ligga i höjddregistret. Det är också stimulerande att kunna återkomma till roller igen och att få möjligheten att fördjupa sig mer interpretatoriskt och sceniskt.

Hur går karriären att kombinera med att vara tvåbarnsmor?

– Min sambo, Christian, tar ett oerhört stort ansvar. Nu i vinter har jag dubbla produktioner i Stockholm och Göteborg, så en uppoffrande sambo, en bra barnvakt och hjälpsamma föräldrar som avlastar och hjälper till är en fördel. Det är förutsättningen för att jag ska kunna jobba som jag gör. Det knepiga med alla dagis-sjukdomar är ju att man själv blir smittad, och då är det svårt att göra föreställningar om man fått vattkoppor eller kräksjuka. Fast egentligen är det banala saker sett ur ett större perspektiv.

– Jag har varit på resande fot mycket, men den här säsongen har jag mest sjungit i Sverige. Sedan ska jag jobba internationellt igen.

Du har starka musikaliska rötter hemifrån, då din mamma var operasångerska och din pappa var solocellist i både Hovkapellet och Göteborgs Symfoniker. Vad har din bakgrund betytt för dig?

– Jag fick musiken i blodomloppet redan som barn. Mina småsyskon – vi är fem syskon – ville absolut inte syssla med musik, förutom en bror som sysslar med populärmusik. Jag är uppvuxen i kulissen och konsertlokalerna eftersom jag jämt var med mina föräldrar. Även min moster var sångerska och min gudfar drev Ehrlings notförlag.

Är det några personer som betytt särskilt mycket för dig?

– Jag sjöng alltid med min mamma. Min första sånglärare Synnöve Dellqvist la grunden för hur man övar. Hon lärde mig vikten av att verkligen öva. Sångpedagogen Lilian Watson i London, som själv hade en stor internationell karriär bakom sig. Upp i

60-årsåldern sjöng hon Despina i *Così fan tutte*. Andra inspirationskällor rent musikalisk har cellisterna Mstislav Rostropovitj och Yo-Yo Ma varit. Jag älskar cellomusik och det har jag fått genom min pappa. Jag uppskattar verkligen klangen hos stråkinstrument.

– Givetvis har min agent Ann Braathen betytt mycket för min utveckling som artist.

Har du helt och hållet släppt barockrepertoaren när din röst nu pekar mot bredare partier?

– Barockrepertoaren verkar ha släppt mig mer än jag släppt den. Mozart vill jag fortsätta att sjunga tills jag dör, oavsett annan repertoar. ■■

Ida Falk Winland kommer att få motta Operapriset i samband med tidskriftens OPERAs jubileumskonsert på Folkoperan torsdagen den 25 april 2019.

1. *Adalgisa i Norma*, Göteborgsoperan 2017. Foto: Mats Bäcker.
2. *Cleopatra i Julius Caesar*, Göteborgsoperan 2008. Foto: Mats Bäcker.
3. *Susanna i Figaros bröllop*, Göteborgsoperan 2014. Foto: Mats Bäcker.
4. *Porträttbild*. Foto: Tilo Stengel.
5. *Gilda i Rigoletto*, Kungliga Operan 2018. Foto: Markus Gärder.

Nu finns också Tidskriften OPERA digitalt

Du som vill läsa OPERA digitalt kan nu ladda ner vår app på App Store eller Google Play eller läsa i datorn via vår hemsida.

Det enda som behövs för att kunna läsa OPERA i appen är ett konto och dina prenumerationsuppgifter.

Så här läser du OPERA i appen om du är prenumerant:

1. Sök efter appen Tidskriften OPERA i App Store eller på Google Play.
2. Installera appen.
3. Öppna appen, klicka på "Pappersprenumerant".
4. Skapa ett konto eller ange befintliga kontouppgifter samt kundnummer och postnummer.
5. Nu har du tillgång till OPERA i mobilen eller på läsplattan. Nästa gång räcker det att logga in via figuren uppe till höger med mejl och lösenord.

Så här läser du via datorn om du är prenumerant:

1. Gå in på vår hemsida och klicka dig fram till vårt digitala arkiv eller gå in på: https://manage.paperton.com/library/open_shelf/tidskriften-opera
2. Klicka på valfritt omslag.
3. Fyll i kundnummer samt postnummer och logga in.
4. Nu har du tillgång till OPERA i datorn.

För dig som inte är prenumerant på papperstidningen

För dig som inte är prenumerant finns nu möjligheten att köpa lösnummer och digitala prenumerationer direkt i appen – ladda ner appen från App Store eller Google Play och välj vilken utgåva du vill köpa. Vi rekommenderar alltid att skapa ett konto i samband med köpet för att du ska kunna logga in via andra enheter eller via dator och läsa på <https://paperton.com>

Ett lösnummer kostar 95 kronor och en helårsprenumeration (fem nummer) kostar 399 kronor digitalt.

Behöver du hjälp att aktivera din prenumeration?

Kontakta support@paperton.com och ange ditt kundnummer, postnummer och mejladress så hjälper vår support dig.

Digitaliseringen har kunnat genomföras med stöd från Kjell och Märta Beijers Stiftelse.

The image shows the interior of a grand opera house. The architecture is highly ornate, with gold leaf decorations and intricate carvings. The ceiling features a large, circular medallion. The stage is illuminated, and a large ensemble of performers in white and light-colored costumes is standing on it. The audience is seated in the foreground, filling the lower half of the frame. The overall atmosphere is one of elegance and grandeur.

FLAMLÄNDSKA OPERAN

SKRIBENT: INGVAR VON MALMBORG

Operaverksamheten i Flandern tillhör i dag den bästa i världen. Regionen har bara 6,5 miljoner invånare och den politiska verkligheten är komplicerad. Men kulturlivet sjuder med en fascinerande blandning av internationellt och regionalt. Ingvar von Malmborg tar oss med till operahusen i Antwerpen och Gent, som nominerats i kategorin "Bästa operahus" av International Opera Awards 2019.

Belgien är ett delat land. Uppdelningen är total mellan den flamländska regionen och den vallonska, fransktalande regionen. Förutom parlamentet, armén, utrikesdepartementet, kungahuset, huvudstaden Bryssel och några centrala kulturinstitutioner finns dubbla funktioner av allt. Och tre operahus: ett nationellt, ett vallonskt och ett flamländskt.

Den här artikeln handlar om operan i Flandern och de speciella villkor som gäller där: konstnärliga, ekonomiska och språkliga. Efter konkurser och andra ekonomiska problem slog regionen 1996 ihop de två operahusen i Antwerpen och Gent till ett offentligägt bolag. För tre år sedan inkorporerades även Kungliga Flamländska baletten, ledd av den i Sverige välkände koreografen Sidi Larbi Cherkaoui. Alltihop heter nu Opera Ballet Vlaanderen.

Operahuset i den gamla handelsstaden Antwerpen ligger vid ett huvudstråk som rusar rakt genom stadens äldre delar. Inredningen går i jugendstil med tydlig påverkan från tyska operahus.

Arkitekten Alexis Van Mechelen, konstnären Emile Vloors, vars målning täcker taket i foajén, och Karel Mertens, som står

för paradverket i salongens tak, hade alla djupa rötter i Flandern. Även öppningsverket *De Herbergprinses* var gjort av en lokal förmåga. Ändå fick fasaden i nybarock vass kritik för att vara alltför franskinspirerad, vilket ansågs negativt.

Operan bekostades av Antwerpens borgerskap

Operan var en symbol för den växande flamländska rörelsen som menade att de i århundraden fått stå tillbaka kulturellt för den fransktalande eliten. Bygget bekostades av köpmännen, diamanthandlarna och skeppsredarna i Antwerpen – helt utan regionala eller kungliga pengar, vilket annars var vanligt. Byggnaden var vid invigningen i oktober 1907 helt elektrifierad och utrustad med centralvärme, två verkliga nymodigheter. För att riktigt glänsa omgavs den av två tidstypiska lyxhotell.

Salongen har nu 1081 platser. Den känns liten nere på parketten. Men salongen reser sig brant uppåt och har tre rader – biljetterna högst upp kostar bara 100 kronor. Första raden är rejält tilltagen och här ligger den kungliga sektionen, som nästan inte används. Någon gång ser kungafamiljen dans, en konstform som sedan 1980-talet fått mycket ekonomiskt stöd och stimulans i Belgien, i synnerhet i Flandern. Men aldrig opera.

– Akustiken planerades för att man skulle kunna framföra Wagneroperor, berättar Wilfried Eetezonne, pressansvarig för de två operahusen. I Flandern sågs Wagner som en förnyare och hans verk betraktades som en välkommen motvikt mot den fransk-italienska operan.

– I Gent är akustiken annorlunda eftersom publiken där har varit mer inriktad på bel canto-operor, fortsätter han. När vi flyttar en uppsättning till Gent måste vi alltid planera utifrån det.

Antwerpenoperan renoverades för tio år sedan. Upprustningen prutades ner till 240 miljoner i den tidens penningvärde och pengarna gick främst till ny scenteknik och kontorsrummen. Medan Emile Vloors takmålning fortfarande är övermålade med brunt.

– Övertäckningen gjordes vid ockupationen under andra världskriget för att den inte skulle transporteras iväg till Tyskland, förklarar Wilfried Eetezonne. Vi har länge velat ta fram målningen igen men inte haft råd.

All scenutrustning förvaras i en stad mellan Antwerpen och Gent och där finns även verkstäderna för scenografi, kostym och mask. I Antwerpen finns bara en snickerverkstad för småreparationer och en mindre kostymateljé. Eftersom orkestern på 60 personer har Gent som bas bor många musiker där, medan de 45 medlemmarna i kören reser flitigt mellan städerna. Uppsättningarna repeteras ofta på de stora scenerna, vilket innebär logistiska problem.

– Vi kan inte ha långa pauser mellan produktionerna i Antwerpen och i Gent, påpekar operachefen Aviel Kahn. Då försvinner våra solister.

Gent är en charmig universitetsstad med kanaler och gränder i holländsk stil. Studenterna gör att publiken är yngre än i Antwerpen. Operahuset ligger vid ett medeltida torg i centrum, omgivet av bostadshus. Fastigheten ger invändigt ett mer lättsamt intryck än den lite stränga Antwerpenoperan och har influenser från Teatro San Carlo i Neapel.

I den 70 meter långa foajén, en meter längre än spegelsalen i Versailles, glittrar bladguldet och golven är blankbonade. Det gör att foajén kan hyras ut till representation och företagsevenemang. Men en renovering är nödvändig, för mitt i överdådet finns tecken på slitage.

– Inom fem år ska vi rusta upp operahuset i Gent, berättar Sven Gatz. Han är liberal kulturminister för regionen Flandern.

Flandern har kämpat i både kulturell och språklig motvind

Förhållandet mellan den politiska ledningen och operahuset är intressant. Och mångtydigt. Flandern kämpade länge i motvind vad gäller kultur och språk och först på 1950-talet gick det att bedriva universitetsstudier på flamländska. Fram till 1980-talet spelades fransk och italiensk opera i Antwerpen och Gent och det finns inte många operaverk från regionen.

Operabolaget har totalt cirka 247 miljoner kronor i anslag från regionen. Från staden Antwerpen kommer 28 miljoner och från Gent 15 miljoner kronor. I avtalet mellan Flandern och operabolaget finns en skrivning om "flamländskt inflytande". Kan den regionala regeringen ställa krav här?

7

this is the day of an attack yesterday was the day of an attack the day before yesterday was the day of an attack these men grey and bearded dying in our clean beds wetting our clean sheets when they die we will pull off the bloody sheets and replace them with fresh clean ones we have many beds and many fresh clean sheets

– Vi lägger oss förstås inte i repertoaren eller valet av medverkande, påpekar kulturminister Sven Gatz. Vårt mål är att få en bra kvalitet på uppsättningarna och gärna en internationell uppmärksamhet som marknadsför regionen.

De har lyckats med det. Flamländsk opera har de senaste tio åren befunnit sig i framkant i utvecklingen, konstnärligt och innehållsmässigt. Därför kommer numera tio procent av publiken från grannländerna, många från Ruhrområdet. Mellan Antwerpen och Düsseldorf är det bara 20 mil.

– Jag har velat skapa en internationell verksamhet på ett regionalt operahus, säger operachefen Aviel Kahn. Samtidigt har mitt arbete på Vlaamse Opera gått ut på att göra något som många andra operahus inte gör, att skapa vår egen identitet. Den globala operacirkusen tråkar ut mig.

– Om vi på säg tre år inte skulle ha lämnat plats för någon flamländsk förmåga vore det konstigt, fortsätter han. Vi har ju många talanger i regionen inom olika konstformer. Regin i

Georges Bizets *Pärlfiskarna*, som gavs i vinter, gjordes exempelvis av det lokala teaterkollektivet FC Bergman. De är oerhört populära här. Och framgångsrika.

Operauppsättningar med regionala kopplingar

De regionala kopplingarna finns i en rad uppsättningar. Erich Wolfgang Korngolds *Die tote Stadt* utspelar sig i Brygge och gavs därför på de två scenerna. År 2012 framfördes Gaetano Donizettis sällan spelade *Il Duca d'Alba* i en nygjord fransk version; ett samarbete med Casa Ricordi i Milano och den italienske kompositören Giorgio Battistelli. Publiken känner till historien: den grymme hertigen av Alba framkallade på 1500-talet ett våldsamt uppror i Flandern, som den spanska kronan förlorade.

Den nyskrivna *Infinite Now* handlar om skyttegravarna under första världskriget. Flandern var ju platsen för många strider. Medan *Les Bienveillantes*, som spelas nu i maj, bygger på Jonathan Littells tjocka roman om en tysk-fransk nazistisk homosexuell officer och samproduceras med Teatro Real i Madrid och Staatstheater Nürnberg.

1. Operan i Antwerpen. Foto: Jonas Roosens.
2. Operan i Antwerpen. Foto: Ilse Liekens.
3. Jan Vandenbouwe. Foto: Filip Van Roe.
4. Aviel Kahn. Foto: Filip Van Roe.
5. Operan i Gent. Foto: Koen De Clerck.
6. Operan i Gent. Foto: Studio Claertbout.
7. Infinite Now. Foto: Annemie Augustijns.
8. Pärlfiskarna.
9. Simson och Delila. Foto: Annemie Augustijns.
10. Pärlfiskarna.

– När verket nu ska framföras i Antwerpen och Gent har debatten rört sig om medlöparna i Flandern under ockupationen, berättar Aviel Kahn. Många är väldigt tacksamma för att vi tar upp ämnet. Fascinerande också att Nürnbergoperan är medproducenter, det var ju där nazisternas partidagar ägde rum.

Aviel Khan slutar efter snart tio år och börjar i höst på Grand Théâtre de Genève. Han efterträds som operachef av Jan Vandenhouwe, som är född i regionen och närmast kommer från den stora tyska Ruhrtriennalen, där han varit chefsdramaturg. I samband med detta får de två operahusen också en ny chefsdirigent, Alejo Pérez.

– Vlaamse Opera kommer även i fortsättningen att vara det bultande konstnärliga hjärtat i Flandern och i Europa, säger Jan Vandenhouwe, som började som musikkritiker på den flamländska dagstidningen De Standaard. ■■

FRAMTIDENS OPERABEGÅVNING – KRYSTIAN LADA

Den långa guldföajén i operahuset i Gent hade samlat en förvånansvärd mängd personer som var nyfikna på vilken yngre förmåga som skulle belönas med ett nyinstiftat pris i Gerard Mortiers anda. Priset heter officiellt *Prix Mortier, Next Generation*, vilket säger en hel del om grundtanken med utdelningen. Vinnaren kvitterar ut 300 000 kronor.

Priset gick till polacken **Krystian Lada** och överlämnades av **Sven Gatz**, kulturminister i Flandern. Krystian Lada är en djupt engagerad konstnärlig ledare för operakooperativet The Airport Society i Bryssel. Deras senaste produktion heter *Unknown, I Live With You*, om afghanska kvinnor. Operavärlden kommer med säkerhet att höra mer om dem i framtiden.

Kooperativet vill vara en skärningspunkt mellan opera och socialt engagemang, enligt deras hemsida. The Airport Society vill skapa nya plattformar för opera och musikteater och etablera projekt utanför de traditionella produktionsplatserna. Ett uttalat mål är att skapa möten mellan konstnärer och lokalsamhällen.

Krystian Lada kommer från Warszawa. Han arbetade ett par år på polsk television för att sedan studera operadramaturgi i Amsterdam. Efter studierna hamnade han på Amsterdamoperan som assistent åt regissören och operachefen Pierre Audi och gick därifrån vidare till La Monnaie i Bryssel. Han intervjuades i OPERA nr 1/15 i samband med ett reportage om La Monnaie.

Vinnaren, Krystian Lada, utsågs av en jury på tre personer från Opéra de Lyon, tidskriften Opernwelt i Berlin och Vlaamse Opera. Pengarna kommer från Salzburgfestspelen, kulturministerierna i Flandern och delstaten Nordrhein-Westfalen i Tyskland samt Yves Saint Laurent-stiftelsen.

Många tankar gick denna eftermiddag till Gerard Mortier, son till en bagare i Gent. Han var en av de stora flamländska kulturpersonligheterna, chef för flera renommerade europeiska operahus och flera internationella operafestivaler. Samt en evig nytänkare. ■■

Ingvar von Malmberg

TIDSKRIFTEN OPERA 40 ÅR JUBILEUMSKONSERT

Tidskriften OPERA firar 40 år genom att arrangera en jubileumskonsert på Folkoperan i Stockholm med flera av våra Operapristagare genom åren.

Torsdagen den 25 april 2019 kl. 19.00

Medverkande: Katarina Karnéus, Anna Larsson, Hillevi Martinpelto, AnnLouice Lögdlund, Michael Weinius, Fredrik Zetterström, Olle Persson m.fl. Folkoperans orkester spelar under Alice Farnhams ledning.

Presentatörer: Göran Gademan och Maria Dalayman.

Biljettpris 300 kronor. Studenter 225 kronor. Direktlänk till biljettförsäljningen på webben: www.folkoperan.se
Biljettbokningen nås på: 08-616 07 50. Öppet måndag–fredag kl. 9.00–18.00, lördag kl. 10.00–15.00. Mejl: biljett@folkoperan.se
Rullstolsplats eller plats med ledsagare bokas via mejl biljett@folkoperan.se eller på telefon: 08-616 07 53.
Folkoperans biljettkassa är till att börja med öppen onsdag–fredag kl. 15–18 och håller senare öppet endast på föreställningsdagar.
Öppettiderna varierar från vecka till vecka. Aktuella öppettider finns alltid på www.folkoperan.se/biljetter

Jubileumsaktiviteterna genomförs i samarbete med Folkoperan, Falck & Co, Medborgarskolan och Theréz Randquist PR.
Producent: Sören Tranberg.

OM OPERA

Det här är nummer 182. Som också är nummer 83 av Tidskriften OPERA! Efter en blygsam start för 40 år sedan (se omslaget här bredvid) lyckades föregångaren MusikDramatik etablera sig som en av landets ledande kulturtidskrifter. Sedan omgörningen till Tidskriften OPERA hösten 2002 har utvecklingen bara fortsatt.

Nu under året – förutom jubileumskonserten – arrangerar vi tre offentliga seminarier i samarbete med Folkoperan. Vi har stärkt vår profil genom layout-samarbetet med Falck & Co och Trydells Tryckeri i Laholm. OPERA finns numera även i digital form – ett samarbete med Paperton. Sedan sex år tillbaka sköter Titeldata vår prenumerationshantering, medan Swartling & Bergström ansvarar för annonsförsäljningen. Vi har en välbesökt och uppskattad Facebooksida, där vi regelbundet lägger ut nyheter och tips.

Ett stort tack till alla prenumeranter, annonsörer och en mängd krafter, skribenter och en professionell styrelse, vilka i hög grad bidragit och bidrar till att Tidskriften OPERA är Nordens ledande operatidskrift.

YOUR NEXT TOUR AB
-DIN BÄSTA RESEKLUBB

JONAS KAUFMANN I VERDIS LA FORZA DEL DESTINO (ÖDETS MAKT) PÅ ROYAL OPERA HOUSE I LONDON

8-10 APRIL 2019

Följ med till London där vi exklusivt fått tag på ett antal parkettbiljetter till **Cristof Loys** uppsättning av Verdis mästerverk **LA FORZA DEL DESTINO** (Ödets Makt) på Royal Opera House med **Jonas Kaufmann** och under ledning av **Antonio Pappano**! Denna produktion som har premiär i mars är redan utsåld och en "snackis" i operavärlden.

Begränsat antal platser så vänta inte för länge med att boka.
Reseledare **Magnus Kyhle**

UNDERBARA SKOTTLAND MED DESS FANTASTISKA KULTURUTBUD! EDINBURGH/GLASGOW

9-13 MAJ 2019

Följ med oss till underbara Skottland och upplev utflykter till spektakulära platser med sagolika miljöer. Vi besöker Skottlands främsta museum, upplever **MAHLERS SYMFONI NO 6** med Royal Scottish National Orchestra under ledning av **Thomas Søndergård** i Usher Hall, njuter av Mozarts **TROLLFLÖJTEN** med Scottish Opera i Glasgow under ledning av **Tobias Ringborg** och whiskeyprovning för den som vill. Vi bor på ett femstjärnigt anrikt hotell i centrala Edinburgh.
Reseledare **Lisa Linder**

OPERAVÅR I PRAG

19-24 MAJ 2019

Prag "den gyllene staden" är inte bara en av Europas vackraste städer utan även en av de kulturellt mest högtstående. Inte minst vad gäller stadens musikliv. Staden som kan ståta med konstmuseer i världsklass och hela tre operahus.

Vi besöker alla tre för att njuta av **MASKERADBALEN** på Nationalteatern, **FIGAROS BRÖLLOP** på Estate theatre (Mozartteatern) och **TURANDOT** på Statsoperan. Vi hinner också med en utflyktsdag i Prags omgivningarna med bl.a. ett besök på det vackra slottet Cesky Sternberk. Vi bor på femstjärniga Hotel Paris Prague.
Reseledare **Niklas Lindblad**

Hela utbudet av resor hittar du på vår hemsida

www.yournexttour.com

En återkommande klassiker Operafestivalen i Savonlinna 7-11 juli

VÄRLDSSOPRANEN ASMİK GRIGORIAN I DEBUT PÅ LA SCALA & VANDRING I LEONARDO DA VINCIS FOTSPÅR I LJUVLIGA MILANO 2-5 JUNI 2019

I modevärdens huvudstad Milano har vi lyckats försäkra oss om biljetter till Erich Wolfgang Korngolds **DIE TOTE STADT** med den världsberömda sopranen **Asmik Ggrigorian** som gör sin debut i rollen som Marietta på ett av världens mest kända operahus LA SCALA. På dirigentpulten finns ytterligare en världsstjärna, nämligen Kungliga Filharmonikernas och New York Philharmonics tidigare chef **Alan Gilbert**. Detta borgar för en helt unik operaupplevelse utöver det vanliga! Vi gör en stadsrundtur med svensk guide samt en fantastisk heldagsutflykt med auktoriserad guide Vandring i Leonardo Da Vincis fotspår till minnet av hans död för

500 år sedan. Resan inramas naturligtvis av god mat från det italienska köket i denna ljuvliga stad. Reseledare **Niklas Lindblad**

RIGA OPERAFESTIVAL 6-10 JUNI 2019

Vi reser bekvämt med båt till den mycket vackra och spännande staden Riga när försommaren är som vackrast. Vi fyller dagarna med fantastiska sevärdheter och två föreställningar på Rigas operafestival.

På Nationaloperan i Riga får vi uppleva Richard Wagners mycket uppskattade verk **DEN FLYGANDE HOLLÄNDAREN** och Francis Poulencs gripande opera **KARMELOTSYSTRARNA**.

Förutom härliga musikupplevelser får vi även en stadsrundtur där vi ser kulturskatterna i Lettlands huvudstad med omgivningarna. Riga har norra Europas i original bäst bevarade Jugendbyggnader. Utflykt till slottet Rundale, sommarresidens till greven av Courland.

Innan vi reser hem så gör vi ett besök och äter lunch i den vackra kurorten Jurmala som är känd för sin över tre mil långgrunda sandstrand.

Vi bor på fyrstjärnigt hotell med bekvämt promenadavstånd till Nationaloperan. Reseledare **Magnus Kyhle**

DE BERÖMDA OCH ÅRLIGEN ÅTERKOMMANDE BREGENZER FESTSPIELE OCH FESTWOCHEN "ALTER MUSIK", INNSBRUCK 17-21 AUGUSTI 2019

Välkommen till två av sommarens stora musikbegivenheter i Bregenz vid vackra Bodensjön och i alpernas pärla Innsbruck.

I Bregenz får vi på sjöscenen uppleva Giuseppe Verdis **RIGOLETTO** och en orkesterkonsert med Symphonieorchester Vorarlberg i Festspeleshuset med musik av Ravel, Ibert och Richard Strauss.

Utfärd till den medeltida, charmiga staden Lindau.

På Universitetets innergård i Innsbruck får vi uppleva Händels opera **OTTONE, RÉ DI GERMANIA** som är hans mest uppskattade opera.
Reseledare **Lennart Stockblad**

FÖRETAG OCH FÖRENINGAR VI SKRÄDDARSYR ERA RESOR EFTER ÖNSKEMÅL!

YOUR NEXT TOUR AB

Lill-Jans Plan 2 114 25 Stockholm
info@yournexttour.com

-DIN BÄSTA RESEKLUBB

Tel: 08-611 51 50
www.yournexttour.com

Rigoletto

KUNGLIGA OPERAN • RECENSENT: BODIL HASSELGREN • FOTO: MARKUS GÅRDER

Det är en grisfest à la tidigt 1800-tal vi hamnar på när ridån går upp för **Sofia Jupithers** nyuppsättning av **Giuseppe Verdis** *Rigoletto*. Operan har sitt namn efter huvudrollen, den puckelryggade narren hos Hertigen av Mantua, som underhåller hovet med sin vassa tunga. Hertigen är en Don Juan i Harvey Weinstein-format som betar av stadens unga kvinnor på löpande band. Greve Monterone, far till ett tidigare offer, kommer för att utkräva sin hämnd på Hertigen, men när Rigoletto förnedrat inkräktaren förbannar greven dem båda.

Rigolettos dotter, Gilda, håller han inlåst förutom att hon på söndagarna får gå i kyrkan. Där, under mässan har hon mött en

ung man (som visar sig vara Hertigen) och som senare kommer på besök, förklädd till ung student, när Rigoletto inte är hemma, och bedyrar Gilda sin kärlek som är besvarad.

Senare samma kväll blir Gilda kidnappad av Hertigens hovmän – som lurat Rigoletto att hjälpa till – och för henne till Hertigen. Då brakar allt samman för narren, som söker sin hämnd. Rigoletto söker upp lönnmördaren Sparafucile, som genom att locka sina offer till sin sjaskiga bar, där hans syster Maddalena förför offren innan brodern ändrar deras liv. När Hertigen är näste man på listan faller Maddalena pladask för honom och hon övertalar sin bror att i stället ha ihjäl nästa person som dyker upp på baren. Samtidigt

har Rigoletto förmanat Gilda – som bevittnat Hertigens förförelse av Maddalena – att klä sig i manskläder och bege sig till Verona. Men kärleken till Hertigen är fortfarande för stark och hon offerar sitt liv för att rädda honom. För sent inser Rigoletto vad som hänt och Gilda dör i hans armar.

Det är en estetisk tilltalande uppsättning på Kungliga Operan. Rent sceniskt påminner **Erlend Birkelands** scenografi och **Maria Gebers** kostymer mycket om Staffan Valdemar Holms och Bente Lykke Möllers *Ring*-uppsättning på samma scen. Med ett konstverk av Hieronymus Bosch (Kristus nedstigande i helvetet), som visar plundringen av dödsriket i fonden, ges känslan av att festen är slut, och att allvaret har ersatt det roliga men att överklassen fortsätter att roa sig på bekostnad av underklassen. Ett modernt och givande grepp av regissören Sofia Jupither.

Rent musikaliskt är det en fullträff. **Karl-Magnus Fredrikssons** Rigoletto växlar smidigt mellan bitterhet, ironisk kyla och värmande faderskärlek i såväl röst som i agerande. Tenoren **Leonardo Capalbo** gör en utmärkt gestaltning som Hertigen. Han har en passion som gränsar till galenskap, vilket gör hans prestation magnifik (trots indisposition på premiären). Kvällens absoluta höjdpunkt var **Ida Falk Winland**, som klarar av Gildas roll med en sådan självklarhet och akkuratess att det inte verkar finnas några gränser för hennes röst.

En särskild eloge ges även till Kungliga Operans herrkör. Tillsammans med hovmännen utgör de urtypen för ett fejt grabbgäng – om än välsjungande – som gör uppsättningen än mer samtids-speglande.

Lägg därtill ett tajt och kraftfullt spelande Hovkapell under ledning av **Lionel Bringuier**, så kan jag inte säga annat än: gå och se! :||

VERDI: RIGOLETTO

Premiär 24 november 2018.

Dirigent: Lionel Bringuier

Regi: Sofia Jupither

Scenografi: Erlend Birkeland

Kostym och mask: Maria Geber

Ljus: Ellen Ruge

Solister: Leonardo Capalbo, Karl-Magnus Fredriksson,

Ida Falk Winland, John Erik Eleby, Katarina Leoson,

Susann Végh, Kristian Flor, m.fl.

www.operan.se

Miriam Treichl och Daniel Johansson i Carmen

När Stockholmsoperan nu sätter upp Carmen är det ingen risk att vi går vilse i exotism och verklighetsflykt: de flesta referenser till Andalusien och romsk dans och musik är borttagna. Kulturell appropriering, där man utnyttjar särdrag från en annan kultur, är ett ifrågasatt begrepp inom västvärldens nöjesindustri i dag. Regissören Johanna Garpe har därför valt den trygga vägen. Trots några sprakande volangkjolar och en tjurskulptur går mycket i samma gråtoner som trettioalets tyska industridesign.

CARMEN

KUNGLIGA OPERAN • RECENSENT: INGVAR VON MALMBORG • FOTO: MARKUS GÅRDER

Originalversionens militärpluton har ersatts av en stor vaktstyrka som, av oklara skäl, bosatt sig utanför en fabrik som tillverkar spanska souvenirer. Logiken är, i denna feministiska uppsättning, att männens uppgift är att vakta kvinnorna. De manliga hierarkierna upprätthålls sedan med hugg och slag, knivar och revolverar. Hela uppsättningen, från A till Ö, är full av sådant. En begränsad bild av den manliga världen kan man tycka, och det är inte på detta ställe man ska leta efter intressanta manliga förebilder.

Så gör Carmen, **Miriam Treichl**, entré med sin habanera – som Bizet själv menade var en populistisk eftergift gentemot publiken – och sjunger om kärleken som en rebellisk fågel. Hon är levande, provokativ och sexuellt utagerande. I denna version är hon också en bitvis outhärdlig bråkmakare som vi inte alltid sympatiserar med. För kvällen bär hon en kärleksröd – blodröd – travesti på en tjurfäktar-

utstyrelse i Dona Juanita-stil. Hon väcker en slumrande, oväntad och häftig erotisk lust hos den förlovade Don José, **Daniel Johansson**.

Inledningsvis kändes Miriam Treichls röst inte helt klockren på premiärkvällen. Hon kom loss först i en rolig scen i andra akten, i en fotoateljé, där Carmen, Frasquita (**Marianne Odencrants**) och Mercédès (**Johanna Rudström**) ska plätas till en produktkatalog. Här sprutar livsglädjen åt alla håll när de tillsammans gör en liten show i lånade kläder. Marianne Odencrants och Johanna Rudström är för övrigt bra rakt igenom. Här finns också Escamillo, **Alessandro Cacciamani**, som förvandlats från toreador till en välsjungande och härligt självironisk kampsportare med kroppsmålningar.

Däremot känns inte smuglarscenen lika konsekvent. Trots att det är en ruggig hamn om natten tycks alla delta för fullt, fabriks-

arbeterskor som vakter. Men librettots poäng är ju att just Don José kommer dit då han tvingas samarbeta med smugglarna eftersom han som en konsekvens av sin kärleksaffär med Carmen först degraderats och sedan förlorat sitt jobb.

Det som stannar kvar efter ridåfallet är avslutningen på Carmens och Don José's kärleksaffär, uppe på tjuvfångningsarenans tak, medan publiken hurrar för Escamillo. Daniel Johansson får en hel del applåder för sin insats. Han är pojkaktigt förvirrad, tillintetgjord och samtidigt överväldigad av ursinnig svartsjuka och känslor som han inte behärskar. Han tycker sig ha offrat allt för Carmen och när hon slänger hans ring brister det helt för honom.

Det som också stannar kvar långt efteråt är **Magdalena Risbergs** fina sopran när hon sjunger Micaëlas aria om Don José's döende mor och byn de båda kommer ifrån.

Problemet med normkritik på svenska scener är att den ofta blir så förutsägbar. När Carmen sätter på Don José en kjol är detta gjort många gånger förut, alltför många. Det här är en hyfsad version av Bizets opera, men just detta får Johanna Garpe göra bättre nästa gång. Problemet med kärleken är att den inte är en helt enkelriktad affär, vilket någon borde ha berättat både för både Carmen och Don José. :||

BIZET: CARMEN

Premiär 19 januari 2019.

Dirigent: Joana Carneiro

Regi: Johanna Garpe

Scenografi: Per A Jonsson

Kostym och mask: Nina Sandström

Ljus: Erik Berglund

Koreografi: Roger Lybeck

Solister: Miriam Treichl, Daniel Johansson, Alessandro Cacciamani, Magdalena Risberg, Johan Edholm, Håkan Ekenäs, Jens Persson, Jonas Degerfeldt, Marianne Odencrants, Johanna Rudström.

www.operan.se

Spelas t.o.m. 4 april.

RHENGULDET

Det finns anledning att ifrågasätta den närmast tvångsartade prestige som får varje operahus med självaktning att binda upp sig flera år framåt för ett komplett uppförande av Wagners Nibelungens ring. Särskilt tvivelaktigt blir det, som i Göteborg, när regissör och operachef är samma person. Man kan bara undra över hur mycket kul, annorlunda och nytänkande, man kunde ha åstadkommit för pengarna som nu går åt för att visa att man minsann också i Göteborg kan bygga sin Wagner i megaformat.

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: MATS BÄCKER

Kanske är det ändå medvetenheten om detta som gör att **Stephen Langridge** har valt att tona ner den pretentiösa nimbus som omger *Ringens*-uppsättningar. Man ska inte, efter att de fyra delarna haft premiär, samla ihop dem till kompletta Ringcykler utan spela varje del fristående. I alla händelser lovvärt och det är en avväpnande tetralogi som Göteborgsoperan har påbörjat – i alla fall av premiären på *Rhenguldet* att döma.

Göteborgsoperan har med all rätt fått mycket uppmärksamhet för att satsa på återanvändbart material i scenografi och kostym. Att man förknippar miljötänkandet med just *Rhenguldet* är dock i sanning inte något nytt. Redan på 1850-talet har den politiskt och ideologiskt ofta suspekta Wagner med en närmast profetisk klarsyn omvandlat det nordisk-germanska mytstoffet till att illustrera dagens miljöproblematik. Och Wagnerpubliken har

redan i decennier vant sig vid att se floden Rhen förvandlas till uttjänt kärnkraftsbunker eller miljöförgiftat industriområde.

Och Stephen Langridge – tillsammans med scenografen och kostymdesignern **Alison Chitty** – låter verkligen allt börja från början. Medan Essdur-ackordet gradvis i uppstigande treklanger formas till "urmotivet" i orkesterdiket projiceras på scenen med stora bokstäver "Hur allt började". Sedan får vi, nästan barnboks-mässigt pedagogiskt, hela förhistorien förevisad: Wotans offrande av sitt ena öga vid Mimers källa för att nå vishet, vidare det första miljöförstörelsebrottet att ur världsskassen Yggdrasil tälja sitt spjut – symbolen för Wotans makt.

En av Langridges helt egna idéer är att omvandla naturen till mänskliga gestalter. Det fungerar så där. Själva rhenguldet är här

en förgylld kvinna iklädd bara ett enkelt linne och Alberichs smidande av guldet blir en påtagligt plågsam tortyrscen. Men Langridges och Chittys förmänskligade nertonning av det väldiga gudadramat – hur lovvärt den än kan verka – hamnar på ett stökigt dagis. Riktigt besviken blir man i inledningsscenen. Rhendöttrarna – utomordentligt sjunget av **Mia Karlsson, Frida Engström** och **Ann-Kristin Jones** – utför sitt olycksaliga mobbande av Alberich innan han roffar åt sig det ödesdiga guldet i floden, som här är

projicerad som en oupphörligt framvällande folkmassa. Sällan har denna scen, en av Wagners mest verkningsfulla och dramatiska, blivit så plottrig och verkningslös.

En trend i senare *Ring*-tolkningar är att Valhallgudarna mer och mer ifrågasätts. Det är inte Alberichs avsvärjande av kärleken och förbannelse av ringen som är det största brottet mot naturen. Det ligger snarare i Wotans makt- och penningbegär, vilket framgår

mycket tydligt av den obehagliga auktoritet som **Anders Lorentzson** så övertygande visar. Valhalls indolenta gudafamilj och ihåliga maktposition illustreras dels genom att de körs fram och tillbaka på mobila höga järnställningar, dels och kanske verkningsfullast i Loges sarkastiska och illusionslösa kommentarer, magnifikt giftigt framspottade av **Brenden Gunnell**. Alberich, som ju i gängse mening är dramats bad guy, blir i **Olafur Sigurdarsons** vokalt och sceniskt dominerande gestalt snarast den sanningssägande revoltören

som man håller på, trots det skräckvälde han utvecklar mot nibelungarna och brodern Mime i **Daniel Ralphssons** ovanligt starka och kraftfulla tolkning.

Inte mer sympatisk är **Katarina Karnéus** Fricka, som kanske är på väg att offra sin syster Freja för att få tillgång till guldets. Sällan har dock Frickas sånglinjer glimmat med sådan djup glöd som här. Vokalt låter det överlag stort, bra och proffsigt, inte minst **Carolina Sandgrens** Freja, som kanske hellre skulle ha stannat hos den förälskade jätten Fasolt, mjukt basbarytonalt sjunget av **Henning von Schulman** i kontrast mot **Mats Almgrens** magnifika avgrundsbas som brodern Fafner. Donners åskdundrande och Frohs regnbågs-spännande, vokalt utmärkt framförda av **Mats Persson** och **Tomas Lind**, kommer bort i de röriga scenerierna och anhopningarna av plastdjur och annan trashig rekvisita som belamrar scenen. Så gör också Erdas (**Hege Høisæter**) vanligtvis så ödesmättade framträdande. Man känner sig snuvad på många verkningsfulla partier under kvällen.

Från orkesterdiket blir man inte snuvad på någonting. Dirigenten **Evan Rogister** är ett bra exempel på en tendens i vår tids Wagner-interpretation som på gott och ont vunnit terräng. Han lägger an på smidighet och följsamhet – bort med symboltyngt uppståndande och framhävande av centrala ledmotiv, inte heller alltför praktfull klangexponering vid orkestrala höjdpunkter. Göteborgsoperans orkester visar att man definitivt är en Wagnerorkester att räkna med. Lite svajigt och otätt var det kanske i början med urmotivets framväxande Essdur-ackord. Men sedan musicerade orkestern med en självklarhet, energi och tydlighet på högsta nivå.

Med ett sådant sångarlag och en sådan orkester visar man att Göteborgsoperan är kapabel till en *Nibelungens ring* på hög nivå. Det finns således flera idéer vars utveckling och sceniska förtydligande man gärna vill följa i det som Langridge har påbörjat. Vi inväntar fortsättningen med spänning och viss bävan. ❏

WAGNER: RHENGULDET

Premiär 17 november 2018.

Dirigent: Evan Rogister

Regi: Stephen Langridge

Scenografi och kostymdesign: Alison Chitty

Ljusdesign: Paul Pyant

Rörelseinstruktion: Annika Lindqvist

Solister: Anders Lorentzson, Mats Persson, Tomas Lind, Brenden Gunnell, Olafur Sigurdarson, Daniel Ralphsson, Henning von Schulman, Mats Almgren, Katarina Karnéus, Carolina Sandgren, Hege Høisæter, Mia Karlsson, Frida Engström, Ann-Kristin Jones och statister.

www.opera.se

La Traviata

MALMÖ OPERA • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: MALIN ARNESSON

Att döden spelar en rätt viktig roll i **Giuseppe Verdis** *La Traviata* vet vi, men aldrig har väl döden – eller snarare Döden – varit så till den grad närvarande som i **Olivier Pys** och **Pierre-André Weitz'** uppsättning i Malmö. Redan under förspelet befinner sig Violetta framför (den nattsvarta) ridån och tätt bakom henne står en dödskalleförsedd man. De vänslas smått närgånget med varandra. Denne dödskallemannan, gestaltad av en vig dansare (man associerar lätt till filmklassikern *Orfeo negro*) återkommer envist, och detta *memento mori* upprepas kanske väl ofta. Vi fattar poängen! Riktigt bra fungerar det dock när det går till ännu större överdrift vid det stora partyt hos Flora, som blir till en orgiastisk mexikansk dödsfest med alla körsångare i benrangeldress kompletterade med flera dussin extra benrangel av alla storlekar. Den scenen är också briljant koreograferad och med en kör i högform.

Pierre-André Weitz visar sig höra till de relativt få scenografer som vet att behärska Malmöoperans megascen. Han har fyllt den med en mäktig och mycket flexibel stålkonstruktion som snabbt förändras på olika sinnrika vis. Det är rätt och riktigt att vid applådtacket en rad scenarbetare först tågar in.

Malmöoperans nye chef **Michael Bojesen** lyckades för några år sedan, när han ledde Copenhagens Opera Festival, engagera en frad stjärna som **Patricia Petibon** till ett konsertant framförande av Massenets *Manon* och visste sedan dess att hon gärna någon gång ville göra drömrollen Violetta, trots att hon brukar klassas som barock- och Mozartspecialist. Bojesen gav henne chansen, och det blev stor succé vid premiären. Hon skulle ha sjungit även den andra föreställningen men blev sjuk och ersattes av den inte

Rebecca Nelsen som Violetta

lika namnkunniga **Rebecca Nelsen**, som egentligen skulle ha övertagit rollen först fem veckor senare. När detta meddelades gick ett besviket sus genom publiken, men efter föreställningens slut susades det betydligt gladare.

Rebecca Nelsen var helt enkelt en alldeles lysande Violetta, en in i döden levande ung kvinna. Rösten är visserligen inte så stor men den är helt egaliserad över hela registret och har en underbar lyster i höjdtönen. Patricia Petibon kom dessvärre inte tillfriskna från sitt halsont, och av åtta inplanerade föreställningar med henne kom hon bara att sjunga en, premiären.

Rebecca Nelsen behärskade helt naturligt alla scener hon var med i, och Violetta är som bekant närvarande hela tiden. Hennes motpart som **Alfredo, Bülent Bezdüz**, hade där litet svårt att hävda sig, och även om hans tenor är klart behaglig förmådde han inte skapa någon personlighet som kunde dra fokus från Violetta.

Hans far, **Giorgio Germont**, gjordes däremot av **Davide Damiani** till en markant karaktär med mörk klang i sin basbaryton. Regissören har låtit honom få med sig sin dotter på scenen – det är ju hotet om hennes inställda förlovnings som får fadern att så brutalt intervensera i kärlekshistorien mellan Alfredo och Violetta. Att införa dottern som en stum roll är ett effektivt grepp. Det användes också i den senaste uppsättningen på Metropolitan och även av Peter Konwitschny, som dock utvann andra poänger av konfrontationen.

Rafael Payare ledde Malmö operakorset lyhört men kanske väl diskret i sin iver att stödja sångarna. :||

VERDI: LA TRAVIATA

Premiär 17 november, besökta föreställningar 21 november och 20 december 2018.

Dirigent: Rafael Payare

Regi: Olivier Py

Scenografi och kostym: Pierre-André Weitz

Ljus: Bertrand Killy

Koreografi: Daniel Izzo

Solister: Rebecca Nelsen, Bülent Bezdüz, Davide Damiani, Tobias Westman, Jakob Högström, Eric Roos, Per Fernesten, Emma Lyrén, Ellika Ström, m.fl.

www.malmoopera.se

TURANDOT

DET KONGELIGE TEATER, KÖPENHAMN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: MIKLOS SZABO

Giacomo Puccinis *Turandot* har inte tidigare framförts i Köpenhamns nya operahus. När det nu sker valde man att avstå från all postfabricerad operaprakt och slutar där den dödssjuka Puccini lade ner pennan efter Liüs död. Vi vet att Puccini hade svårigheter med slutet inte bara på grund av sin sjukdom. Det blev svårt för att inte säga omöjligt för honom att göra Calåfs och Turandots kärlekslycka över Liüs lik trovärdig. Cancern dödade Puccini, och problemet förblev olöst. Det slut som kollegan Franco Alfano totade ihop, och som intill nyligen tjänat som gängse slut, stred mot all rimlig psykologisk och musikdramatisk logik.

Den schweiziske regissören **Lorenzo Fioronis** avslutar verket mycket annorlunda. Här får inte Calåf och Turandot varandra. Efter Liüs för alla så chockerande självmord faller Turandot förvirrad och förkrossad samman, medan Calåf desperat och lika förvirrad flyr fältet. Musiken dör liksom dess tonsättare. Det här är det mest

rimliga och därigenom mest övertygande slut av *Turandot* jag sett. Efter Liüs offerdöd är tragedin ett faktum som inte går att skylta över.

Slutet får den här uppsättningen att resa sig efter att intill dess ha varit en ganska oklar och sceniskt tveksam historia. **Paul Zollers** scenbild domineras i de två första akterna av aggressiv vass, som likt svärd sticker upp ur scengolvet. En stor ställning att klättra i verkar hämtad från en lekplats, en annorlunda formad ställning kommer aldrig till användning. Ett barn i röd toppluva och skotskrutig kjol befinner sig ofta på scenen som stum iakttagare.

Andra barn är glad publik till de clownutstyrda Ping, Pang och Pong. Kejsar Altoums boning, där de modernt klädda Turandot och Calåf frågar respektive svarar, ser ut som ett stökigt kommunalsli från någon sovjetisk satellitstat. Tecknade seriefigurer, mest

Scen ur Turandot

en tuff ridande flicka, projiceras mot en gasväv på en av ställningarna. I särklass egendomligast är att en livs levande häst försedd med enhörningshorn kommer inklivande på scenen i andra aktens slut! Fioronis intentioner är mildt uttryckt litet oklara, men mycket är förlåtet genom att man för en gångs skull får uppleva ett övertygande slut på operan.

Musikaliskt hålls dramat samman av en energiskt arbetande orkester under **Alexander Vedernikov** och en kör med ordentligt tryck och kärv klang. **Ann Petersen** har med åren gått från mer lyrisk-dramatiska roller till rent dramatiska och har ofta på senare tid sjungit Isolde. Nu ger hon sig i kast med Turandot och utan att ha någon direkt imponerande power i rösten behärskar hon fint sin "In questa reggia" och försöker så gott det går skapa en levande scengestalt av den kärleksfrustrerade prinsessan.

Som Calaf har man lånat in en koreansk tenor **Sung Kyu Park** med en klangfull, snygg röst, som räcker alldeles utmärkt till en spänstig

"Nessun dorma", även om Vedernikov försöker dränka hans "Vincerò". Liü är ju den enda gestalten i *Turandot* som emotionellt förmår beröra publiken, och **Sine Bundgaard** har visserligen sin något gälla sopran emot sig men gör dödsscenen gripande. :||

PUCCINI: TURANDOT

Premiär 19 januari 2019.

Dirigent: Alexander Vedernikov

Regi: Lorenzo Fioroni

Scenografi: Paul Zoller

Kostymdesign: Sabine Blinkenstorfer

Ljusdesign: Franck Evin

Videodesign: Nastasia Slomska

Kormästare: Steven Moore

Solister: Ann Petersen, Sung Kyu Park, Sine Bundgaard, Torleif Steinthø, Sten Byriel, Palle Knudsen, Gert Henning-Jensen, Jens Christian Tvillum, Johan Reuter.

www.kglteater.dk

YOUR NEXT TOUR AB
-DIN BÄSTA RESEKLUBB

OPERAVÅR I PRAG

19-24 MAJ 2019

Prag "den gyllene staden" är inte bara en av Europas vackraste städer utan även en av de kulturellt mest högtstående. Inte minst vad gäller stadens musikliv. Staden som kan ståta med konstmuseer i världsklass och hela tre operahus.

Vi besöker alla tre för att njuta av **MASKERADBALEN** på Nationalteatern, **FIGAROS BRÖLLOP** på Estate theatre (Mozartteatern) och **TURANDOT** på Statsoperan.

Vi hinner också med en utflyktsdag i Prags omgivningarna med bl.a. ett besök på det vackra slottet Cesky Sternberk.

Vi bor på femstjärniga Hotel Paris Prague.
Reseledare **Niklas Lindblad**

RESEFAKTA

Resans pris: **19.650:-** Tillägg dubbelrum för enskilt bruk: **4.700:-**

I priset ingår: flygresa T/R Arlanda-Prag med SAS (Avresa från Göteborg och Köpenhamn enl. förfrågan). 5 övernattningar på femstjärniga, Hotel PARIS PRAGUE inkl. 5 frukostbufféer. 2 luncher, 1 middag inkl. måltidsdrycker. Utflyktsdag. Busstransporter enl. program. Svensktalande lokalguide under hela resan enl. program. Entrébiljetter enl. program. 3 biljetter i bästa kategori till alla operaföreställningarna. Reseledning från Your Next Tour.
Vi reserverar oss för eventuella valutaändringar.

Hela utbudet av resor hittar du på vår hemsida

www.yournexttour.com

En återkommande klassiker Operafestivalen i Savonlinna 7-11 juli

FÖRETAG OCH FÖRENINGAR VI SKRÄDDARSYR ERA RESOR EFTER ÖNSKEMÅL!

YOUR NEXT TOUR AB

Lill-Jans Plan 2 114 25 Stockholm
info@yournexttour.com

-DIN BÄSTA RESEKLUBB

Tel: 08-611 51 50
www.yournexttour.com

OPERA I VÅR

TIDENS OCH INSIKTENS TRIUMF

Händels barockopera
med Concerto Copenhagen

i samarbete med Det Kongelige Teater

SPELAS 18 & 20 APRIL

SCHLAGT SIE TOT!

Storslagen opera om
Martin Luther och det
turbulenta 1500-talet

MUSIK
Bo Holten

LIBRETTO
Eva Sommestad Holten

**URPREMIÄR
11 MAJ**

BILJETTER

malmopera.se
040-20 85 00

MALMÖ OPERA

Jacques Imbrailo och John Releya i Billy Budd

Billy Budd

Ge oss något förutom det vanliga, ja, det var ensemblens krav till den nytillträdde operachefen, Annilese Miskimmon. Hennes val blev Benjamin Brittens Billy Budd, som aldrig tidigare har spelats i Norge. Miskimmon känner starkt för verket, som i hennes version utspelas på en ubåt, vilket förstärker klaustrofobin än mer. Instängdheten är nästan fysiskt påtagbar för oss i publiken. Manskapedet vet inte om det är natt eller dag, allt är mörker.

DEN NORSKE OPERA & BALLETT • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: ERIK BERG

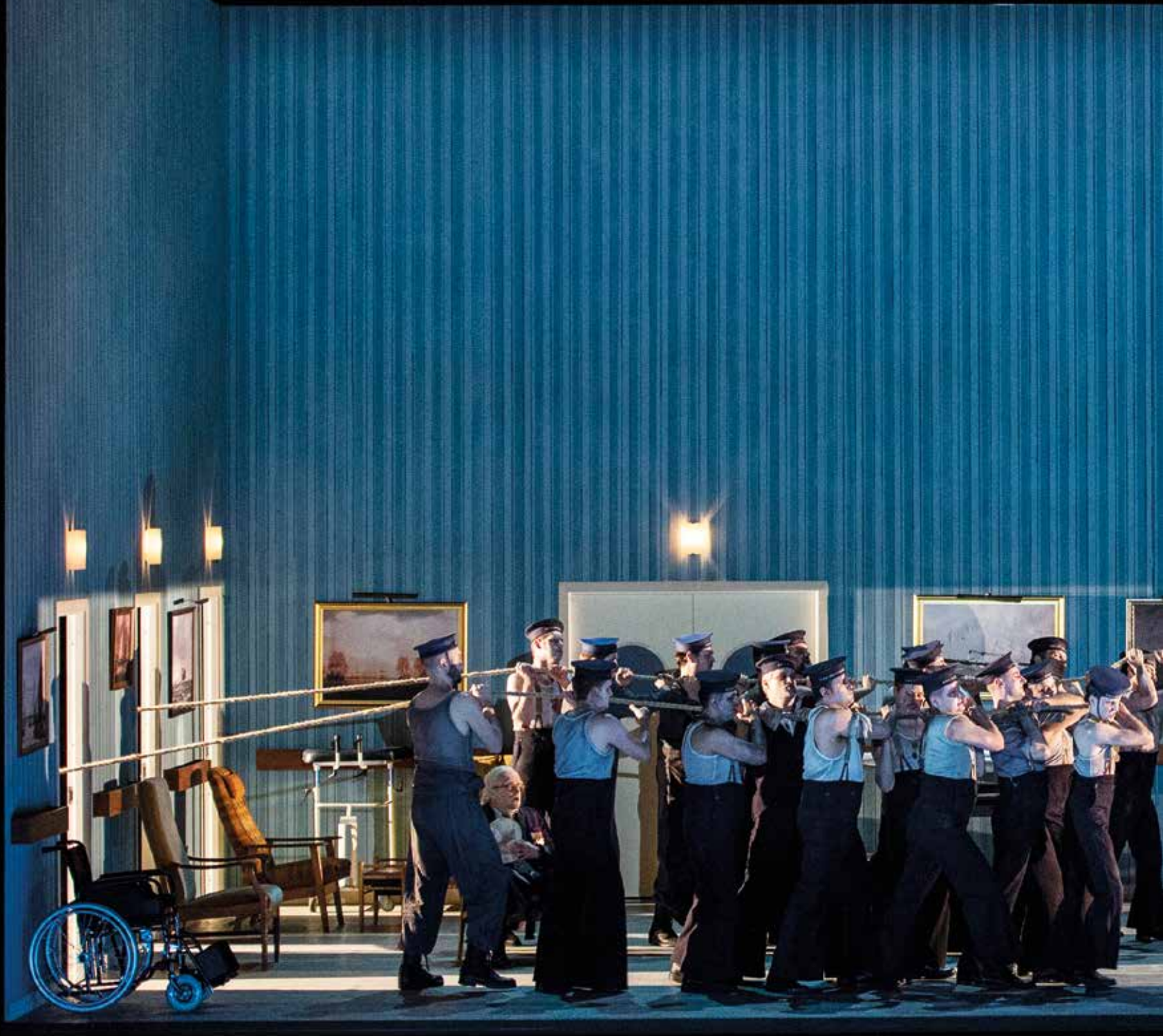
Handlingen utspelar sig i original på krigsskeppet Indomitable 1797 när britterna låg i krig med Frankrike. Samma tidsförskjutning förekom i Richard Jones mycket lyckade *Billy Budd*-uppsättning i Frankfurt, som spelades vid Sverigepremiären i Göteborg 2013. Där var spelet förlagt till en internat- eller sjöbefälsskola – också det en plats för mobbing och pennialism. Fast det blev ännu mer markant i Oslo, för på en ubåt finns det inga utvägar. Det känns som att syret inte räckte till.

Den unge och bildsköne Billy Budd har ett problem eftersom han stammar när han blir upprörd. Han är populär bland manskapedet, men hos ordningsbefälet Claggart stöter han på motstånd. Claggart blir sexuellt attraherad av Billy Budd, men trycker ner sina driftskänslor. Och i en Jago-liknande monolog redovisar Claggart sina ljusskygga skäl för sitt ondskefulla spel. Han tar hjälp

av sin hantlangare, den lojale korpralen Squeak (**Marius Roth Christensen**), som spionerar och lägger ut försåtliga fallor för Billy Budd. Den ende som Billy vågar anförtro sig till är Dansker (**Kristinn Sigmundsson**), ubåtens kock, en erfaren sjöman som med sin livserfarenhet försöker få den unge Billy att ligga lågt. Claggart anklagar den lojale Billy för myteri, något som befälhavaren kapten Vere har svårt att riktigt tro på.

Billy ställs i en direkt konfrontation mot Claggerts grava anklagelser och då börjar han stamma. Han får inte fram ett ord utan i sin desperation golvar han Claggart, som dör av slaget. Tillsammans med en ledartrojka av officerare dömer kapten Vere Billy till döden.

Den marina känslan i musiken finner man också i Brittens mest berömda opera *Peter Grimes*, inte minst i havsmellanspelen. Samma

upplevelse har jag i Oslo, inte minst i de många körinsatserna. Både i prologen och i epilogen möter vi kapten Vere, som på ålderns höst – han bor på ett äldreboende, där hans väggar bara upptas av marina motiv – minns vad som hände Billy Budd.

Rent storartad var tenoren **Peter Hoare** som fick fram sin stora ruelse och ångest för att ha låtit avrätta Billy. Egentligen är Veres parti det riktigt stora i operan, men **Jacques Imbrailo** (Pelléas i Debussys opera i Stockholm), gjorde trots indisponering ett självlysande porträtt av Billy, inte minst i scenen före sin avrättning. **John Releyas** Claggart visade upp ett stort spektrum, både sceniskt

och vokalt, av en person som inte alls är älskad av vare sig manskap eller befäl, utan är en slugger, som använder hatet och bestraffningar som sitt enda vapen.

Alla rollinsatser kan inte räknas upp, men både Den Norske Operas kör och orkester måste framhållas. Storartad var manskörens sammansvetsade klang. Dirigenten **Mark Wigglesworth** bjöd på stor dramatik och han fick ut ett stort spann ur orkestern, allt från den subtilaste skirhet till de stora klangeruptiva massorna ihop med solister och korister.

Detta här var Annilese Miskimmons första regiuppdrag som chef för Den Norske Opera och det lovar gott för framtiden. Varje gång jag ser en operauppsättning i Oslo slås jag av produktionernas genomgående höga kvalitet, inte minst i 1900-talsoperor som *Lulu*, *Lady Macbeth från Mtsensk*, *Katja Kabanova* eller *Wozzeck*. Det känns som att man i Oslo lägger ribban högre än på vissa andra nordiska nationalscener. :||

BRITTEN: BILLY BUDD

Premiär 18 januari, besökt föreställning 20 januari 2019.

Dirigent: Mark Wigglesworth

Regi: Annilese Miskimmon

Scenografi och kostym: Annemarie Woods

Ljusdesign: Paule Constable

Kormästare: Stephen Harris

Solister: Jacques Imbrailo, Peter Hoare, John Releya, Aleksander Nohr, Johannes Weisser, Kristinn Sigmundsson, Marius Roth Christensen, m.fl.

www.operaen.no

SCENER UR GOETHES

Hamburgoperan är berömd för att man bjuder på ett mycket omväxlande program, medan många andra operahus av kostnadsskäl bara spelar en opera i taget. I höstas hade Robert Schumanns sällan framförda verk Scener ur Goethes Faust premiär. Schumann själv ansåg det vara hans bästa verk. Det håller många med om i dag.

FAUST

HAMBURGISCHE STAATSOPER • RECENSENT: BARBRO EBERAN • FOTO: MONIKA RITTERSHAUS

Men Schumanns verk, komponerat mellan 1844 och 1853, är ett kryptiskt verk, typiskt för den tyska romantiken. Det är egentligen ingen opera. Schumann, som var mycket bildad och väl insatt i tysk litteratur, har valt ut sex scener ur Goethes verk Faust I och II. Han har hållit sig till Goethes text men inte brytt sig om kronologin. Faust, som sjöngs klart och tydligt av den världsberömde barytonen **Christian Gerhaher**, var före pausen en gammal man, men efter pausen en ung och kärlekshungrig grabb. Gretchen, också en huvudroll, sjöngs av **Christina Gansch** med en briljant sonor sopranröst.

De olika scenerna i Schumanns verk är inte förbundna och alla försök att binda dem samman till en harmonisk helhet har misslyckats. Den internationellt berömde regissören **Achim Freyer**, som också ansvarar för scenbild, kostymer och ljuseffekter, har låtit sin fantasi sprudla och gjort en mycket originell uppsättning. Orkestern och kören sitter på scenen bakom en halvt genomskinlig

väv. På den projiceras olika ansikten och en massa ljusa punkter som stjärnor på ett himlavalv. Förscenen består av en stor oval som sträcker sig över orkesterdiket och som ska föreställa världen. På den utspelas handlingen. I mitten framför väven står en stor pappbild av vandraren från Caspar David Friedrichs berömda målning "Wanderer über dem Nebelmeer" ("Vandraren ovanför dimhavet") – men utan huvud. Det kompletterar Faust som ställer sig bakom bilden. Han riktar inte blicken neråt mot dimhavet utan rakt fram mot horisonten, som under romantiken hade stor betydelse som gräns mellan himlen och världen.

Över den ovala scenen bär under hela föreställningen svartklädda och svartsminkade män med långsamma steg in olika föremål, som de sedan avlägsnar i samma reducerade tempo. Freyer betecknar dem som "rekvisitörer" och anser att de föremål de bär in och ut belyser Fausts aktiviteter och därigenom förklarar handlingen. Men Freyer

Christian Gerhaer i Scener ur Goethes Faust

överskattade en stor del av publiken som inte var beredd – eller kapabel – att med sin egen fantasi fylla tomrummet mellan scenerna i Schumanns verk. De flesta begrep ingenting och undrade vad prylarna på scenen skulle betyda. Många blev trötta och skulle ha gått hem om de inte varit tvungna att invänta slutet för att de måste återvända hem med en hyrd extrabuss.

Man skulle ha önskat att programhäftet hade förklarat vad föremålen betyder. Men där gavs ingen förklaring. Det visar att de ansvariga på Hamburgoperan var helt medvetna om vilken stor roll Goethe själv och hans drama *Faust* spelar för bildade tyskar. Programhäftet är fyllt av Goethecitater och informerar också utförligt om Schumanns verk.

I ett flertal medier har uppsättningen lovordats just för att den överlåter så mycket åt publikens fantasi, men i andra har den kritiserats som alltför svärbegriplig. Vid premiären hördes enstaka burop, men sångarna fick frenetiska applåder, liksom Hamburgoperans chefsdirigent **Kent Nagano** och orkestern, Hamburgfilharmonin.

Flera av sångarna är kända i Sverige, som Schumannspecialisten Christian Gerhaer. Han har framträtt flera gånger i Berwaldhallen

(bl.a. konsertant i just Schumanns *Scener ur Goethes Faust* och dessutom intervjuats i OPERA nr 3/14). Bekant i Sverige är också basen **Franz-Josef Selig** som sjöng Mefisto. Även han fick rungande applåder, liksom mezzosopranen **Narea Son** som gjorde Martha. Alla sångare sjöng flera roller, delvis framför och delvis bakom väven. ■■

SCHUMANN: SCENER UR GOETHES FAUST

Premiär 28 oktober, besökt föreställning 9 november 2018.

Dirigent: Kent Nagano

Regi, scenografi, kostym- och ljusdesign: Achim Freyer

Kostym: Amanda Freyer

Ljus: Sebastian Alphons

Video: Jakob Klaffs/Hugo Reis

Kormästare: Eberhard Friedrich

Solister: Christian Gerhaer, Franz-Josef Selig, Christina Gansch, Narea Son, Katja Piweck, Renate Spingler, Norbert Ernst, m.fl.

www.staatsoper-hamburg.de

USHER

En skräckopera baserad på novellen av E.A. Poe
med bl a RICKARD SÖDERBERG

Sverigepremiär 14 februari 2019

Medverkande: Alexandra Büchel, Ola Eliasson, Olle Persson, Rickard Söderberg

Musik: Claude Debussy / Annelies van Parys. Biljetter 08-616 07 50, folkoperan.se

Samproduktion med Staatsoper Unter den Linden Berlin

FOLKOPERAN

Drottningholms Slottsteater 2019

3–17 augusti

Ariodante

av G F Händel

Dirigent: Ian Page Regissör: Nicola Raab Koreograf: Caroline Finn

Ljus och scenografi: Linus Fellbom Kostym: Gesine Völlm

Mask och peruk: Sofia Ranow

Medverkande: Johannes Weisser, Roberta Marni, Francesca

Aspromonte, Ann Hallenberg, Martin Vanberg, Christophe Dumaux

Dansare Drottningholmsteaterns orkester

24 maj–2 juni

Kungliga Förvandlingsakademien

Fantasifull familjeföreställning för vår allra yngsta publik

av Tuvalisa Rangström

Medverkande: Julia Dufvenius,

Mikael Augustsson, Jonas Dominique

Esprit!

Nationaldagsfirande, introduktioner, föreläsningar m m

För hela programmet se dtm.se

Biljettförsäljningen öppnar
22 mars kl 10.00 på dtm.se

DROTTNINGHOLMS
SLOTTSTEATER

Jonas Kaufmann som Otello

OTELLO

BAYERISCHE STAATSOPER, MÜNCHEN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: WILFRIED HÖSL

När jag hämtar ut biljetten till *Otello* säger damen i kassan åt mig att det nog är bäst att du inte visar den där öppet, annars kan du bli överfallen. Förhandsintresset har nämligen varit hysteriskt stort, och en *Otello*-biljett är guld värd. Man presenterar en drömbesättning med **Jonas Kaufmann**, **Anja Harteros**, **Gerald Finley** och med den fenomenale **Kirill Petrenko** (i München sörjer man djupt över att han snart går till Berlinerfilharmonikerna) på dirigentpulten, så det är inte underligt att de lokala förväntningarna blivit uppskruvade. För egen del var jag kanske än mer spänd på regissören **Amélie Niermeyer**. Hon imponerade storligen på mig härom året, också i München, med sin intelligenta och känsligt psykologiska djuptolkning av Donizettis *La Favorite*.

Även hennes *Otello* präglas av en mycket noggrann psykologisk närläsning och en särskilt stark koncentration på personregin. Den Otello som efter det blodiga slaget mot turkarna träder in på scenen med sitt "Esultate" är påtagligt krigsmärkt, traumatiserad. Han förmår inte riktigt möta sin hustru som är så lycklig över

hemkomsten. Han är kvar i kriget och till och med mitt i kärleksduetten kommer krigsdånet tillbaka i hans öron ("Tuoni la guerra..."). Desdemona blir alltmer osäker när hon inte känner igen sin make och försöker finna tillbaka till den man hon älskar.

Jonas Kaufmann gestaltar denne krigsskadade härförare mycket subtilt och även vokalt rikt differentierat. Många passager, som man är van att även från framstående Otellogestaltare höra emfatiskt frambrölade i forte, sjunger Kaufmann i ett nästan viskande pianissimo. Han uttrycker sig ofta mezza voce, vilket gör hans förtvylade utbrott med full röst desto mer skakande. Hans brustenheter är djupt övertygande, och i sin kluvenhet blir han ett lätt byte för Jago.

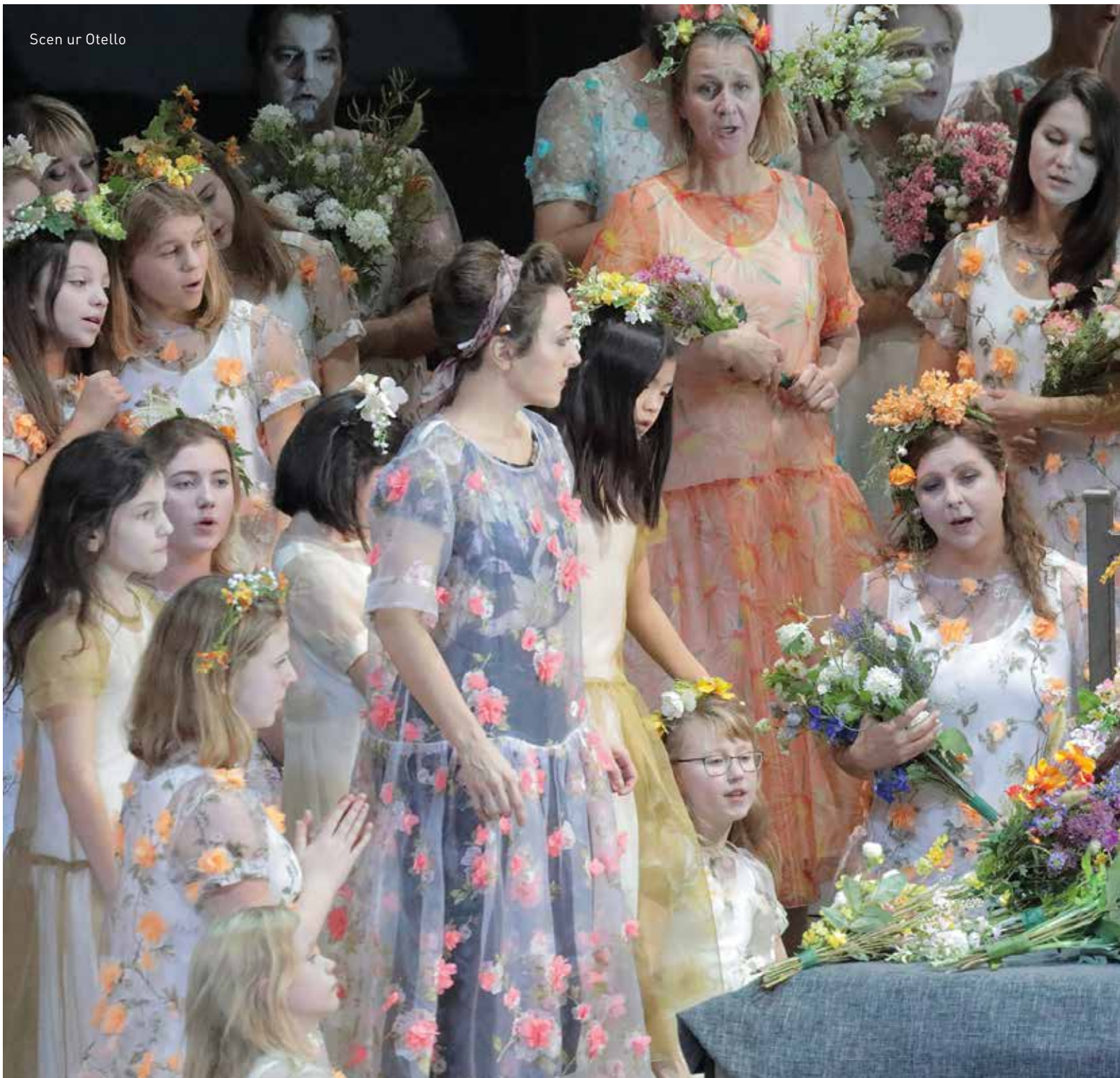
Anja Harteros Desdemona är en stark men skakad och svårt frustrerad kvinna som söker vägar att hantera något hon inte begriper. Därför handlar hon också så otaktiskt. Anja Harteros sjunger som alltid svindlande vackert.

Jago är en svårare roll att göra lika trovärdig. Rolldebuterande Gerald Finley, som sjunger med den erfarna romanssångarens hela detaljexpressivitet, framstår som en lätt psykopatisk trixare. Han triggas av sina framgångar och kan bara inte sluta att driva sina manipulationer vidare. Men en psykologisk närläsning av Jago gör samtidigt att hans Credo hänger litet i luften. Där uttrycker han ett slags förvrängd metafysisk insikt om att gudlöshet leder till ondska, något som här inte riktigt hänger ihop med hans övriga beteende. Genom Credo-monologen gjorde librettisten **Arrigo Boito** och **Giuseppe Verdi** det nästan omöjligt att få Jago att hänga ihop som en psykologiskt riktigt trovärdig gestalt. Amélie Niermeyer och Gerald Finley gör i alla fall ett starkt försök.

Varje scen är lyhört gestaltad utifrån musiken. En särskilt svår scen i det avseendet brukar vara den där Otello lockas att tjuvlyssna på ett samtal mellan Jago och Cassio. Niermeyer får musiken att smälta samman med det intrikata agerandet på scenen på ett smidigare vis än jag någonsin upplevt tidigare. Sådant fint detalj-
arbete är kännetecknande för hela uppsättningen.

Christian Schmidt, till vardags Claus Guths husscenograf, har skapat en dubbel scen med ett inre rum, där vi till exempel redan i inledningen ser Desdemona kastas mellan hopp och förtvivlan innan Otello lyckligen når land. Det rummet används sedan i fortsättningen på liknande sätt, och man känner igen den teknik

Scen ur Otello

som så effektivt utnyttjades också i Schmidts scenbild till *Simon Boccanegra* i Hamburg och Göteborg för några år sedan.

Sist men inte minst denne underbare dirigent Kirill Petrenko. Med sina känsliga händer har han total kontroll över allt som händer på scenen och inte minst i orkesterdicket, där han precis formulerar varje subtil Verdifras hos orkestern, som samtidigt spelar med ett gastkramande driv. Så gott som varje år brukar Bayerska statsorkestern utses till Tysklands bästa operaorkester. Det är inte svårt att förstå varför. Bättre kan åtminstone jag inte föreställa mig att Verdi skulle kunna spelas. :||

VERDI: OTELLO

Premiär 23 november, besökt föreställning 28 november 2018.

Dirigent: Kirill Petrenko

Regi: Amélie Niermeyer

Scenografi: Christian Schmidt

Kostym: Annelies Vanlaere

Video: Philipp Batereau

Koreografisk medarbetare: Thomas Wilhelm

Kormästare: Jörn Hinnerk Andresen

Solister: Jonas Kaufmann, Gerald Finley, Evan LeRoy Johnson, Galeano Salas, Bálint Szabó, Milan Siljanov, Markus Suihkonen, Anja Harteros, Rachael Wilson.

www.staatsoper.de

Otello spelas t.o.m. 15 juli.

Scen ur Semiramis

SEMIRAMIS

TEATRO LA FENICE, VENEDIG • RECENSENT: CLAES WAHLIN • FOTO: MICHELE CROSERÀ

Nog är det synd att **Gioachino Rossini** i Sverige närmast är reducerad till den komiska operan *Barberaren i Sevilla*. Visserligen har *Askungen* framförts på senare år, men den Rossini som skrev de stora operorna *Wilhelm Tell* eller, föremålet för denna recension, *Semiramis*, han är i stort sett okänd hos oss. *Wilhelm Tell*, som gavs på Kungliga Operan 1967, och *Semiramis* är stora och långa operor som kräver stor kör och solister av mycket hög halt.

Semiramis har en effektiv speltid på närmare fyra timmar, vilket må bidra till att ett operahus tvekar, trots att här finns musik som får Rossini att anta mer rättvisa proportioner. Titelrollen är svårbesatt, sopranen ska behärska såväl det dramatiska som koloratur.

Just därför fick operan en renässans när sopraner som till exempel Joan Sutherland kunde visa hur bel canto-repertoaren ska låta. Och *Semiramis*, det är italiensk bel canto som bäst.

Dramaturgiskt är det heller inte lätt att iscensätta historien – som bygger på Voltaires pjäs med samma namn – om makt, mord och missriktad kärlek. Semiramis, Babelns drottning, har förgiftat sin man med hjälp av Assur, som i sin tur räknar med att få bestiga tronen. Men Semiramis älskar Arsace, som älskar Azema, som å andra sidan är älskad av Assur. Dessutom spökar Semiramis döde man Nino, som avslöjar för Arsace inte bara hur det ligger till med hans död, utan också att Arsace egentligen är Ninia, Semi-

ramis och Ninos son. Således den rättmätige tronföljaren, som också får kronan efter att Arsace dragit sin värja och av misstag i mörkret stuckit ner sin mor Semiramis i tron att det är Assur. Historien kan alltså beskrivas som ett slags inverterad Oidipusmyt.

Det dramaturgiska tempot i operan är inte det raskaste. En uppsättning riskerar lätt att få något stelt över sig, liksom det ofta är svårt att få Ninos ande att fungera utan att det blir komiskt. Just det sista lyckas inte La Fenice med, det operahus där verket hade urpremiär 1823, men med allt annat lyckas man över förväntan.

Den guldkimrande scenen med en bred trappa och några geometriska formationer på ena sidan är en passande inramning för denna högreståndstragedi. Regissör **Cecilia Ligorio** har elegant löst tempot, då hon låter fyra dansare agera hjälpredor åt översteprästen Oroe, vilket gör att de för handlingen framåt under det att kören upprepar sig eller solisterna beklagar sig i sina långa, vackra arior.

Det finns en mjuk rörelse över regin. Kör och solister ger följsamt musiken kropp och tillsammans med dansarna skapas en dramatik som man annars bara kan göra med talteater: låta två parallella skeenden utvecklas i olika tempo. Och **Daisy Ransom Phillips** koreografi för de fyra dansarna imponerar stort.

Solisterna är verkligen av hög halt. Om **Jessica Pratts** välklingande sopran med eleganta fraseringar i titelrollen kan verka vara en halv

storlek för liten, beror det enbart på att de övrigas röster är så oerhört kraftfulla. **Teresa Iervolinos** Arsace har en mezzosopran som är stark, samlad och full av karaktär. Varje ton är en njutning. Basbarytonen **Alex Esposito** ger Assur en diabolisk svärta, **Enea Scala** som Idreno (han som vill gifta sig med Semiramis) har en hög och suggestiv tenor och Azema en mjuk, bestämd sopran i **Marta Mari**. De mindre rollerna, **Enrico Iviglia** (Mitrane) och **Simon Lim** (Oroe) låter också utmärkt. Allt under **Riccardo Frizzas** skickliga ledning av La Fenice-operans välspelade orkester.

Venedig må sjunka, men La Fenice reser sig närmast på trots med stolthet. :||

ROSSINI: SEMIRAMIS

Premiär 19 oktober, besökt föreställning 25 oktober 2018.

Dirigent: Riccardo Frizza

Regi: Cecilia Ligorio

Scenografi: Nicolas Bovey

Kostym: Marco Piemontese

Ljus: Fabio Baretin

Koreografi: Daisy Ransom Phillips

Solister: Jessica Pratt, Teresa Iervolino, Alex Esposito, Enea Scala, Marta Mari, Simon Lim, Enrico Iviglia, Francesco Milanese.

Dansare: Olivia Hansson, Elia Lopez Gonzalez, Marika Meoli, Sau-Ching Wong.

www.teatrolafenice.it

THE BEGGAR'S Opera

OPÉRA DE VERSAILLES • RECENSENT: CLAES WAHLIN • FOTO: PATRICK BERGER

Denna uppsättning av balladoperan *The Beggar's Opera*, eller *Tiggardoperan* som vi säger på svenska, hade premiär på Peter Brooks berömda Théâtre des Bouffes du Nord i Paris för ett drygt halvår sedan och går sedan i höstas på turné. Jag ser den ute i Versailles och tack vare den ruffiga scenografin fungerar den lika bra här som i Bouffes du Nord's patinerade scenrum. Scenen är fylld av ljusbruna pappkartonger och i den sprittande öppnings-scenen, där tjuvarna rusar in och tömmer kartonger på laptops och mobiler, plockar även musikerna fram sina instrument ur pappkartonger, klädda i streetwear liksom ensemblen. Även **William Christie** leder ensemblen från sin cembalo iförd trainers och solglasögon.

The Beggar's Opera är närmast vad vi i dag skulle kalla musikal. Man kan till och med säga att genren föddes med **Pepusch** och **Gay** som 1728 drev med både den italienska operan och samtidens

politik (Robert Walpole var ett tydligt mål). Texten är som brukligt uppdaterad. Här osar det om svordomarna och brexit liksom en viss Theresa får en del kängor i **Tim Burtons** eleganta revidering.

Agerandet är oerhört vitalt, inte minst då sångarna visar sig vara såväl skickliga dansare som skådespelare i denna skarpa satir där korruptionen skär tvärs igenom ett London som kan vara vilken västeuropeisk storstad som helst. I ett rappt tempo med en underklassengelska, som uppenbarligen kräver en fransk textremsa för publiken, följer vi Macheaths väg från att vara tjuvarnas ledare och en Don Juan till galgen där han denna gång inte alls blir hängd, utan i sista stund räddas av att labour har tagit makten, varvid hela tjuvgänget hamnar i kabinettet. Helt i linje med Gays ursprungliga text där alla är tjuvar och korrumpierade, en analys som knappast har förlorat som förklaringsmodell genom historien.

Bland sångarna märks **Benjamin Purkiss** som Macheath, snyggast röster har de båda brudarna som slåss om honom, **Kate Batters** Polly och **Olivia Brereton**s Lucy. **Beverley Kleins** vibrerande soulliknande stämma som både Mrs Peachum och Diana är inte snygg i konventionell bemärkelse, men har ett uttryck som får kartongerna i fonden att vibrera.

Den lilla ensemblen under William Christies ledning spelar elegant och lätt. Där märks också den excellenta lut- och teorbsolisten **Thomas Dunford**.

The Beggar's Opera är trots allt ett snyggt men lättviktigt verk, men att skapa rätt tonfall och balans mellan scen, orkester och regi är inte alldeles enkelt, men här lyckas man. Och nog är det synd att man i Sverige föredrar att sätta upp Brechts ripoff i stället för originalet. :||

GAY/PEPUSCH: THE BEGGAR'S OPERA

Premiär 20 april 2018 (Théâtre des Bouffes du Nord), besökt föreställning 13 januari 2019.

Dirigent: William Christie

Regi: Robert Carsen

Scenografi: James Brandily

Ljus: Robert Carsen och Peter van Praet

Koreografi: Rebecca Howell

Solister: Benjamin Purkiss, Kate Batter, Olivia Brereton, Beverley Klein, m.fl.

www.chateauversailles-spectacles.fr

Scen ur The Beggar's Opera

TIDSKRIFTEN OPERA FIRAR 40 ÅR!

Detta firas med en jubileumskonsert på Folkoperan torsdagen den 25 april 2019 kl. 19.00.

Bland solisterna kommer många av OPERAs pristagare genom åren att medverka. Folkoperans orkester spelar under ledning av dirigenten Alice Farnham. Mer detaljerad information om detta finner du på sidan 22 i detta nummer.

Dessutom kommer tre seminarier att arrangeras på Folkoperan under 2019. Seminarierna är kostnadsfria för publiken. **Samtliga seminariekvällar börjar kl. 18.00.**

1

Tisdagen den 23 april arrangeras ett seminarium om Ledarskap/Kulturens roll i samhället.

2

Tisdagen den 15 oktober arrangeras ett seminarium om opera i Norden.

3

Tisdagen den 29 oktober handlar seminariet om Nyskriven opera.

FOLKOPERAN

OPERA

Orpheus

EN OPERA AV TELEMANN

PREMIÄR 19 JULI PÅ VADSTENA SLOTT
BILJETTSLÄPP 25 MARS

LÄS MER PÅ
WWW.VADSTENA-AKADEMIEN.ORG

VADSTENA-AKADEMIEN

OPERARESOR

Våra musikresor sker alltid med professionella sångare och musiker som guider

Puccini Operafestival i Toscana

- med operan Turandot och de historiska städerna Florens, Siena, Pisa och Montecatini

Följ med operasångerskan Linnéa Sallay till Italien. Puccini föddes i Lucca och denne tonsättare är också temat för resan. Linnéa kommer att introducera er till Puccinis liv och verk så att ni får uppleva så mycket mer av föreställningen. Vi reser i konstens tecken och möter våra lokala svenska guider som visar er sina städer och vi bor i vackra Montecatini på spahotell.

Pris NU*: **14 950 kr** ord. pris 15 450 kr **6 dagar, 15 aug**

*Boka innan 15 mars erhåll 500 kr rabatt

I priset ingår: Flyg Arlanda - Italien t/r · Operaföreställning Turandot · Logi med frukost 5 nätter · 6 måltider · Utfärder till Florens, Siena, Lucca & Pisa · Guidade stadsrundturer med svenska lokalguider

FLER OPERARESOR I SOMMAR:

Läckö slottsopera med Figaros bröllop, Dalhalla med Malena Ernman eller Opera på Skäret med Trollflöjten.

ReseSkaparna

08-94 40 40

www.reseskaparna.se/musikresor

OLOF BOMAN

SKRIBENT: SÖREN TRANBERG

Dirigenten Olof Boman utsågs nyligen till konstnärlig ledare för Confidencen Opera & Music Festival – en årlig festival som äger rum i augusti månad på Ulriksdals slottsteater. OPERAS Sören Tranberg intervjuade Olof Boman under en frukostträff på Sturekatten i Stockholm.

Olof Boman är född och uppvuxen i Umeå. Och jag undrar hur musiken kom in i hans liv.

– Jag är ett barn av Norrlandsoperan. Där såg jag min första opera redan som sexåring 1979. Det var *Barberaren i Sevilla* och då spelade man i gamla Folkets Hus. Ungefär samtidigt fick jag i julklapp lp-boxen med *Trollflöjten*, Ingmar Bergmans filmversion som jag då inte hade sett på tv. På en gång blev jag fascinerad av teatermagin i bilderna i skivkonvolutet. Senare byggde jag också en modellteater. Jag blev helt enkelt förälskad i operaformen.

– Mina föräldrar är musikaliska. Min mamma hade säkert blivit en bra sopran om hon hade utbildat sig och min morfar hade en fin tenor och provsjöng i sin ungdom utbildad på Stockholmsoperan men bedömdes inte ha ett tillräckligt bra höga C. Han sjöng dock ändå hela livet, och som liten ackompanjerade jag honom ofta på pianot. Jag kommer inte från en professionell musikmiljö, men det sjöngs och spelades mycket både hemma och i den kyrka familjen var engagerad i.

Hur gick du vidare med din musikutbildning?

– Jag gick på musikgymnasiet i Skellefteå. Det var fantastiskt lärorika år. Då var man plötsligt med i ett större musikaliskt sammanhang. Därefter blev det studier på kyrkomusikerlinjen

vid Musikhögskolan i Piteå med nyblivne professorn Hans-Ola Ericsson som lärare i orgel. Med honom öppnade sig en internationell musikvärld, både inom samtidsmusiken och inom den tidiga musikrörelsen. Hans-Ola Ericsson kände personligen både György Ligeti och Olivier Messiaen, men han betonade samtidigt vikten av kunskap om uppförandep Praxis för den äldre musiken. Men framför allt var han en passionerad musiker och lärare som levde mitt i konsten. Samtidigt började jag dirigentstudier för professor Eric Westberg, och på en sommarkurs i orkesterdirigering träffade jag som nittonåring professor Jorma Panula, en legend bland dirigentlärare. Han hade bl. a. varit Esa-Pekka Salonens läromästare.

– Den sommarkursen fick ett avgörande inflytande på mitt val av yrkesbana. Jag hoppade av kyrkomusikerutbildningen och sökte in till dirigentutbildningen vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, där jag tog min diplomexamen i januari 1999.

Men då hade du redan gjort din professionella debut i ett operasammanhang...

– Jo, jag dirigerade reprispremiären på Carl Unander-Scharins opera *Tokfursten* sommaren 1998 på Vadstena-Akademien med sångare som Mats Persson, Anna Larsson och Göran Eliasson.

"Jag är ett barn av Norrlandsoperan. Där såg jag min första opera redan som sexåring 1979".

Vi gästspelade även på Confidencen, vilket är kul att tänka på nu när jag återvänder dit för att leda en operafestival. För min del blev det många somrar i Vadstena, vilket var väldigt givande då jag fick dirigera en bred repertoar, alltifrån moderna verk till barockmusik.

Varför är det så svårt att etablera barockopera på de svenska operahusen?

– Vi ligger lite efter både Tyskland, Frankrike, England och Italien, där äldre musik är väldigt etablerad. Barockoperorna är skrivna för helt andra rum än våra stora moderna operahus. Så vilka verk ska vi spela? Jag tror att många svenska operahus har för dåligt självförtroende och är lite för rädda för att spela musik av Händel och Vivaldi med moderna instrument. När jag var engagerad som förste gästdirigent vid operan i Bremen spelade vi flera barockoperor till publikens stora förtjusning, det var som att de hade längtat efter den repertoaren.

– Det finns ett sug hos publiken för barockopera, men i Sverige är man kanske lite rädd för risktaganden. Det kräver mod att spela den här repertoaren. Göteborgsoperan satte upp två Händel-operor, *Julius Caesar* och *Alcina*, men det ledde, trots succéer, inte till att man etablerade sig med att spela fler verk ur den här

2

repertoaren. Det man inte känner till kan man inte längta efter. Det gäller att presentera bra uppsättningar av hög musikalisk standard för att få upp intresset hos publiken.

Utomlands, i alla fall i Frankrike, så började renässansen för barockoperan med att några "fria grupper" som Les Arts Florissants satte upp verk. Med tiden väckte det så stor uppmärksamhet att repertoaren utvidgades, åtminstone i de stora operahusen i Europa. I dag är det en självklarhet att förutom Händel också spela t.ex. Lully, Rameau och Cavalli. Ser du några strukturproblem här?

– Komische Oper i Berlin är en institution som regelbundet sätter upp barockoperor med sin egen orkester som spelar på moderna instrument. En annan väg har Zürichoperan valt, där har medlemmar ur operaorkestern bildat den tidstrogna orkestern La Scintilla, som specialiserat sig på att spela äldre musik på originalinstrument eller kopior av sådana. Dessa möjligheter finns även i Sverige, men operacheferna har varken haft tillräckligt intresse eller ett djupare förhållande till repertoaren. Det krävs att man säger: "Nu satsar vi på det här under en tid" och sedan verkligen ger sångarna och orkestermusikerna det de behöver för att göra ett bra jobb.

Eller har du sett någon strategi som man skulle kunna importera hit?

– Jag tror inte på importer. Vi har våra egna förutsättningar och jag tror i så fall mer på ett nordiskt samarbete. Det finns många ospelade operor, t.ex. Joseph Martin Kraus *Aeneas i Kartago* som aldrig satts upp på en svensk scen i modern tid. Det är som att vi inte vågar lita på vårt eget musikarv och som därför inte blir en självklar del av vår egen tradition. Det gäller att försöka påverka institutionerna och komma med bra förslag. Det måste vi utövare göra eller så kan man ju själv bli konstnärlig ledare för en festival. Under de åtta år som jag var konstnärlig ledare för Glogerfestspillene i Norge gjorde vi flera sceniska uppsättningar av äldre verk.

I Tyskland finns det en tradition bland framgångsrika regissörer att kontinuerligt sätta upp tidig repertoar. Vad har du för egna erfarenheter av det?

– Där finns en annan form för kreativitet och man är inte rädd för att flytta verken i tid eller dekonstruera dem. Det kan gälla att stryka eller skriva om recitativ eller kasta om ordningen mellan några nummer, låta roller byta kön osv. Där finns det en stor dos av konstnärligt mod parat med pragmatism. Det är min

erfarenhet efter mina år i Tyskland. Jag har lyckligtvis fått jobba med ensembler på den allra högsta nivån, som Akademie für Alte Musik i Berlin, Barokksolistene och B'Rock. Ett sådant exempel var när vi spelade Kraus *Proserpin* på Musikfestspiele Sanssouci i Potsdam. Då skrev en ledande tysk musikkritiker: "Varför har vi inte fått höra det här tidigare?"

Vi har ju barockensemblar i Norden, som t.ex. danska Concerto Copenhagen, som regelbundet medverkar som operaorkester i barockrepertoaren på Det Kongelige Teater i Köpenhamn.

– Concerto Copenhagen är ett bra exempel på en grupp som hittat ett sammanhang att verka i och också skapat ett mångårigt samarbete med Köpenhamnsoperan. Nu, efter mina åtta år i Berlin, har jag flyttat till Malmö, som är en sjudande stad och ligger i en region där det känns som att nya idéer får plats. På Malmö Opera ska jag nästa säsong dirigera Mozarts *Requiem*, en dansföreställning i koreografi av Örjan Andersson. Malmöoperans nye chef Michael Bojesen vill gärna spela tidig musik och i vår ger man Händels *Il Trionfo del Tempo e del Disinganno*, i ett samarbete med Köpenhamnsoperan med just Concerto Copenhagen i orkesterdiket.

"Det man inte känner till kan man inte längta efter".

Nu i mars ska du dirigera "Vi – en okänd opera av Bach?" på Norrlandsoperan. Det blir en blandning av Bach och nykomponerad musik. Berätta mer!

– När regissören Jon Skulberg och jag fick frågan om att göra detta fick vi fria händer att sätta ihop en uppsättning med sångsolister, dansare, kör och orkester där Bachs musik skulle vara utgångspunkten. Merparten av musiken är av Bach, men mitt i verket ljuder också nyskriven musik av Siri och Thomas Jennefelt. Musik som växer fram ur slutackordet i en mäktig Bachkör. Det blir ett möte med vår egen tid innan musiken åter lämnar över till pappa Bach. Det har varit väldigt kul att arbeta fram den här formen.

Hur vill du utveckla festivalen på Confidencen?

– Genom att utgå från intimiteten och skönheten i teatern och platsen den ligger på, och med avstamp i det inspireras att skapa scen- och musikupplevelser för vår tid. Jag vill skapa en festival på hög konstnärlig nivå med en avspänd stämning i form av låga trösklar. Jag är extra glad för att Elisabeth Linton ska regissera Händels *Acis och Galatea*. Det blir hennes första regijobb i Stockholm, vilket är på tiden!

– Satoshi Kudo koreograferar vår dansföreställning med ståplatspublik. Orkestern intar det vackra orangeriet nere i parken med musik som Johan Helmich Roman tog med sig hem till

Sverige från Europa. Två av Sveriges främsta barockmusiker, cellisten Mime Yamahiro-Brinkmann och lutenisten Jonas Nordberg får till sina solokonsertter var sin skådespelare vid sin sida i Marika Lagercrantz och Andreas T Olsson. Under en eftermiddag bjuder vi in till Allsång på Confidencen med mig som allsångsledare tillsammans med flera gästartister.

– Vi ska helt enkelt försöka etablera en festival som ska kännas spännande och kvalitativ med goda svenska och internationella krafter. Musik är ju så himla kul. Det var därför jag en gång började och det är det jag vill ge vidare. ■■

1. Olof Boman. Foto: Jonas Roosens.

2. Susanna Levonen och Frida Johansson i *Orfeo & Euridice*, Norrlandsoperan, Umeå 2018. Foto: Micke Sandström.

3. Olof Boman. Foto: Filip Van Roe.

Norrlandsoperan firar 45 år
med en helt nyskapad opera.

Vi – en okänd
opera av Bach?
Premiär 14 mars

4NO5

Huvudsponsorer
VK arkitektkopia

Biljetter säljs på
norrlandsoperan.se

Härnösands
KONSTFÖRHÅLLNING

**OPERASTUDION
KAPELLSBERG**

HFS.SE

ANSÖKAN
26 MARS

Foto: Frida Sjögren

FOLKOPERAN

Folkoperan drivs av lusten att utveckla operakonsten, genom nya uttryck och oväntade möten. Med ledord som "förnya operakonsten", "konstnärligt mod" och "opera för alla" förvaltas visionen sedan starten 1976!

söker en

**Konstnärlig
chef**

Vi söker dig med en stark konstnärlig vision och som är en inspirerande ledare, för en dynamisk och förändrande utveckling av operakonsten.

Intresserad? Ring Fredrika Schartau
+46 705 1071 30 eller Stina Nord
+46 73 654 52 57 om du vill veta mer läs på
www.folkoperan.se och på www.signpost.se
där du ansöker om tjänsten.

Signpost

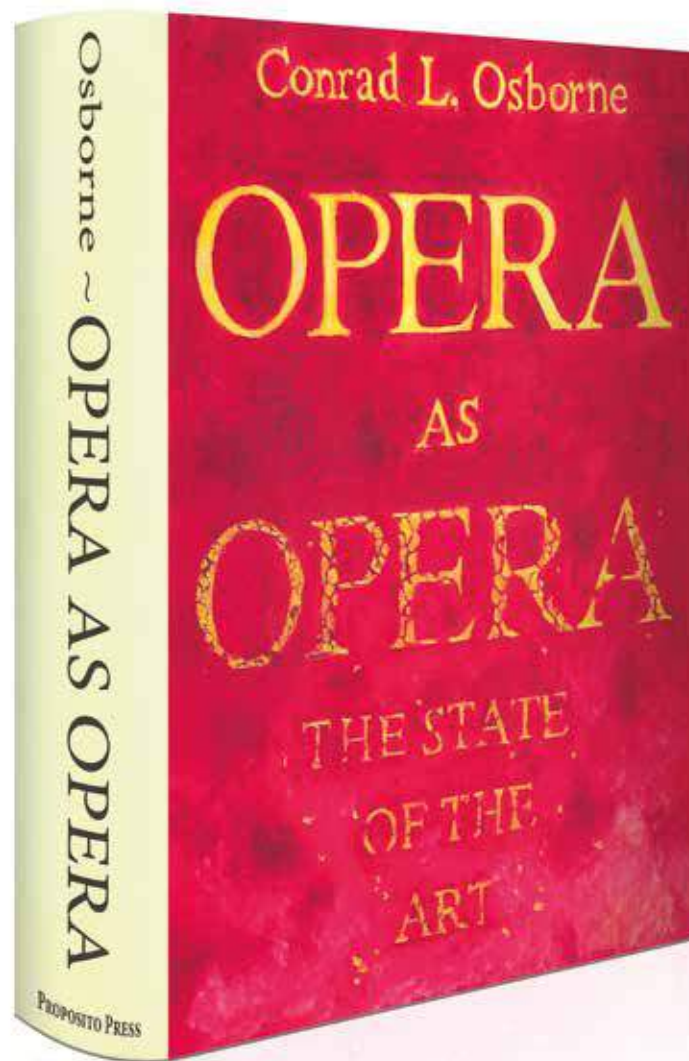
La tragédie de
CARMEN

Peter Brooks version av
Georges Bizets opera

Premiär **28 mars**
Spinneriet, Lilla scenen

EST. 1975
**WERMLAND
OPERA**
CONCERT OPERA MUSICAL

Teaterpaket från 1230 kr/person! Läs mer på
wermlandopera.com

OPERA AS OPERA THE STATE OF THE ART

Conrad L. Osborne

Proposito Press, 2018 [830 s.]

ISBN 978-0-9994366-0-8

Den här boken borde läsas av alla som tar opera på allvar, som ser verken som en viktig del av vår kultur, och inte enbart som underhållning och råmaterial för häftiga evenemang. Antingen kommer ni att tänka "herregud vilken nostalgiker – tack och lov att opera rört sig bort från gammaldags konventioner". Eller så får ni bekräftat vad ni sedan länge muttrat i foajéerna om självsvåldiga regissörer och otillräckliga sångare. I det förra fallet bör ni läsa boken för att vässa era argument mot författarens teser. I det senare fallet får ni en intellektuell bas för att fortsätta tycka som ni tycker. Boken är nämligen en grundlig genomgång av hur opera fungerar som scenkonst, och varför den enligt författaren inte längre lever upp till sin potential. Främst handlar det då om den stora repertoaren från Mozart till Puccini. Enligt **Conrad L. Osborne** har den kommit att bli ett råmaterial för visuellt dominerade uppsättningar som styrs av regissörers skaparlust.

Detta är förstås ingen ny tvistefråga. Därför fruktar man att alltför få kommer att orka ge sig i kast med boken. Den är på över 800 sidor, och fylld av detaljerade jämförelser som man borde ha levt i New York för att helt förstå. Conrad L. Osborne är sedan 1950-talet

verksam som kritiker, pedagog, coach och framträdde tydligen själv ibland som sångare och skådespelare. Förutom att minnas oräkneliga uppsättningar i detalj har han ingående kunskaper om gamla inspelningar. Hans blogg conradlosborne.com rekommenderas: gillar ni hans krönikor där är jag rädd för att man bör ägna även boken sin tid. Jag har aldrig tidigare läst en så sammanhängande argumentation kring 1800-talsoperans giltighet för vår tid och hur dess berättelser och rollkaraktärers beteenden snarare än att vara stereotypa kan ge identifikation och berika oss. För att nå dit går Osborne en lång väg, under vilken man lär sig mycket och får mycket att tänka på.

Opera är drama där sång förenats med aktion, vilket ger vidgade förutsättningar jämfört med talteater. Det gäller att skapa en värld på scenen där rollernas upplevelser och de känslor dessa föder, så som musiken blåser liv i och beskriver dem, blir trovärdiga. Upphovsmännen har påbörjat en tolkning av det som berättas som ska uppnå detta, men artisterna måste fortsätta det arbetet. När det gäller kända operor har generationer av artister mejslat fram traditioner och förväntningar. Publik och skribenter har bidragit, så att det vi kallar "Carmen" – operan och rollen – rymmer mer än vad uphovsmännen kunde veta 1875. Vad som skett från då till nu kan beskrivas som en kedja av tolkningar som till slut avgör vad vi får se på våra scener i dag.

Hängivna operabesökare har genom åren byggt upp sin egen *Carmen* som dessutom påverkas när man ser ännu en uppsättning. Redan

det ursprungliga verket som nedtecknats i partitur och scenanvisningar är en tolkning av ursprungsberättelsen, som kunde ha förmedlats på andra sätt. Artister tillför sina tolkningar, recensenter och publik sina. Det är i den kedjan som Osborne ser maktförskjutningar.

Tidigt i boken introducerar han några bland de långtgående "koncept" som kända regissörer – hans främsta exempel är Robert Wilson – valt som sina tolkningar. Han kontrasterar det mot en äldre operavärld där sångarpersonligheter fick dominera. Mariinskijteaterns gästspel på Metropolitan under Valerij Gergiev på 1990-talet får representera kvarlevor av en äldre attityd, där Osborne menar att även orkesterns dramatiska funktion förmedlade berättelsen på ett mycket starkare sätt än när Met-orkestern under James Levine prydligt spelade igenom liknande verk. Alla slags tolkare nagelfars i boken. När det gäller regi får vi en snabbkurs i drygt hundra års operaregi, från Meyerhold och Stanislavskij via Reinhardt till Felsenstein och allttjämt verksamma regissörer. Dirigenters ändrade prioriteter diskuteras.

Särskilt givande är avsnitten om sångare. Vilka slags sångare som dominerat, hur de sjunger och agerar, och hur detta har förändrats. Med exempel med fras för fras, ibland ord för ord, jämför författaren äldre seder med nyare. Han ägnar närmare 50 sidor åt Fromenthal Halévys *Judinnan*, där inspelningarna från omkring 1930 med Giovanni Martinelli ställs mot Neil Shicoff, som Osborne såg på Met och som även finns inspelad. Här kan många förvånas över hur respektfullt Osborne dissekerar text och musik. Han tar upphovsmännens tolkning av berättelsen på fullt allvar och spårar en avsikt och en tanke hos rollen Eléazar i varje vändning i dennes text och musik. Ett så analytiskt förhållningssätt låg knappast bakom den moderna uppsättningen. Däremot accepterar Osborne att en uppsättning i dag, även om man väljer en verktrögen historisk tid för handlingen, behöver förhålla sig till judeförföljelser i modern tid, något han spårar och berömmar hos Shicoff.

Sättet att sjunga får många sidor i boken. Osborne ser en rad kulturella skäl till varför "greatvoiced vocalizing" har blivit sällsynt. Röster med kärna – ljusa, fokuserade och väl sammanhållna – har gett plats åt mjukt luddiga – mörkare och tjocka i klangen. Som röstpedagog ser han sättet att hantera register, t.ex. kvinnliga sångares rädsla för att använda bröstklang som en viktig del av utvecklingen. Den är problematisk både för att den berövar oss den klang

som 1800-talsrepertoaren förutsatte och för att många sångare får vokala problem när de sjunger roller de inte är lämpade för i operahus för vilka deras röster är alltför små.

Han ger exempel på många sångare, delvis i finstilta noter som upptar hundra av bokens sidor. Här kan man läsa om hur både Plácido Domingo och Nicolai Gedda enligt Osborne lade om röstteknik i början av sina karriärer. I noterna ger han även indirekt många lyssningstips. När han t.ex. i anslutning till en lång diskussion om *Furst Igor* rekommenderar en inspelning av en duett med Kerstin Meyer och Gedda, som finns på en svensk Bluebell-cd, undrar jag hur många av ens hans svenska läsare som har den fräsch i minnet! Eller Joel Berglunds 78-varvare med Holländarmonologen, som Osborne spelade hundra gånger som tonåring ...

Osbornes poäng är knappast att vi behöver rekonstruktioner av äldre tiders uppsättningar. Däremot kritiserar han maktbalansen när verken tolkas. "Sångaraktörer" behöver mer utrymme, och de bör väljas så att det vokala åter ges större vikt. Han skriver i ett USA där opera aldrig fått nämnvärda skattemedel, och där riktiga operahus är få och inte har vare sig permanenta ensembler eller stampublik. Därför beskriver han hur det han önskar skulle kräva uppbyggnad av ett nytt "drömföretag" för operans grundrepertoar, där man i ett demokratiskt workshoparbete utforskar de verk som man tror sig kunna göra rättvisa, och under flera år – som han beskriver noggrant – skapar ett antal uppsättningar som för första gången låter publiken möta verken på ett sätt som tar deras potential som kulturarv på allvar. Han beräknar även vad detta skulle kräva för medel från sponsorer, allmänheten eller (otroligt) skattemedel.

I korthet: tar vi operor på allvar som levande berättelser och del av vår kultur så behöver vi rädda dem från dagens betoning på det visuella och försöken att hitta relevans genom tolkningar som missar vad musiken säger. Kan vi få fram en ny generation av sångskådespelare som har resurser att göra den textbundna sången rättvisa på ett emotionellt övertygande sätt, där extrema toner växer fram ur en dramatisk nödvändighet, så kommer publiken att på nytt lära sig förstå "opera som opera" snarare än visuella installationer med ologiska handlingar till vacker musik. Det är min fria tolkning. I länder med skattefinansierad opera borde det vara möjligt. Egentligen ligger inte Osbornes drömopera så långt ifrån vad vi ibland serveras här i landet. Men möjligen var även vi närmre hans ideal för femtio år sedan. Läs själv och tänk efter! ■|| Nils-Göran Olve

avlyssnat

MAYR: AMORE NON SOFFRE OPPOSIZIONI

Caselli, Resch, Lichtenegger, Gaiser, Faig, Zwick. East-West European Festival Orchestra/Hauk

Naxos 8.660631-62 [2 CD]

Distr: Naxos

MAYR: TELEMACO

Thornhill, Brown, Yun, Schäfer, Ruckgaber, Mallmann.

Concerto de Bassus/Hauk

Naxos 8.660388-89 [2 CD]

Distr: Naxos

Den pågående utgivningen av **Johann**

Simon Mayrs (1763–1845) operor är ett välförtjänt projekt och dessa två, *Telemaco* från 1797 och *Amore non soffre opposizioni* från 1810 visar inte bara Mayrs utveckling utan lika mycket tidens. Det är ju kring sekelskiftet 1800 som det händer saker inom musikdramatiken. Det är Simon Mayr som jämte Rossini sakta men säkert lämnar opera seria och da capo-arian för att skapa scener med recitativ som övergår i en känsloladdad aria följd av en cabaletta.

Simon Mayrs flit var häpnadsväckande. Han komponerade närmare 70 operor, därtill nästan lika många symfonier samt oratorier, kantater och en rad smärre stycken, bland annat inte färre än sju rekvier.

Amore non soffre opposizioni (ung. Motstånd hindrar inte kärleken) är en historia om ett giftermål med komplikationer som består av ett missförstånd (Elmira tror att Ernesto har svikit henne och tvärtom) som i sin tur leder till ett motvilligt äktenskapskontrakt mellan Ernesto och Gelmina, vilket förhandlas fram mellan brudens far Policarpo och Ernstos rätt nervöse far Argante. Därtill möter vi tjänaren Martorello, ett slags go-between, och den maskerade Elmira i skepnad av Zefirina, hon som kan sägas leda intrigen framåt.

Handlingen är kanske onödigt rörig men bjuder på en rad eleganta ensemblenummer. Här kan vi också höra hur samtida storheter

bokstavligen spökar, Martorellos aria "Chi crede di conoscere" är till exempel fullkomligt otänkbar utan Papagenos "Der Vogelfänger" i Mozarts *Trollflöjten*. Musiken låter sig definieras som ett slags legering mellan klassicism och Rossini, ofta mjuk och fyllig (väl dirigerad av **Franz Hauk**), om än sällan av det slags bravur som finns hos den italienske tonsättaren.

Dessvärre är solisterna på denna inspelning ojämnt. **Laura Faigs** Gelmina hör till de bättre, men hennes roll är bland de mindre. **Monika Lichteneggerts** Elmira/Zefirina har vådliga problem på höjden, där sopranstämman, som annars låter tät och fin, plötsligt blir rent ful. Möjligen har hon det slags röst som inte låter sig rättvist överföras digitalt. **Richard Reschs** Ernesto har en hygglig tenor men inte mer, medan **Giulio Alvise Casellis** baryton är av bättre halt för Argante, liksom **Philipp Gaisers** Policarpos rätt lena bas.

Inspelelingen av *Telemaco – nell'isola di Calipso*, den första någonsin, har både bättre solister och en handling av högre halt. Historien om hur Odysseus son Telemachos strandar på Kalypsos ö och där slits mellan kärlek och plikt kommer inte från Homeros utan från den franske författaren François Fénelons populära *Les Aventures de Télémaque, fils d'Ulysse* från det tidiga 1700-talet (så populär att inte mindre än två översättningar till svenska omedelbart kom ut). Det var ett slags fortsättning på Homeros epos och skriften ska ha syftat till att uppfostra den sjuårige Louis de Bourbon, sonson till Ludvig XIV och möjlig *dauphin* – tronarvinge. Pedagogiken bestod av att välja freden framför maktmissbruk (kritiken mot Solkungen var så pass tydlig att Fénelon förvisades från hovet).

När historien hamnar på operascenen – Déstoches, A Scarlatti, Gluck, med flera – har Telemachos att välja mellan plikten och kärleken. Samma sak i Simon Mayrs version, som fick urpremiär under karnevalen i Venedig 1797. Här lider Telemachos skeppsbrott på Kalypsos ö, där han möter en förtvivlad trollkvinna, nerbruten av kärlek till den försvunne Odysseus. Hon menar att sonen ska sona sin fars svek, men sonen blir i stället förälskad i nymfen Eucari, vilket inte gör Kalypso gladare precis. När vännen Mentore, som Telemachos trott drunknad, dyker upp blir hans uppgift att få med sig Telemachos

hem. Plikten mot fäderneslandet och fadern är viktigare än amorösa nycker. I sista akten ger så Telemachos vika och lämnar både nymfen och Kalypso åt sina respektive öden.

Siri Karoline Thornhills sopran ger fin röst åt Telemacho, även om hon darrar lite på de högsta tonerna, medan **Andrea Lauren Browns** sopran håller hela vägen upp som Kalypso (Calipso). I hennes finalaria "Furie spietate" kan vi höra såväl Nattens drottning som ana bel canto-operans framtida vansinnesarior. Telemacos cavatina "La bella età d'amore" i andra akten är av sådan halt att den skulle platsa i en Mozartopera men utan att därför här kännas som ett plagiat.

Goda röster har även **Jaewon Yun** som Eucari och de båda prästerna, **Katharina Ruckgaber** (Venus prästinna) och **Niklas Mallmann** (Bacchus präst), medan den svagaste länken är den lite bråkiga tenoren **Markus Schäfer** som Mentore. Men **Franz Hauk** dirigerar även här Concerto de Bassus med elegans och säkerhet. :|| Claes Wahlin

WAGNER: RAGNARÖK

Barkmin, Brenna, Shenyang, Halfvarson, Majeski, DeYoung, Kálmán.
Hong Kong Philharmonic
Orchestra/van Zweden
Naxos 8.660428-31 [4 CD]

Distr: Naxos

Med *Ragnarök* är nu Naxos Hongkong-producerade *Ring* efter fyra år fullbordad. Och just presentationen av Hongkongfilharmonikerna som en Wagnerorkester i toppklass har varit en av denna *Rings* främsta förtjänster. Särskilt gäller det denna sista del, där det varit en fröjd att lyssna till orkesterns tekniskt säkra och ofta glansfulla musicerande under **Jaap van Zwedens** ledning. Samtidigt kan man tycka att den här Ring-tolkningen saknar tydlig karaktär. Zweden vandrar ständigt och stadigt på den gyllene medelvägen, vilket känns tryggt, men det blir också litet enahanda att följa honom.

Sångarna har inte som orkestern hämtats från Asien utan från Europa och USA. Som Gunther har vi dock en utmärkt kinesisk gestalt-

are i **Shenyang**, fast hans basbaryton vetter litet för mycket åt bas-sidan för rollen, och det kan ibland vara svårt att särskilja honom från **Eric Halfvarsons** sinistre Hagen. Det här är ju något numera så ovanligt som en studioproduktion av en opera, och i en cd-produktion är det viktigare än i en scenisk att rösterna är ordentligt differentierade. Det är något man inte heller tidigare varit tillräckligt noga med i denna *Ring*, där till exempel också Siegfried och Mime låter litet för likartat.

En förtjänst är att både Siegfried och Brünnhilde har fräscht ungdomliga röster. Det låter faktiskt som det är två helt unga människor som här hamnar i sorgligt olösbara predikament. Amerikanskan **Gun-Brit Barkmin** rolldebuterar som Brünnhilde och sjunger med intensitet och höjdsäkerhet. Rösten är inte så stor och inte så klangligt varierad, men den är fint fokuserad, och hon kan till och med artikulera texten riktigt bra. Ungefär detsamma kan sägas om hennes landsman **Daniel Brenna** som Siegfried, och de utgör ett klart sympatiskt par.

Amerikaner dominerar i rollistan. Halfvarson är namnet till trots amerikan, och samma ursprung har **Amanda Majeski**, Guttrune, liksom **Michelle DeYoung**, Waltraute, som båda sköter sig utmärkt liksom de röstpotenta nornorna och rhendöttrarna.

Som Alberich har man i *Rhenguldet*, *Siegfried* och *Ragnarök* av någon anledning använt tre olika sångare. Jag har inte detalj jämfört dem, men **Peter Kálmán** är som sig bör en lätt obehaglig bekantskap när han i andra aktens inledning i drömmen hetsar sonen Hagen.

Det finns numera gott om *Ringar* till resonabelt pris. Naxos är ju lågprisbolaget framför andra, och när nu deras Hongkong-Ring fullbordats erbjuder man det hela i en box med fjorton cd till ett riktigt attraktivt pris. Och även om den lätt översvämmade Ring-marknaden innehåller flera starkare konkurrenter är denna box ett bra alternativ för den som inte vill satsa alltför stor del av sina sparpengar. :||

Lennart Bromander

STRAUSS: SALOME

*Magee, Koch, Bronder, Schuster, Bruns.
Frankfurt Radio Symphony/Orozco-
Estrada*

PTC 5186 602 [2 CD]

Distr: Naxos

De mest spelade operorna finns i dag

tillgängliga i så många inspelningar att det kan förefalla onödigt att skaffa sig några nya. **Richard Strauss** *Salome* är ett exempel så gott som något. *Salome* var den opera han slog igenom med som kompositör av musikedramatik och fram till i dag, har någon räknat ut, har den fått runt tusen uppsättningar sedan urpremiären 1905: ett tiotal om året således.

Denna hundraminuterstragedi på denna liveinspelning från Frankfurtoperan 2016 är faktiskt 110 minuter, vilket innebär att tempot bitvis är något annorlunda än brukligt. Men det finns skäl för dirigenten **Andrés Orozco-Estradas** val. Strauss nervösa kontrapunktik – ett uttryck han själv fann, men först 30 år efter färdigställandet av *Salome* – framförs här med en ovanlig skicklighet. Orozco-Estrada ger det ormlänkande partituret full rättvisa. Såväl instrumentalisternas solon som den fylliga och högdramatiska klangen placerar inspelningen bland de främsta jag har hört (jag har förvisso inte lyssnat på alla). Samtidigt bygger han upp dramat, lite grand som Berislav Klobučar en gång gjorde på Kungliga Operan; han håller igen lite inledningsvis för att vartefter samla ihop teman och linjer till en grandios final.

Solisterna är dessutom inte bara av god klass utan rollerna är också välbesatta. **Peter Bronders** Herodes, en tenorstämman som utan att förfulas har rollens lite vassa röst och blir en dramatisk kontrast till **Michaela Schusters** mjuka mezzosopran som Herodias. **Wolfgang Kochs** mörka och kraftfulla baryton ger Jochanaan profetens lätt överjordiska (ja, i det här fallet underjordiska) mystiska klang, samtidigt som **Benjamin Bruns** Narraboth blir precis lagom nervös i stämman.

Salome själv sjungs av den amerikanska dramatiska sopranen **Emily Magee**, som har en röst som gjuten för rollen. Hennes fraseeringar och glidningar mellan mjuk förförelse och obstinat tonårsilka är en njutning.

Dessutom har man i denna utgåva valt att som engelsk översättning använda Lord Alfred Douglas översättning av Oscar Wildes original, som ju skrevs på franska, en poetisk bonus mitt i all dramatik. ■■ Claes Wahlin

SCHREKER: ORCHESTRAL MUSIC FROM THE OPERAS

Kungliga Hovkapellet/Renes
BIS-2212 [1 CD]

Distr: Naxos

Svenska operahus är inte ensamma om att ha förbigått **Franz Schrekers** operor.

Hans operor framfördes flitigt under 1910- och 20-talen, men som österrikare med judiskt påbrå tvingades han i början av 30-talet att lämna en rad positioner och dog redan 1934, 55 år gammal. Hans musik klassades som *entartet* och han föll även efter kriget i glömska fram till för några decennier sedan. Till återupprättandet räknas bland annat en uppsättning av *Die Gezeichneten* i Salzburg 2005.

Bland det sista **Lawrence Renes** gjorde med Kungliga Hovkapellet innan han gav sig ut som frilansande dirigent var att spela in denna cd med orkestermusik från några av Schrekers operor. Här hörs ett "Nachstück" från genombrottsverket *Der ferne Klang* (urpremiär 1912), förspel till operorna *Die Gezeichneten* och *Das Spielwerk*, den långa, sista kompositionen *Vorspiel zu einer grossen Oper*, samt mellan-spelet ur *Der Schatzgräber*. Nästa säsong sätter för övrigt Christof Loy upp *Der ferne Klang* på Kungliga Operan.

För den som aldrig hört Schreker ger urvalet en hygglig bild av hans musikaliska stil. Wagner via Debussy anas, ett slags expressionistisk impressionism är ett sätt att beskriva de sensuella, ofta vackra linjerna med en tät stråkklang och inslag av vad som kallades den nya sakligheten.

Hans operor har ofta handlingar förlagda till en symbolisk sago-värld med medeltida resonanser. Möjligen har det, trots den ständiga framgången för Wagners mytologiska historier, satt käppar i vägen för uppsättningar. Men hans musik är av sådan halt att frånvaron av operorna i repertoaren lämnar en lucka i den levande musikhistorien och helt enkelt snuvar publiken på en av 1900-talets främsta opera-kompositörer. ■■ Claes Wahlin

MIO CARO HÄNDEL

Simone Kermes, sopran

Amici Veneziani

Boris Begelman, concertmaster

Sony 19075861772 [1 CD]

Distr: Sony

Utgivningen av skivor med barockarior är fortsatt ymnig, men på senare år har sångare blivit mer ambitiösa och försökt undvika sammanställningar av smörgårdsbordskaraktär för att i stället sätta samman skivor med utgångspunkt från någon specifik sångares repertoar, t.ex. en Senesino eller en Farinelli. Eller också som Ann Hallenberg, en hel dubbel-cd med arior från verk framförda under karnevalen i Venedig 1729. Sådana projekt är ofta både lärorika och musikaliskt mer givande.

Men när sopranen **Simone Kermes** nu presenterar "sin" **Händel** handlar det om en återgång till smörgårdsbordet. Hon blandar och ger och kallar skivan för *Mio caro Händel*. Texthäftet är ett rent kärleksbrev från Simone till Georg. Vi får veta att ända sedan hon som fjorton-åring fick sjunga "Süsse Stille, sanfte Quelle" vid en julkonsert i Gewandhaus i hemstaden Leipzig (den sången är förstås också med på skivan) har hon älskat Händel.

"Min röst passar sällsynt väl för Händels musik", förklarar Kermes. Här måste kritikern bryta in och fråga sig, gör den det? Svaret är kluvet. Simone Kermes mycket rörliga, raka stämma, och hennes lätt-
het för pricksäkra intervallsprång gör henne absolut kapabel att briljera där Händel kräver virtuos röstbehandling. Hon nämner dock i sitt kärleksbrev hur väl de arior som Händel skrev för Francesca Cuzzoni passar henne, men då blir jag mer tveksam. I de flesta av ariorna i hennes urval excellerar Kermes just i långa lyriska, smäktande toner, sådana som Cuzzoni ska ha varit sådan mästare på. Kermes röst har dock nästan bara en färg och den är mycket ljus. Det finns inga som helst mörka dagrar i hennes sopran, vilket gör att hon inte förmår expressivt variera klangen när hon lägger an på att vara elegiskt uttrycksfull. Hon bemödar sig om att vara själfull och sjunger ett par av Händels allra mest kända arior som Almirenas "Lascia ch'io pianga" och Cleopatras "Piangerò la sorte mia" utstuderat långsamt och med all den själfullhet hon förmår, men resultatet blir ändå enahanda.

Den sång som var ursprunget till sångerskans kärlek till Händel, "Süsse Stille, sanfte Quelle", får också mer av värme och innerlighet,

när Dorothea Röschmann med sin betydligt färgrikare sopran sjunger den. Och även när Kermes sjunger en virtuos aria som "Come nembo ..." ur *Il Trionfo del Tempo e del Disinganno*, kan hon inte mäta sig med en sångerska som Ann Hallenberg med hennes så mycket rikare register.

I och för sig innehåller Simone Kermes smörgårdsbord enbart de läckraste rätter, utsökta arior ur bland annat *Rinaldo*, *Amadigi di Gaula*, *Xerxes* ("Ombra mai fu"), *Athalia*, *Saul*, *Lotario*, men de är helt enkelt otillräckligt smaksatta. Den grupp barockmusiker, Amici Veneziani, som hon samlat runt sig, är drivna musiker men utan dirigent inte så drivande, mer ackompanjerande. **II** Lennart Bromander

SCHUMANN: FRAGE

Christian Gerhaher, baryton,

Gerold Huber, piano

Sony Classical 19075889192 [1 CD]

Distr: Sony

Detta är den första cd:n i en planerad utgåva av hela **Robert Schumanns** rika sångskatt med **Christian Gerhaher** och **Gerold Huber**. För runt tjugo år sedan genomförde den engelske pianisten och romansspecialisten **Graham Johnson** en likadan satsning med Johnson själv som gemensam nämnare men med flera olika sångare. Ett på alla vis lyckat projekt på skivbolaget Hyperion.

Paret Gerhaher/Huber är i dag nära nog särklassigt när det gäller tysk lied. Förutsättningarna är stora att även deras Schumann-panorama ska bli lika konstnärligt spektakulärt men med reservation för att det ändå är ett plus med olika röstkaraktärer och konstnärstemperament. Det finns ett litet lyxproblem med Gerhahers fulländade sångkonst. Jag har haft djup glädje av hans tolkningar av de tjugonio sångerna på denna cd, men i längden önskar jag mig ändå större tolkningsvariation och större oförutsägbarhet. Perfektionen tar död på spontaniteten. Samtidigt erkänner jag gärna att det är en orättvis anmärkning. Inte minst för att det är en ren lycka att uppleva Gerhahers för en baryton tämligen unika förmåga att forma subtila nyanser även i högt läge och med fyllig, vacker klang. Han når också med sin tolkningsintelligens lika djupt in i texternas subtilaste skikt som en gång Dietrich Fischer-Dieskau.

Med *Die beiden Grenadiere* som stort undantag hör huvudparten av sångerna på skivan – som fått sin titel från en av de tolv **Justinus Kerner**-sångerna – till Schumanns mindre kända, ingen *Dichterliebe* och ingen av de två *Liederkreise*. Speciellt intressanta är de sena *Sechs Gesänge op. 107*, där Schumann påtagligt söker nya vägar för sitt liedskapande och försiktigt experimenterar med förhållandet ord, ton och rytm. Samspelet mellan sångare och pianist är ju i alla Schumanns sånger raffinerat men delvis på ett nytt sätt i de sena sångerna, som däremot inte är så flödande melodiösa som de från det stora liedåret 1840.

I sina kommentarer gör sig Gerhaher stor möda att trots att texterna inte hänger samman försöka beskriva de samlade olika sångopusen (förutom dessa *Sechs Gesänge*, *Romanzen und Balladen op. 49*, *Drei Gesänge op. 83*, *12 Gedichte op. 35* och *Vier Gesänge op. 142*) som ett slags berättelser och inte som enstaka sånger. Jag låter mig inte helt övertygas av Gerhahers resonemang, även om jag kan förstå att det varit betydelsefullt för hans sätt att närma sig sångerna. Visst, sångerna har likartad stämningvärld, men ett slags berättelser? Nej.

En förutsättning för Gerhahers oomtvistliga mästerskap som romanssångare är inte bara hans röst och intelligens utan också hans val av en absolut idealisk pianopartner. Och som så många gånger tidigare visar Gerold Huber att han har en helt fenomenal förmåga att finna rikedomar i de olika sångernas pianostämmor. ■■

Lennart Bromander

VERDI: ARIOR OCH DUETTER

Joseph Calleja, tenor, Angela Gheorghiu, sopran och Vittorio Vitelli, baryton.

Orquestra de la Comunitat

Valenciana/Tebar

Decca 483 1539 [1 CD]

Distr: Universal

Trots en snart tjugoförårig världskarriär har **Joseph Calleja** lite orättvist fått stå tillbaka för andra mer karismatiska stjärntenorer, som t.ex. Rolando Villazón, Roberto Alagna eller en Jonas Kaufmann. Tyngdpunkten i Callejas repertoar har varit Donizettis, de lättare av Verdis och Puccinis partier. Roller som ligger mellan den rent lyriska repertoaren hos Mozart och Rossini och den dramatiska dito som repre-

senteras av verismens tyngre tenorpartier och den mogne Verdi. Calleja har med rätta, genom sitt personliga vibrato, sin raffinerade stillkänsla och sitt utsökta pianissimo setts som en sentida representant för den gamla bel canto-skolan och knyter genom sitt genomkultiverade föredrag an till tenorer som Jussi Björling, Giuseppe di Stefano och Carlo Bergonzi.

De som följt och beundrat Calleja kan hysa farhågor för hur han kommer att tackla den sene Verdis krävande tenorpartier med sina dolda vokala och dramatiska svårigheter. För det är just det som sångaren nu tar sig an på sin senaste cd. Ingen av rollerna har han gjort sceniskt. Kommer Calleja att mäcka med de brutala uttrycken för Otellos uppskrivade svartsjuka och det trumpetartade hojtande i de konvulsiviska utbrotten?

Det går alldeles utmärkt. Callejas röst är inte inbäddad i allmänt klangligt vällyd, utan han sjunger med en vibrerande nakenhet som frilägger Verdis sånglinjer på ett rättframt och okonstlat sätt, men rösten är ändå förankrad i en äldre förfinad sångkultur. Att en sådan stil inte är ett hinder för mer dramatiskt realistiska sånguttryck visar Calleja övertygande i de fyra avsnitten ur röstmördarpartiet framför andra, Otello. Lyssna bara till dödsscenen "Niun mi tema", där Calleja utvinner sällan hörda klangnyanser för att sedan utan att förlora i dramatisk intensitet kulminera i sitt gripande "Otello fu"!

Eller hör hur ringande dramatiskt han lägger an recitativet i "Celeste Aida" för att avsluta med ett raffinerat diminuendo på den fruktade höjdtönen! Sin ärliga och osentimentala fraseringskonst utvecklar han tydligt i arian "Ah! sì ben mio" ur *Trubaduren*, utan effektsökande långdragna avfraseringar. Även om man skulle kunna önska sig en stöddigare machoattack i ansättandet av operalitteraturens mest prestigefyllda höga C, det i slutet på Manricos stretta "Di quella pira"!

Med största lätthet formar Joseph Calleja de stora intervallsprången i de svårforcerade och bökiga fraserna i Alvaros aria "O tu che in seno agli angeli" ur *Ödets makt*. I duetten mellan Otello och Desdemona får han en jämbördig motspelare i **Angela Gheorghiu**, som fortfarande har den ljuvaste och innerligaste timbren bland dagens världssopraner. Gedigen partner har han också i barytonen **Vittorio Vitelli** i duetterna ur *Don Carlos* och *Ödets makt*. **Ramón Tebar** leder Orquestra de la Comunitat Valenciana följsamt och tydligt. ■■

Erik Graune

TIDSKRIFTEN OPERA

NR 2/2019 UTKOMMER
DEN 24 APRIL!

- ◆ OPERA intervjuar den tyske barytonen Johannes Martin Kränzle, som i fjol för andra gången utsågs till årets operasångare av det tyska operamagasinet Opernwelt. Kränzle gestaltade Riddar Blåskägg mot Nina Stemme när Béla Bartóks opera framfördes sceniskt i Stockholms konserthus i vintras.
- ◆ Ingvar von Malmborg tar temperaturen på den fria operagruppen Kamraterna, som vill bevisa att opera är en levande och samtida konstform. Kamraterna är ett komplement till de stora institutionerna då de i mindre skala vill utmana och utveckla operakonsten vad gäller form, aktualitet och arbetsmetoder.
- ◆ OPERA recenserar bl.a. Sverigepremiären på Karol Szymanowskis Kung Roger på Kungliga Operan, Usher och Skapelsen på Folkoperan, parhästarna Cavalleria rusticana och Pajazzo på Göteborgsoperan, Den flygande holländaren på Malmö Opera, La tragédie de Carmen i Karlstad, Norrlandsoperans Vi – en okänd opera av Bach? samt en nyuppsättning av Trollflöjten på Staatsoper Unter den Linden i Berlin.

Fr. v.: Johannes Martin Kränzle i Riddar Blåskäggs borg, Stockholms konserthus. Foto: Mats Bäcker
Scen ur Den flygande holländaren, Malmö Opera. Foto: Jonas Persson.
Elsa Ridderstedt i Enleveringen ur seraljen, Kamraterna. Foto: Mikael Silkeberg
Cavalleria rusticana. Foto: Catherine Ashmore.

Smålandsoperan presenterar Donizettis opera

Åseda Folkets Park 20.7–10.8 2019

Don Pasquale

Libretto av Giovanni Ruffini.
I regi av Anders Aldgård.

Köp biljetter på:
smalandsoperan.se/biljetter

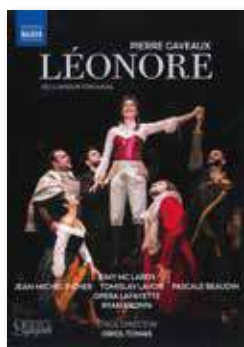
KULTURRÅDET
Västmanlands kommun
REGION KRÖNÖBORG
Uppvidinge kommun
Skulleförbundet Vuxenskolan
MUSIK & SYD
smalandsoperan.se

Sm.Op.

ANNONSÖRER I DETTA NUMMER

Drottningholms Slottsteater | Favoritresor,
Folkoperan | GöteborgsOperan
Härnösands folkhögskola | Kungliga Operan
Malmö Opera | NorrlandsOperan | Reseskaparna
Event & Resor Sverige AB | Smålandsoperan
Scenkonstproduktion AB | Svenska Kulturesor
Vadstena-Akademien | Wermland Opera
Your Next Tour AB

dvd-tips

**GAVEAUX: LÉONORE,
OU L'AMOUR CONJUGAL**

Mc Laren, Richer, Lavoie, Beaudin, Côté, Geddes, Sylvestre. Opera Lafayette Orchestra and Chorus/Brown

Regi: Oriol Tomas

Scenografi: Laurence Mongeau

Naxos 2.110591 [1 DVD]

Pierre Gaveaux (1761–1825) är i dag i princip bortglömd, i alla fall utanför Frankrike.

Gaveaux' popularitet var under hans verksamhetstid betydande och han skrev inte färre än 35 operor, där *Léonore, ou l'amour conjugal* från 1798 med libretto av **Jean-Nicolas Bouilly** är den som nu, tack vare denna dvd, inte förblir bortglömd.

Bakgrunden saknar inte intresse. Det är alltså samma historia som Beethoven lite senare använder för sin *Fidelio*, och som han dessförinnan utan framgång använde för *Leonore*. Den politiska dimensionen skiftade mellan Gaveaux och Beethoven färg. Den franske kompositören ville kritisera Robespierre och terrorn efter revolutionen, Beethoven hade Napoleon som tänkt antagonist. Även Simon Mayr skrev en opera på samma historia, *L' amor coniugale* (1805), som finns på en cd från 2005 (Naxos).

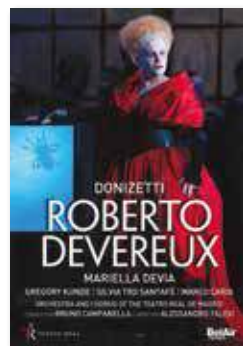
Gaveaux' opera med sina korta talade dialoger är musikaliskt ett verk mellan genrer, även om den bäst klassificeras som en opéra comique. Här finns avsnitt som erinrar om Glucks lyriska tragedier, likaväl som vi kan höra dramatiska partier som pekar framåt.

Historien är tack vare *Fidelio* välkänd och denna amerikanska uppsättning av den Washingtonbaserade Opera Lafayette håller sig till den komiska operans regler. En ganska enkel scen med några kvadratiska ramar och nät av spända vajrar antyder fängelset där Florestan hålls fången. Spelet är lustbetonat, om än emellanåt lite onödigt melodramatiskt, delvis beroende på att scenrummet lämnar

lite för mycket över till solisterna, regissören **Oriol Tomas** har inte riktigt lyckats hantera operans mer sinistra scener.

Detta blir lite besvärande då den annars välsjungande **Tomislav Lavoies** fängelseboss Roc sceniskt är en smula fyrkantig. Bättre lyckas **Kevin Geddes** Jacquino, Marcelines tillbedjare, som helt enkelt spelar rollen komiskt rakt av. Han är röstmässigt väl matchad av **Pascale Beaudins** Marceline, hon som är förälskad i *Fidelio/Léonore*, som i sin tur har hittat en vad som måste kallas nätt sopran i **Kimy Mc Laren**. Bäst är **Jean-Michel Richer** som Florestan. Hans lidanden och förtvivlan får en svärta i stämman som nästan avviker från uppsättningens övriga lätthet.

Dirigenten **Ryan Brown** ger musiken full rättvisa och Opera Lafayette ska ha all heder för att den gör denna relativt korta opera (80 minuter) tillgänglig, både som historiskt jämförelsematerial och som en inte obetydlig njutning. ■■ Claes Wahlin

DONIZETTI: ROBERTO DEVEREUX

Mariella Devia, Silvia Tro Santafé, Marco Caria, Gregory Kunde, m.fl. Orchestra and Chorus of the Teatro Real de Madrid/Campanella

Regi: Alessandro Talevi

Scenografi och kostym: Madeleine Boyd
Bel Air Classique BAC 130 [1 DVD]

Gaetano Donizetti's *Roberto Devereux*, skriven för San Carlo-teatern i Neapel 1837, utspelar sig i slutskedet av drottning Elisa-

beths levnad och regeringstid. Den är en av Donizetti's fyra operor som utspelas i engelskt 1500-tal – och av hans 70-tal operor är *Roberto*

Devereux en av de allra bästa. Den historiska verkligheten är här transformerad till operahandling genom gängse stadier, först pjäs av **Jacques-François Ancelot**, en av den franska teaterns många flitiga dramatiker, en rik källa att ösa ur för den italienska melodramens librettister, i detta fall **Salvatore Cammarano**. Handlingen kretsar kring avrättningen av Elisabeths gunstling Roberto Devereux, anklagad för förräderi. Elisabeth älskar honom men han har en hemlig förbindelse med Sara Nottingham, hustru till lord Nottingham som också är hans bästa vän.

En central plats i **Madeleine Boyds** scenografi i inledningen till Teatro Reals uppsättning (ursprungligen från Welsh Opera i Cardiff) är en stor tv-skärm som visar svarta tecknade figurer. Den första är riktigt otäck – en stor spindel som gnider sina ben mot varandra. Kring skärmen hopar sig hovfolket för att dryfta det senaste skvallret. Spindeln återkommer längre fram i spelet som en stor metallkonstruktion, i vilken drottningen är innesluten. Elisabeth är spindeln i nätet och samtidigt oförmögen att göra sig fri. Och de är fångade i denna metallkonstruktion som Elisabeth levererar i sin slutscen, när hon beslutar sig för att benåda sin förrädiska älskare och låta honom få hennes rival, hertiginnan Sara Nottingham.

Elisabeths slutscen är en parallell till Filips monolog i Verdis *Don Carlos*. En åldrig regent fullkomligt ensam på maktens höjder. Den makalösa **Mariella Devia** förmedlar desperationen, bitterheten, svartsjukan med brutal intensitet, med en renhet som går över förväntad belcantistisk perfektion och mera liknar en genomträngande laserstråle. Hennes uppenbarelse i Madeleine Boyds raffinerade kostymer med kortare kjolar och harnessk påminner mer om en stridslysten Brünnhilde än de överlastade kreationer vi känner igen från alla porträtt av den engelska drottningen.

Silvia Tro Santafé övertygar, som rivalen och ångerfull svikande hustru Sara Nottingham, med varm personlig mezzoprofil. Herrarna är något mer grovhuggna i sina sceniska och sångliga gestaltningar,

men levererar utmärkt och tillfyllest, **Gregory Kunde** i titelrollen och **Marco Caria** som den svikne lord Nottingham.

Veteranen **Bruno Campanella** leder orkestern säkert och tydligt även om jag önskar mig en liten djärvare flexibilitet i tempo och dynamik. Alltså en av de bästa operorna ur den tidiga italienska 1800-talsoperan, med dess främsta uttolkare i huvudrollen och omgiven av en på samtliga områden kompetent uppsättning, vad kan man mer begära? ■ Erik Graune

VERDI: GIOVANNA D'ARCO

Ganci, Vitelli, Yeo, Mangione, Leoni.
I Virtuosi Italiani/Tebar

Regi: Saskia Boddeke och Peter Greenaway

Scenografi: Annette Mosk
Unitel 745608 [1 DVD]

Giuseppe Verdis *Giovanna d'Arco* från 1845 fick större framgång hos publiken än hos kritikerna. Operan var också mer populär

åren efter premiären än den är i modern tid, överskuggad som den är av den mogne Verdi.

Handlingen bygger på Schillers pjäs *Orleanska jungfrun*, som i sin tur en smula löst hämtat inspiration från historien om Jeanne d'Arc. Hos Verdi slits Giovanna mellan England och Frankrike, respektive frälsning och fördömelse, men mest handlar verket om förhållandet mellan far och dotter.

Denna upptagning från Verdifestivalen 2016 på Teatro Farnese i Parma har ingen mindre än den välbekante filmregissören **Peter**

Greenaway som en av regissörerna. Även om han inte står för scenografin, ligger bildprakten nära det vi känner igen från hans barocka filmer. Gigantiska ljusprojektioner fyller Farneses barockteater, där publikutrymmets trägradänger med två våningar av valvdörrar ovanför denna gång utgör scenen. Publiken sitter alltså med ryggen mot det egentliga prosceniet. Därmed kan dataanimerade bilder projiceras över och genom det trettioalet valvöppningar som omger den spegelvända salongen.

Spelplatsen är koncentrerad till en cirkel där huvudpersonerna rör sig. Giovanna själv har dessutom två stumma alter egon, den oskyldiga respektive den krigiska Giovanna. Dessa rör sig i en stilla koreografi som går i samma andantetempo som alla de symboliska projektioner som ledsagar handlingen. Operan utspelar sig på 1400-talet, men Greenaway och **Saskia Boddeke** låter såväl det seklet som Verdis och vårt sammanfalla i scenografins ofta barockt anslående bildsättning, som någon gång tycks svårbegriplig (en skog av saxar?). *Giovanna d'Arco* har inte det flöde som präglar de senare operorna och regin, i stället för att söka ge den ett sådant flöde, förstärker det statuariska.

Numera iscensätts operan endast om det finns en fantastisk sopran tillgänglig. **Vittoria Yeo** i titelrollen har en stark och tekniskt säker röst, men är något kylig. Hon omges av idel goda röster, **Luciano Gancis** varma tenor som den franske kungen Carlo, Giacomo (Giovannas far) sjungs av **Vittorio Vitelli** med en mjuk men distinkt baryton och fienden, den engelske kommandanten Talbot, domderar vackert genom **Luciano Leonis** auktoritativa basstämma.

Allt är snyggt dirigerat av **Ramón Tebar**, som leder de välspelade I Virtuosi Italiani, även om klangerna emellanåt blir en smula naggade i kanterna, något som kan bero på akustiken i det vackra gamla träpalatset. ■■ Claes Wahlin

VERDI: TRUBADUREN

Kunde, Haroutounian, Bilyy, Rachvelishvili, Tsymbalyuk, Chiejina, Sakker. Orchestra and Chorus of The Royal Opera House/Farnes

Regi: David Bösch

Scenografi och kostym: Meentje Nielsen

Opus Arte OA 1262 D [1 DVD]

Trubaduren är en av **Giuseppe Verdis** mest berömda operor, komponerad under en

mycket produktiv period vid 1800-tales mitt, som även resulterade i *Rigoletto* och *La Traviata*.

Handlingen är snårig, där dåtid och nutid flätas samman i ett triangeldrama. Leonora är förälskad i trubaduren Manrico (**Gregory Kunde**), men är samtidigt åtrådd av greve Luna (**Vitaly Bilyy**). Därutöver tillkommer en historia om hur Lunas bror blivit bortrövad av den romska kvinnan Azucena som en hämnd på sin egen mor, som avrättats efter att ha förhäxat greve Lunas far. Luna letar fortfarande efter sin bror, som är närmare än vad han tror. Upplösningen slutar i tragedi.

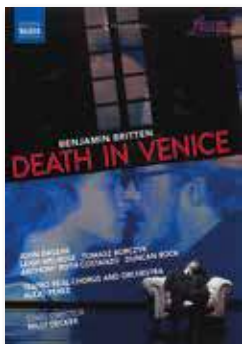
Den här uppsättningen gjordes på Royal Opera House i London 2017 och har på ett snyggt sätt tagit fasta på de mörka, nästan skräckfilmsartade, tendenserna i Verdis verk. Scenografin är mörk och **Meentje Nielsen** har lyft fram skillnaden mellan grevens hov – strikta kläder och sparsmakad scen – och det resande cirkusfolk som Manrico och Azucena tillhör – en freakshowliknande färgexplosion centrerad runt Azucenas turkosa husvagn. Det är ett elegant hanterande av det knepiga i att Azucena och Manrico genomgående beskrivs som zigenare. Dock lämnar själva kostymerna en del att önska, då de känns för traditionella.

Traditionellt är också något som kan beskriva själva agerandet, men när det kommer till sånginsatserna är det oerhört välljudande. Främst är det hos de två kvinnliga huvudrollerna Leonora och Azucena som det bränner till. Sopranen **Lianna Haroutounian** gör Leonora

till en självständig men känslostark kvinna med en röst som har lika delar pondus som klang även i den högre tessituran. Mezzosopranen **Anita Rachvelishvili** gör Azucena till en kvinna på gränsen till nervsammanbrott, men hon förhäxar scenen med en fantastisk scenärvaro och klangfull röststyrka. Hennes relation till sin son Manrico är rörande.

Richard Farnes leder Royal Opera House Orchestra, som lyfter fram det mörka och tragiska i verket, utan att för den skull briljera men som bidrar till att uppsättningen är väl värd att höra på. :||

Bodil Hasselgren

BRITTEN: DÖDEN I VENEDIG

Daszak, Roth Costanzo, Melrose, Rock, Borczyk. Teatro Real Chorus and Orchestra, Madrid/Pérez

Regi: Willy Decker

Scenografi: Wolfgang Gussmann

Naxos 2.110577 [1 DVD]

Benjamin Brittens sista opera *Döden i Venedig* följer handlingen i Thomas Manns berömda novell tätt i spåren; **Myfanwy**

Piper har skrivit det ypperliga librettot. Ändå är skillnaderna mellan Mann och Britten stora. Mann var vid novellens tillkomst en ung framgångsrik författare med många decennier kvar att leva, medan Britten var svårt sjuk och döende när han skrev sin opera. Den har därför en starkt subjektiv, existentiell karaktär som absolut inte finns hos Mann.

Detta har regissören **Willy Decker** och hans skicklige scenograf **Wolfgang Gussmann** känsligt tagit fasta på i denna uppsättning från Teatro Real i Madrid. I inledningsscenen sitter författaren Gustav von

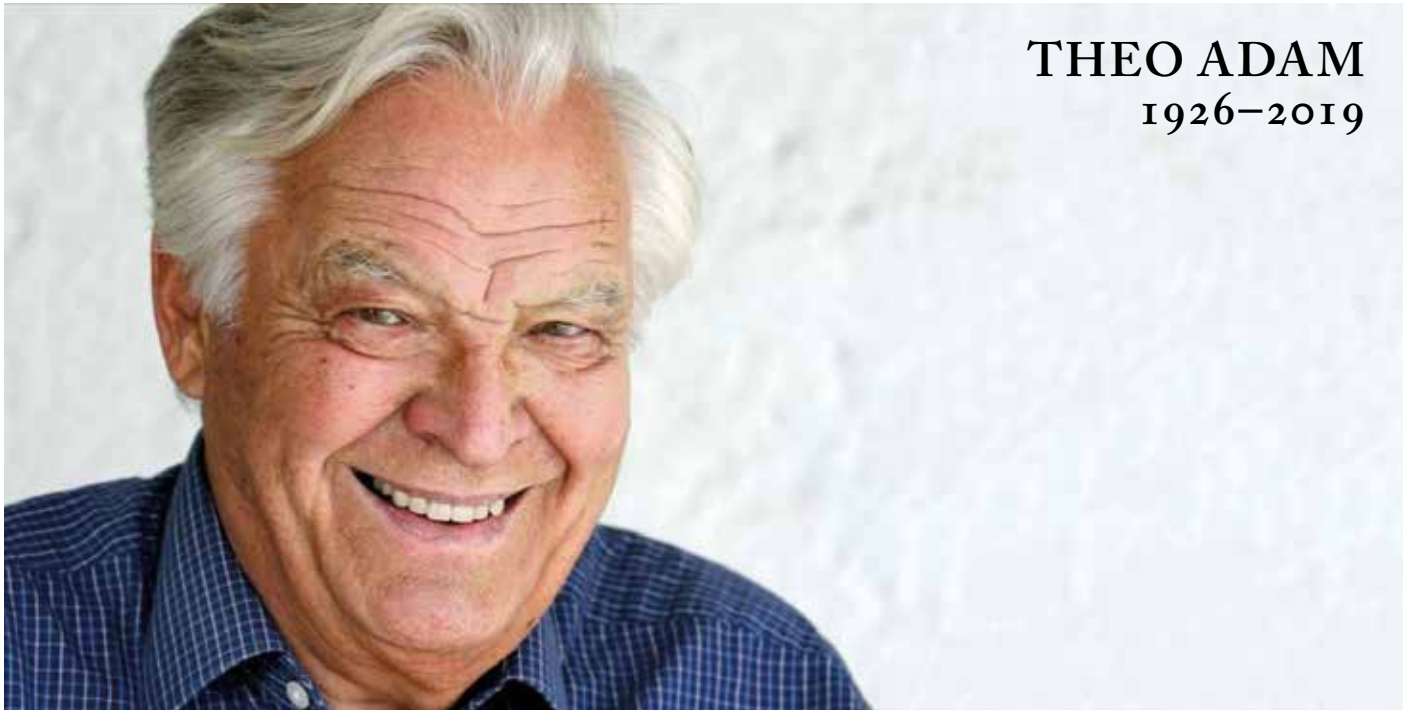
Aschenbach (**John Daszak**) ensam på en tom scen. Han är drabbad av skrivkramp och förtvivlar över sin inre tomhet ("Taxing, tiring, unyielding, unproductive – my mind beats on. No sleep restores me"). I bakgrunden ser man Leonardo da Vincis berömda bild av en naken människa inskriven både i en kvadrat och i en cirkel.

Ur den bakgrunden dyker en främling gåtfullt upp likt Mefisto i *Faust*. Han lockar Aschenbach att resa till Venedig för vila och inspiration. Uppenbart är figuren ett slags dödsbud och dyker i fortsättningen upp i åtskilliga skiftande skepnader och gestaltas kameleontiskt och smidigt av **Leigh Melrose**. Bakgrunden fortsätter att öppna sig mot skilda spelplatser, och man får intryck av att det rör sig om drömscener i Aschenbachs plågade inre.

Mycket skickligt vidmakthåller regissör och scenograf det här osäkra, ambivalenta läget. Försiggår egentligen allt endast inne i Aschenbachs utmattade, överhettade hjärna? Är allt som händer ett inre men grällt uttryck för Aschenbachs självdestruktiva dödsdrift? Och till detta kommer så hans olycksaliga förälskelse i en ung polsk pojke på det venetianska hotellet – det är en stum roll, här gestaltad av **Tomasz Borczyk**, som är påfallande lik Björn Andrésen i Viscontis berömda filmatisering av Manns novell. Britten var som bekant (liksom Mann) mycket dragen till unga gossar, men musiken har inga erotiska övertoner. Det är ödsligt och sent både i Britten och i Aschenbachs liv.

Huvudrollen är starkt dominerande, och John Daszak sjunger strålande bra med mjuk intensitet och precision i detaljarbetet. Men från första scenen till den sista uttrycker han en ständig tafatthet, förvirring och förtvivlan. Han framstår som ett slags marionett för sin egen existentiella situation, och trots sin expressiva vokala gestaltning blir han som scengestalt väl monotont zombieartad.

Benjamin Britten's *Döden i Venedig* är en av de främsta operor som skapades under andra hälften av 1900-talet. Nästa säsong sätter Göteborgsoperan upp verket i regi av David Radok och för scenografin svarar Lars-Åke Thessman. :|| Lennart Bromander

THEO ADAM 1926–2019

† Kammersänger och basbarytonen **Theo Adam** har avlidit 92 år gammal. Adam inledde sin karriär i födelsestaden Dresden, där han sjöng i den berömda Kreuzchor. Operadebuten ägde rum 1949 som Eremiten i *Friskyttan*. Den rollen sjöng han också vid återinvigningen av Semperoperan i Dresden 1985 och i samma roll och på samma scen framträdde han en sista gång så sent som 2006.

Från 1952 engagerades Adam vid Bayreuthfestspelen, där han under 28 år var en mycket uppskattad uttolkare av en mängd dramatiska roller, som t.ex. titelrollen i *Den flygande holländaren*, kung Marke i *Tristan och Isolde*, Hans Sachs i *Mästersångarna i Nürnberg*, Amfortas och Gurnemanz i *Parsifal* och inte minst Wotan/Vandraren i *Nibelungens ring*. Dessa roller sjöng Adam världen över, t.ex. i Wien, Hamburg, München, Paris, London och New York. Från 1957 var han knuten till Staatsoper Unter den Linden i dåvarande Östberlin. På Kungliga Operan i Stockholm sjöng Adam Wotan i *Valkyrian* 1973 mot Birgit Nilsson.

Theo Adam var en medveten textsjungande karaktärsskådespelare och en stor förvandlingskonstnär. Han hade en fantastisk plastisk och scenutstrålning.

Andra betydande roller var Barak i *Die Frau ohne Schatten*, Dr Schön i *Lulu*, Don Pizzaro i *Fidelio*, baron Ochs i *Rosenkavaljeren*, titelrollerna i *Wozzeck* och *Cardillac*, Mozartrollerna Figaro, Don Giovanni, Don Alfonso och Sarastro samt La Roche i *Capriccio*, Musikläraren i *Ariadne på Naxos*, Filip II i *Don Carlos*, Scarpia i *Tosca* och Dosifej i *Hovantstjina*. Tonsättaren Friedrich Cerha specialskrev titelrollen i operan *Baal* för Theo Adam, med urpremiär vid Salzburgfestspelen 1981. Vid samma festspel kreerade Adam Prosperio i Luciano Berios *Un re in ascolto* 1984 i Götz Friedrichs regi och med Lorin Maazel på dirigentpulten.

Adams repertoar var enorm, allt från romanser till sakral musik. På skiva är han rikligt förekommande, bland annat som Wotan i Karl Böhms Bayreuth-*Ring* mot Birgit Nilssons Brünnhilde och i Marek Janowskis *Ring* med Staatskapelle Dresden, Hans Sachs i Herbert von Karajans legendariska *Mästersångar*-inspelning och inte minst som Kaspar i Carlos Kleibers omtalade tolkning av *Friskyttan* 1973 samt som Ochs i Böhms *Rosenkavaljer*-inspelning. Adam gjorde också Don Pizarro i två studioinspelningar av *Fidelio* (Böhm och Solti). Även *Wozzeck* och Paul Dessaus *Einstein* finns inspelade på Berlin Classics.

Själv upplevde jag Adam två gånger på scen. Första gången var under Wiener Festwochen 1981 när han sjöng Barak i *Die Frau ohne Schatten* mot kolleger som Birgit Nilsson, Leonie Rysanek, James King och Ruth Hesse. Ett oförglömligt minne. Det andra tillfället var i en nyuppsättning av *Lulu*, där Adam gjorde Dr Schön mot Patricia Wise i Dresden 1992.

Det är en av 1900-talets främsta Wagnersångare som har lämnat oss nu. :||

† Den svensk-brittiska sångerskan **Dorothy Irving** har avlidit 91 år gammal. Irving var bosatt i Sverige sedan 1960, och hon var verksam som sångpedagog med interpretation som specialitet.

Irving studerade cello vid Royal Academy of Music 1939–41, vid London University 1945–1949 och sång på The National School of Opera 1956–59, där hon bl.a. studerade för Lotte Lehmann.

Irving var framför allt känd som romanssångerska ofta i nära samarbete med pianisten Erik Werba samt som interpret av nyskriven repertoar. Hon har också intresserat sig mycket för den kommunikativa aspekten av artistyrket och hon gav många kurser och master classes. Flera generationer av svenska sångare har genom Dorothy Irving fått ta del av en enorm kunskapsbank när det gäller interpretation.

Dorothy Irving innehade en professur i sång vid Musikhögskolan i Malmö. Hon var ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien. Hon ingick i den repertoargrupp – tillsammans med Carin Bartosch Edström, Kjell Ingebretsen och Anders Wiklund – som ansvarade för urvalet till den svenska operaantologin: *Svenska operaarior 1874–2009* för röst och piano med 147 arior ur 89 operor av 54 tonsättare. :||

† Den tyska sopranen **Hildegard Hillebrecht** har avlidit 92 år gammal. Hon debuterade som Leonora i *Ödets makt* i Freiburg im Breisgau 1951. Därpå följde två säsonger på Zürichoperan, som hon inledde med guldsmedens dotter i Paul Hindemiths opera *Cardillac*. Hillebrecht framträdde därefter med växande framgång på Deutsche Oper am Rhein (Düsseldorf/Duisburg) och vid Kölnoperan, men det var Bayerische Staatsoper i München som kom att bli hennes hemmascen från 1961. Där var hon en av toppkrafterna i det lyrisk-dramatiska sopranfacket.

Hillebrecht gästspelade flitigt i Wien, Hamburg, Stuttgart och på Covent Garden i London, liksom vid festspelen i Salzburg och Edinburgh. På Metropolitan i New York sjöng hon favoritrollen Sieglinde i *Valkyrian*. Sångerskan gjorde få kompletta operainspelningar, men nämnas kan Första damen i *Trollflöjten*, titelrollen i *Ariadne på Naxos* (båda på DG med dirigenten Karl Böhm), hertiginnan av Parma i Ferruccio Busonis *Dr Faust* mot Dietrich Fischer-Dieskau under Rafael Kubeliks ledning samt Chrysothemis mot Astrid Varnays Elektra (en liveinspelning på Orfeo med Herbert von Karajan, Salzburgfestspelen 1964). Hildegard Hillebrecht sjöng ett otal Richard Strauss-roller förutom de redan nämnda: Diemut i *Feuersnot*, Octavian och Fältmarskalkinnan i *Rosenkavaljeren*, Kejsarinnan och Färgarfrun i *Die Frau ohne Schatten*, titelrollen i *Arabella*, Maria i *Der Friedenstag*, Danae i *Die Liebe der Danae* samt grevinnan Madeleine i *Capriccio*.

Hillebrecht sjöng också titelrollerna i *Aida*, *Tosca* och *Katja Kabanova* samt Verdiroller som Desdemona i *Otello*, Amelia i *Maskeradbalen* och Elisabeth i *Don Carlos*. Stor succé hade hon som Jenüfa i Günther Rennerts Münchenuppsättning 1970 mot Astrid Varnays Kostelnička. Här dirigerade Rafael Kubelik och iscensättningen kan ses på YouTube, om än i dålig kvalitet. Här borde skivbolaget Orfeo – som har gett ut flera Münchenproduktioner på cd – ”tvätta” ljudet, och i så fall skulle vi ha en legendarisk inspelning. Hillebrecht drog sig tillbaka från scenen som Andra nornan i *Ragnarök* i München 1977. :||

GIANFRANCO CECCELE 1938–2018

† Den italienske spintotenenoren **Gianfranco Cecchele** är död, 80 år gammal. Han föddes i Padua och vid 25 års ålder tog han sina första sånglektioner, men då insåg hans sånglärare genast vilken potential som fanns i rösterna. Samma år, 1963, vann han en sångtävling som arrangerades av Teatro Nuovo i Milano. Operadebuten ägde rum på Teatro Bellini i Catania i Giuseppe Mulès enaktare *La Zolfara*. På detta följde La Scala-debuten i Milano med titelrollen i Wagners *Rienzi*, tätt följd av Radamès i *Aida* på Romoperan. Omgående lät Cecchele tala om sig och en mängd nya roller följde, som titelrollen i *Don Carlos*, Don Alvaro i *Ödets makt* och Calaf i *Turandot*.

På Opéra Garnier i Paris sjöng han Pollione mot Maria Callas Norma. Denna rovdraft att låta en ung sångare på knappt 30 år sjunga så krävande och tunga roller för tidigt ledde till en röstkris. Först i början av 70-talet kom Cecchele tillbaka och senare i karriären vågade han sig på Verdis tyngsta tenorroll Otello i Bonn 1981. På dvd gör Gianfranco Cecchele Turiddu mot Fiorenza Cossottos Santuzza i *Cavalleria rusticana* i Åke Falcks regi. Herbert von Karajan dirigerar La Scala-operans kör och orkester. Cecchele gjorde även titelrollen i Verdioperan *Aroldo* mot Montserrat Caballé under Eve Quellers ledning (CBS). :||

WILMA LIPP 1925–2019

Elvira i *Don Giovanni* och därtill Sophie i *Rosenkavaljeren*, Zerbinetta i *Ariadne på Naxos*, titelrollen i *Lucia di Lammermoor* (på Teatro San Carlo i Neapel), pagen i *Maskeradbalen* samt både Olympia och Antonia i *Hoffmanns äventyr*.

Från mitten av 1950-talet breddade Lipp sin röst och nya roller tillkom som Grevinnan i *Figaros bröllop*, Eva i *Mästersångarna i Nürnberg*, Nedda i *Pajazzo* och Rosalinda i *Läderlappen*. Hennes USA-debut ägde rum på San Francisco-operan 1962 som Nannetta i *Falstaff*. Lipp gästspelade regelbundet i Milano, Paris, Hamburg, Bryssel och vid Salzburgfestspelen.

På skiva finns hennes röst bevarad som bland annat Nattens drottning i ett otal inspelningar, Konstanze, Donna Elvira, Ilia i *Idomeneo* och i en mängd olika operettinspelningar. Hennes sista skivinspelning blev Marianne Leitmetzerin i *Rosenkavaljeren* 1983.

Vid sidan om operaverksamheten hade Wilma Lipp en bred konsertrepertoar, som förde henne på turnéer till både Nord- och Sydamerika. I konsertrepertoaren finns hon inspelad i Mozarts *Requiem* och som sopransolist i Brahms *Ein deutsches Requiem*. Efter avslutad karriär undervisade sångerskan vid Mozarteum i Salzburg fram till slutet av 1990-talet. :|| Sören Tranberg

† Den österrikiska sopranen **Wilma Lipp** har avlidit 93 år gammal. Hon utsågs till Kammersängerin vid endast 28 års ålder och hon var även hedersmedlem vid Wiener Staatsoper, som var hennes hemmascen alltsedan debuten 1945 fram till hennes avsked 1981. På Wienoperan gestaltade hon 51 roller i 1 140 föreställningar. Hennes genombrott kom 1948 som Nattens drottning i *Trollflöjten* på Theater an der Wien. Den rollen sjöng hon 400 gånger på en mängd olika scener. I början av sin karriär verkade hon mest inom subrettfacket och i höga krävande koloraturroller. Betydande Mozartroller var Konstanze i *Enleveringen ur seraljen*, Donna

SYLVIA GESZTY

1934–2018

† Den ungersk-tyska koloratursopranen **Sylvia Geszty** har avlidit 84 år gammal. Hon utbildade sig vid Franz Liszt-akademien i hemstaden Budapest, varpå hon vann den internationella Robert Schumann-tävlingen i Berlin. Sin debut gjorde hon på Nationaloperan i Budapest 1959. Två år senare engagerades hon vid Staatsoper Unter den Linden i dåvarande Östberlin, där första större rollen blev Amor i *Orfeus och Eurydike*. Nästan samtidigt blev hon engagerad av Walter Felsenstein på Komische Oper, där hon omgående gjorde de fyra kvinnorollerna i *Hoffmanns äventyr*. Här kom hon att sjunga utpräglade koloraturpartier som Nattens drottning, Lucia di Lammermoor, Zerbinetta i *Ariadne på Naxos* (även vid festspelen i Salzburg), Norina i *Don Pasquale*, pagen i *Maskeradbalen* och Gilda i *Rigoletto*, men även Musetta i *La Bohème*, Susanna i *Figaros bröllop*, Despina i *Così fan tutte*, Sophie i *Rosenkavaljeren* och Violetta i *La Traviata*.

Från 1970 var Geszty verksam vid Stuttgartoperan, där hon debuterade som Rosina i *Barberaren i Sevilla*. Hon gästspelade regelbundet i München, Hamburg, Wien, Paris, Bryssel, Amsterdam, Moskva, Buenos Aires, Los Angeles och San Francisco. I Glyndebourne sjöng hon Zerbinetta och Konstanze i *Enleveringen ur seraljen*. Vid sidan om sina operaroller hade Sylvia Geszty en omfattande konsert-, romans- och operettrepertoar.

1970 fick hon en sängprofessur vid Musikhögskolan i Stuttgart och 1988 grundade hon en internationell koloratursångtävling, *Internationaler Koloratur-Gesangswettbewerb*. Till sin 70-årsdag gav hon ut sina memoarer *Königin der Koloraturen. Erinnerungen* (Parthas, 2004). Efter avslutad sängkarriär undervisade hon i säng vid Musikkonservatoriet i Zürich 1985–91.

På cd finns sängerskan bevarad bl.a. som Nattens drottning, Zerbinetta, Despina och som madame Herz i Mozarts *Teaterdirektören*. På dvd medverkar hon i operetterna *En natt i Venedig* och *Pariserliv*. Självt minns jag starkt Geszty i de fyra kvinnorollerna i Vaclav Kasliks studioversion av *Hoffmanns äventyr*, som sändes på 1970-talet i Sveriges Television, tyvärr inte utgiven på dvd. Man kan också uppleva henne som intervjugäst i August Everdings serie Da Capo på YouTube. ■

KUNGLIGA OPERAN

operan.se

Bilj. tfn: 08-791 44 00

Bizet **Carmen**: 25/2, 2, 7, 18, 20, 22, 25, 29/3, 4/4.Puccini **La Bohème**: 26/2, 1, 5/3.Szymanowski **Kung Roger**:

16 Sverigepremiär, 19, 23, 27/3, 2, 10, 18, 23/3.

Mozart **Don Giovanni**: 28 nypremiär, 30/3, 3, 8, 12, 26/4, 4, 7, 13/6.Lehár **Glada änkan**: 19, 22/4, 3, 6, 8, 10, 14, 18, 20, 22, 24, 27, 31/3, 8/6.Borisova-Ollas **Dracula**: 25/4, 2, 4, 13, 16, 29/5, 1, 10, 14/6.**FOLKOPERAN**

folkoperan.se

Bilj. tfn: 08-616 07 50

Debussy/van Parys **Usher**: 22, 23, 27/2, 2, 3, 6, 8, 10/3.Haydn **Skapelsen**: 6 premiär, 10, 12, 14, 17, 24, 28/4.**GÖTEBORGSOPERAN**

opera.se

Bilj. tfn: 031-13 13 00

Menken **Ringaren i Notre Dame**:

(musikal): 22, 23, 27/2, 2, 9, 10, 16, 17, 24/3, 3, 5, 6/4.

Mascagni **Cavalleria rusticana** och Leoncavallo **Pajazzo**: 24, 28/2, 3, 6, 13, 21, 23, 29, 31/3.Andrée **Fritiofs saga**: konsertframförande 8/3.Martinů **Nyckeln till drömmarna** och Poulenc **Vox Humana**: 13 premiär, 18, 24, 26/4, 10, 12/5.Mozart **Figaros bröllop**: 16 nypremiär, 19, 21, 24, 26/5.**WERMLAND OPERA**

wermlandopera.com

Bilj. tfn: 054-21 03 90

Kirkpatrick **Something Rotten!**

(musikal): 22, 23/2, 2, 3/3.

Bizet **La tragédie de Carmen**: 28 premiär, 29/3, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 17/4, 7, 10, 12, 15, 17, 18, 24, 30/5 (Lilla scenen).**MALMÖ OPERA**

OCH MUSIKTEATER

malmoopera.se

Bilj. tfn: 040-20 85 00

Wagner **Den flygande holländaren**: 26/2, 3, 10, 22, 27, 31/3.Minchin **Matilda the Musical**

(musikal): 15 premiär, 17, 20, 21, 23, 24, 25, 29, 30/3, 3, 6, 7, 12, 13, 14, 26, 27, 28, 30/4, 3/5.

Martinů **Komedi på en bro**:

23 premiär, 30/3, 6, 13, 15 (x2), 16, 17/4 (Operaverkstan).

Händel: **Il Trionfo del Tempo e del Disinganno**: 18 premiär, 20/4.Holten **Schlagt sie tot!**: 11 premiär, 16, 19, 26, 28/5, 1/6.**NORRLANDSOPERAN**

norrlandsoperan.se

Bilj. tfn: 090-15 43 47

Bach **Vi – en okänd opera av Bach?**

14 premiär, 16, 17, 22, 23/3.

Boka dina annonser
via vår samarbetspartner!

Nr 2/2019 utkommer den 24 april och bokningsstoppet är satt till den 29 mars.

Alex Simonsson,
alex@sb-media.se

Swartling & Bergström Media
Birger Jarlsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 63. www.sb-media.se

S&B
SWARTLING & BERGSTROM MEDIA

23/2 MARNIE

Muhly. D: Spano. Leonard, Kelly, Graves, Davies, Maltman. Föreställning 10/11 2018, Metropolitan, New York.

8/3 FRITIOFS SAGA

Andrée. D: Strindlund. M. Pettersson, Sporsén, Almgren, Jones, Ackerfeldt, Lorentzson. Direktsändning från Göteborgsoperan (konsertframförande).

9/3 DON CARLOS

Verdi. D: Jordan. Kaufmann, Yoncheva, Garanča, Abdrazakov, Tézier. Föreställning 16/10 2017, Bastiljoperan, Paris.

16/3 KUNG ROGER

Szymanowski. D: Nowak. Golinski, Rombo, Björling Rygert, Rutkowski, Forsén, Leoson. Direktsändning från premiären på Kungliga Operan, Stockholm.

23/3 SIMSON OCH DELILA

Saint-Saëns. D: Elder. Rachvelishvili, Antonenko, Naouri, Konieczny, Groissböck. Direktsändning från Metropolitan, New York.

30/3 BEATRICE CENCI

Goldschmidt. D: Debus. James, Pohl, Kaiser, Bock. Föreställning 18/7 2018, Festspelshuset, Bregenz.

6/4 TOSCA

Puccini. D: Rizzi. Rowley, Calleja, Koch. Direktsändning från Metropolitan, New York.

13/4 NYCKLARNÄ TILL DRÖMMARNÄ VOX HUMANA

Martinů/Poulenc. D: Levacher. Avemo, Bäckström. Direktsändning från premiären på Göteborgsoperan.

20/4 BOCCACCIO

von Suppé. D: Boskovsky. Prey, Rothenberger, Moser, Dallapozza, Berry, Böhme. Skivinspelning från 1974.

27/4 TITUS MILDHET

Mozart. D: Koenigs. Polenzani, van der Heever, DiDonato, D'Angelo. Direktsändning från Metropolitan, New York.

Filmstaden

2/4 ÖDETS MAKT

Verdi. D: Pappano. R: Loy. Netrebko, Kaufmann, Tézier. Direktsändning från Covent Garden, London.

30/4 FAUST

Gounod. D: Ettinger. R: McVicar. Fabiano, Damrau, Schrott. Direktsändning från Covent Garden, London.

Foto: Catherine Ashmore

Faust på Covent Garden

filmstaden.se/nyheter

Folkets Hus och Parker

OPERA LIVE

2/3 REGEMENTETS DOTTER

Donizetti. D: Mazzola. R: Pelly. Yende, Camarena, Blyth, Muraro. Direktsändning från Metropolitan, New York.

30/3 VALKYRIAN

Wagner. D: Jordan. R: Lepage. Grimsley, Goerke, Westbroek, Skelton, Barton, Groissböck. Direktsändning från Metropolitan, New York.

11/5 KARMELITSYSTRARNÄ

Poulenc. D: Nézet-Séguin. R: Dexter. Leonard, Pieczonka, Morley, Cargill, Mattila. Direktsändning från Metropolitan, New York.

Regementets dotter på Metropolitan

Valkyrian på Metropolitan

livepabio.se
facebook.com/livepabio
twitter.com/livepabio
instagram.com/livepabio
youtube.com/folketshusparker

En av Fruns favoritgenrer är memoarer. Inte nog med att man får djupa inblickar i en annan människas liv, de innehåller oftast också en rejäl dos skvaller. Fruns senaste lektyr har varit den stora

franska sopranen **Régine Crespins** memoarer under den engelska titeln *On Stage, Off Stage* från 1997. Crespins uppriktighet, analytiska förmåga och fenomenala språkkänsla imponerade genast på Frun. Men relevant för den här spalten är

ju om där finns en rejäl dos skvaller, och Frun blev knappast besviken. Redan på veckotidningsnivå, d.v.s. i fråga om vem tar vem eller vem har skilt sig från vem, finns åtskilliga smaskiga detaljer – såsom att Crespin och **Christa Ludwig** har haft samma terapeut efter sina respektive skilsmässor.

I systerlig gemenskap rekommenderade Ludwig den terapeut som varit henne till stor hjälp efter skilsmässan från **Walter Berry**. Det gick väl, och inte nog med det – kort efter fick Crespin ihop det med dirigenten för sin comeback som Carmen 1975, **Henry Lewis**. Han hade just börjat hämta sig från en smärtsam skilsmässa från mezzosopranen **Marilyn Horne**, så hans lakoniska kommentar blev: ”Min vanliga tur. Jag lämnar en jänkla primadonna bara för att bli förälskad i en annan. Och en fransk, dessutom.”

”Livet är skvaller!” utbrister Frun och läser lystet vidare i jakt på riktigt operaskvaller om spelet bakom kulisserna. Och även det bjuder boken på i övermått. En av favorithistorierna är då Crespin ska både alternera med och spela mot supersopranerna **Elisabeth Schwarzkopf** och **Lisa Della Casa** i *Rosenkavaljeren* på Met. Alla tre räknades då som världens främsta Fältmarskalkinnor, och Crespin undrar om det var ett utslag av sadism från chefen **Rudolf Bings** sida att låta Schwarzkopf tillbringa hela första akten i Della Casas armar som Octavian. Han visste nämligen mycket väl att de två damerna inte tålde att se varandra. När det var Crespins tur att gestalta Marskalkinnan, fick hon inför sista akten veta att Schwarzkopf satt i salongen. Det gjorde henne så nervös att hon för ovanlighetens skull sprack på det höga B:t i pianissimo i de slingor som inleder tersetten.

Efter föreställningen kom Schwarzkopf upp i logen för att tacka, och när Crespin beklagade sig över den missade höjdtönen så log Schwarzkopf bara vänligt och sa att det kan hända vem som helst. Sommaren därpå fick Crespin ett telegram från sin agent som befann sig i Salzburg: ”Ta det lugnt. Hon missade den också!”

Crespins memoarer innehåller också ett helt kapitel om **Herbert von Karajan**, som hon tycks ha kommit betydligt bättre överens med än flera av sina primadonnekollegor. Han engagerade henne

som Sieglinde i Wien och tyckte tydligen att det var tillräckligt med en tre minuters repetition på tu man hand – hon hade ju gjort rollen flera gånger tidigare. Men när föreställningen började, kunde Crespin inte ta ögonen från denne karismatiska dirigent på pulten. Hon blev fullständigt förvirrad av de så kallade ”Karajan-slagen”. I stället för att komma direkt på slaget, kom Wienfilharmonikerna in som en man en kvarts sekund senare. Stackars Crespin, hon försökte ömsom sakta ner för att vänta in dem, ömsom rusa på för att hinna ikapp.

Skamsset lämnade hon operahuset utan att ha träffat den store maestron efter föreställningen, övertygad om att detta var första och sista gången. Men döm om hennes förvåning när hon engagerades för samma roll ett år senare. Den gången stålsatte hon sig och lät sig bara föras med av musiken. Efteråt påtalade Karajan: ”Ni tycks vara mer bekväm i rollen nu, eller hur?” Då hör Crespin sig själv säga: ”Ja tydligen, för jag tittade inte på er.” Det föll naturligtvis inte väl ut, men då hon förklarade hur allt hade gått till lämnade han henne skrattande och tillade: ”Vi ses nästa år.” :||

Elin Rombo i
SVERIGEPREMIÄR *av*
KUNG ROGER *16 mars*

MUSIK *Karol Szymanowski*
DIRIGENT *Andrea Molino*
REGI *Mariusz Treliński*

KUNG ROGER

Stolt partner till Kungliga Operan
Mastercard
Samarbetspartners
Wallenius Lines

Endast 8 föreställningar. Biljetter på operan.se

CAVALLERIA RUSTICANA & PAGLIACCI

Italienska operafavoriter i prisad succéuppsättning.

Operor av Pietro Mascagni och Ruggiero Leoncavallo.
Dirigent Pier Giorgio Morandi.
Regi Damiano Michieletto.

Spelas t.o.m 31 mars.

Samproduktion med Royal Opera House i London, Opera Australia och La Monnaie.

"En gripande helkväll."

Financial Times

NYCKELN TILL DRÖMMARNA & VOX HUMANA

Drömmen om ett drömförhållande.

Operor av Bohuslav Martinů & Francis Poulenc.
Dirigent Claire Levacher
Regi David Radok

Premiär 13 april

Spelas t o m 12 maj.

Köp biljett på opera.se.

Boka bord i GöteborgsOperans Restaurang 031-13 13 00.

GöteborgsOperans huvudsponsorer är: Göteborgs Hamn SKF VOLVO

En del av VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

GÖTEBORGS
OPERAN

